

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk dördüncü İnikat

22 . II . 1960 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	184
2. — Yoklama	184,208
3. — Müzakere edilen maddeler	189
1. — 1960 malî yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/454)	189 :207,208 :243

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

1960 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanunu lâyihasının heyeti umumiyesi üzerindeki müzakerelere devam olundu.

22. II. 1960 Pazartesi günü saat 10 da toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Reisvekili
Bursa Mebusu	Kayseri Mebusu
<i>Agâh Erozan</i>	<i>İbrahim Kirazoğlu</i>
Kâtip	Kâtip
Kütahya Mebusu	Kırklareli Mebusu
<i>Kemal Özer</i>	<i>Mehmet Ali Ceylân</i>
Kâtip	Kâtip
Kayseri Mebusu	Antalya Mebusu
<i>Hakkı Kurmel</i>	<i>Attilâ Konuk</i>

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 10

REİS — Reisvekili İhan Sipahioğlu

KATIPLER : Abdullah Keleşoğlu (Samsun), Attilâ Konuk (Antalya)

2. — YOKLAMA

REİS — İnikadı açıyorum, yoklama yapılacaktır.

(Manisa mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz vardır, müzakereye başlıyorum.

Mustafa Altındoğan burada mı?.. (Yok sesleri.)

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Zaptı sabıka itirazla söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, dünkü inikatta cereyan eden ve zapta geçmiş bulunan bir yanlışın bir hatanın vâhameti üzerinde Muhterem Heyetinize mruzatta bulunmak için söz aldım. Dün Riyaset Makamı bir taktir okutarak taktirin ki-me âidoldüğünü imzaların kimlerden ibaret

olduğunu söylemek lüzumunu görmeksizin (Soldan, söyledi sesleri) seri bir ifade ve talep ile Heyeti Umumiyeden bir karar istih-sal etti. Bu kararın tatbik tarzına ait Dahilî izamnamenin 93 ncu maddesini bir defa huzurunuzda okumak istiyorum.

«Madde 93. Bir mebus Heyeti Umumiyede galiz, müstehcen sözler ve elfazı tahkiriye istimal edemez. Aksi takdirde Reis derhal o mebusu lisan nezahatine dâvet eder ve Umumi Heyet kararıyle bu sözleri zabıttan çıkarır. Devamı halinde Reis mebusun sözünü keser.»

Şimdi her fıkrayı ayrı ayrı ele alalım. Bir mebus elfazı galize, müstehcen söz söylerse, evvelâ Reis ihtarda bulunur, onları nisan nezahatine dâvet eder, devam ederse hem hatibin sözünü keser hem de Umumi Heyet kararıyle elfazı galize ve müstehcen sözleri zabıttan çıkarır.

Dünkü verilen takririn kimlere aidolduğunu duymadık. Arkadaşlarımız duymuş olduklarını söylüyorlar, makbulümdür. Ancak elfazı galiz ve müstehcen sözlerin nelerden ibaret olduğunu Heyeti Umumiyeeye arz edip, hükmünü alıp karara bağlamak icabederdi. Topyekün Meclisi Âlinin bir salâhiyeni Riyasete vekâlet ile verme yolunda alınan karar, ilerisi için Tüzük tatbikatı ve Meclis müzakerelerinin selâmeti cereyanı için bir mahzur olduktan başka bu yolda alınan fiilî kararların daha kötü neticelere bizi götürmesi ihtimali vardır. Ben ne hatibin sözleri ve ne de takririn mahiyeti üzerinde durmuyorum. Heyeti Muhteremenizi bir nokta üzerinde akseliminizi kullanmaya davet ve Tüzük ahkâmını tadil edici bir teklif ile Meclisin hareket etmeyeceğini hatırlatmak istiyorum. Meclis Heyeti Muhteremiyesinin salâhiyeti, bir teklif ile Tüzüğe aykırı olarak Riyasete verilemez. Bu yolda bir emsali de vâkı olabilir, Fakat kötü misaller hiçbir zaman emsal teşkil etmez. Ve hâdis, benim mevzu-bahs ettiğim, Heyeti Muhteremenize arz ettiğim nokta, Büyük Millet Meclisinin salâhiyetleri üzerinde bu nevi acul kararlar alması ve Riyasetin Nizamname ahkâmını tamamen tatbik etmesi asli vazifesi olmakla beraber bu vazifesini ihmal etmesi vâhimdir.

Eğer şu mâruzatım, Demokrat Partinin içinde birçok hukukçular vardır, her hangi biriniz tarafından şu kürsüde hukuki, makul cevaplarla reddedilirse çok memnun olacağım. Eğer böyle bir ret ihtimali yoksa yalnız suîmisal emsal teşkil ederek Meclisin Heyeti Umumiyesine ait salâhiyetlerin bu nevi Riyaset veya başka bir makama tevkil suretiyle verilmesindeki mahzuru bir defa daha tebarüz ettirerek bunun ıslah edilmesini Muhterem Heyetinizden rica ederim.

REİS — Suphi Baykam.

SUPHİ BAYKAM (Adana) Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel Grup Reisvekilimiz Avni Doğan'ın ifade ettikleri hususlar benim konuşmama taallük etmektedir.

Dün burada bir buçuk saat devam eden ve Yüksek Heyetiniz tarafından başından sonuna kadar sükûnetle dinlenen bir konuşma yaptım. Ne Riyaset ve ne de Yüksek Heyetinizden her hangi birisi konuşmamda, hakareti tazammun

eden sözlerim bulunduğu yolunda bir şey söylemedi, sözlerim arasında lisan nezahatine yakışmayan bir hususun bulunduğu yolunda her hangi bir ikazda bulunmadı. Yalnız, Riyaset, gençlikle alâkalı sözlerimle ilgili olarak beni ikaz etti. Bu da sadece «Tahkikat önergesinden bahsetmeyin» demekten ibaret kaldı. Usulsüz de olsa bu ikaza uyararak sözlerime devam ettim, Riyasetin başka bir müdahalesi olmadı. Zabıtlar tetkik edildiğinde görüleceği üzere, şuracıkta (Kürsülerin ön tarafını göstererek) oturan Demokrat Partili arkadaşlarımızdan bazıları ne kadar efendice konuştuğumu yüksek sesle bağırarak ifade ettiler. (Soldan gülüşmeler) Arkadaşlarım şöyle olmuş veya böyle olmuş. Efendice veya değil. Hükmü millet verecek. Arkadaşlarımızın kanaatlerine hürmet ederim. Ama bir vâkıdır ki tevili mümkün değildir. Benim konuşmam baştan sona kadar bu kürsüden, ölçülerimiz içinde, tenkid hudutlarımız içinde hiçbir hakareti tazammun etmeksizin cereyan etti. Konuşmam iki bölümden ibaretti. Birinci bölümde; Hükümetin icraatında, kanunda yazılı olan sınırların dışına çıktığını ve fiilî bir idare tarzına kaydığını ifade ettim. Misaller verdim. Ve Meclisin, Hükümeti kanun hudutları dâhilinde kalması için mürakabe etmesi lüzumuna işaret ettim.

Konuşmamın ikinci kısmında bir Temyiz Mahkemesi kararı okudum. ve Meclisin bâzı milletvekili arkadaşlarımızın milletvekili sıfatlarının devam edip etmediği hakkında, karar alınması gerektiği üzerinde durdum.

Bu iki kısa ana bölümde özetlediğim konuşmamdan sonra aradan iki saat geçmişti ki; Riyasete bir takrir verildi. Hakikaten arkadaşımızın da işaret ettiği gibi takririn altında kimlerin imzası vardı bunu duymadık. Sonra öğrendik ki D. P. Grup başkanları imzalamış. Takririn aleyhinde ısrarla sıra kapaklarını vura vura söz istedim, Riyaset bana söz vermedi. Çarçabuk reye kondu. Birinci usulsüzlük de işte burada başladı. Arkasından bağırarak sordum. Konuşmamdan neleri çıkaracaksınız dedim. Cevap verilmedi. Çünkü takriri dinlediğimiz zaman şöyle diyordu; ordudan, emniyet kuvvetlerinden, bahsettiğini, memleket bütünlüğünden dem vurduğunu hayretle gördük. Benim bu mevzuda hakaret ifade eden sözler söylendiğim ifade ediliyordu. Halbuki ben bu şekilde konuşmadım, emniyet

kuvvetlerinden veya ordudan bahsetmedim. Zabıtlar geldiği zaman görürsünüz. Bir defa, takririn, benim konuşmamla irtibatı yoktu. Takririn aleyhinde söz istedim, o kadar ısrarına rağmen Riyaset benim söz hakkımı tanımadı. Takrir vesilesiyle olsun nelerin suç olduğunu, nelerin söylenmemesi lâzımgeldiğini Riyasetten sordum, ve sözlerimden nelerin çıkarılmak istendiğini öğrenmek istedim. takrir Riyasete hudutsuz bir yetki veriyordu. Halbuki bu, İç Tüzüğe aykırı idi. Riyasetin böyle bir tasarruf hakkı değildir. Bu Heyeti Umumiyenin hakkıdır. Muhterem arkadaşlar; bunu bir defa daha size hatırlatmak isterim. Hafızalarınızı tazelemek isterim..

Geçen sene burada ordudan bahseden bir konuşma olmuştu. Ferda Güley arkadaşımız da bir konuşma yapmıştı; efendice bir konuşma idi. Birinci konuşmadaki hakareti tazammun eden sözlerin zabıttan çıkarılması için Riyasete yetki verildi. Sarih olarak dendi ki; ilk konuşan arkadaşımızın zabıtlarda elfazı tahkiriye tazammun eden sözleri çıkarılacaktır. Ne yapıldı bilir misiniz? Zabıtlar şahidimdir, açın bakın. Yalnız o arkadaşımızın değil Ferda Güley arkadaşımızın da bütün konuşması toptan, zabıtlardan çıkarıldı. Tatbikat bu şekilde işlemiştir. Bu tatbikatla Meclisin ananelerine uymıyan neticelere ulaşılmıştır. Bunu bilen insan olarak elbette buna rıza gösteremezdim.

Bu husus bir yana arkadaşlarım, ben buradan indikten sonra zabıt odasından, Müdürlüğüne, oradan Umumi Kâtipliğe mekik dokudum. En fazla on dakika sonra elimizde olan zabıtları, 6 saat mücadele ettim, fakat yine de zabıtları alamadım. Ağâh Beye gittim, alabilirsiniz, dedi. Umumi Kâtip, emir aldım veremem, dedi. Akşama kadar alamadım. Arkadaşlar, zabıtları ilk defa tashih etmek hakkı mebusa aittir. Üç nüsha basılan zabıtlardan bir nüshasını almak benim hakkımdır. Riyaset öbür nüshaları alabilir. Ama benim bu en tabii hakkım Riyasetçe iptal edilmiştir. Size, Yüksek Heyetinize şikâyet ediyorum. Ama sonra. Gece; radyoda, suç mahiyetinde görülen, Suphi Baykam'ın sözleri zabıtlardan çıkarılmıştır diye yayın yapıldı. Henüz daha Umumi Heyetinize nelerin suç olup olmadığı tesbit edilmemiştir. Böyle suç mahiyetinde sözler bulunup bulunmadığı belli olmamışken radyo bu neşriyatı yapmıştır. Bu maksatlardır arkadaşlar.

Şimdi, gayet haklı olarak; endişe etmez, kuşkulalmaz mıyım, neden bana zabıtların bir örneği verilmiyor? Bunlar Riyasetin kendisinde hıfzediliyor? Ben ne bileyim zabıtlarda na kalıp kalmadığını? Değişiklik yapıp yapılmadığını? Ama Riyasetin bunu yapacağını tahmin etmek istemiyorum.

Arkadaşlar; Dahilî Nizamnamenin 93 ncu maddesi sarihdir. Fakat bu sarih madde Riyaset olarak ihlâl edilmiştir. Aynı şekilde Anayasanın, 17 ve 20 nci maddeleri; Meclis kürsüsünden söylediği sözlerinden dolayı mebus meşul değildir, diyor. Buna rağmen arkadaşlarımız suçtan bahsedebiliyorlar. Ve sonra, Behzat Bilgin, Sezai Akdağ arkadaşlarımız buraya gelip, biz aksi kanaatteyiz dediler. Benim sözlerimin neresinde elfazı galize vardır? Bunu öğrenmek istiyorum. Ben, konuşmamda kanunun şu maddelerine göre; Hükümetin icraatı kanun dâhilinde değildir, dedim, şu şu icraatı kanun hükümleri içinde değildir. Bunları kanun dışı tasarruflar olarak görüyorum dedim. Ne hakkınız var bu fikri zabıtlardan sökülmeye? Ancak, gelir aksini söylersiniz.

Arkadaşlar daha ileri giderek gelirler, hattâ acemidir, derler; kanundan anlamaz derler... Her şeyi söylerler. Efkârı umumiye karşısında beni mahkûm etmeye çalışırlar. Buna da bir şey demem. Her kes seviyesi kadar tenkid yapar. Fakat tekrar ediyorum. Beni lisan nezahtine davet eden olmadı. Hakaret ediyor diyen olmadı. En küçük bir ikaz olmadan konuşmalarım bitti. İki saat söyledim.

ZEKİ ERATAMAN (Tekirdağ) — Halkı isyana davet ediyorsun diye ben söyledim.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Sana cevabı vermiştim. Ben halkı isyana teşvik etmedim. Ben Demokrasi bir fazilet rejimidir dedim; tarihten ders almalyız dedim. Demokrasi isyanı lüzumsuz kılan bir rejimdir, dedim. Bu vehmi kafanızdan çıkarın Zeki Bey..

ZEKİ ERATAMAN (Tekirdağ) — Benim kafamda yok. Ama siz kafanızdan atın.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Arkadaşlar; zabıtlar şu dakikaya kadar elime geçmedi. Hâlâ sözlerimden hangisi suç addedilmiştir; hangisi çıkacaktır, hangisi çıkmamıştır bilmiyorum. Yüksek Heyetiniz de bilmiyor. İstirham ediyorum alenen verilen yetki ne-

dir bilelim. Hemen tekrar edeyim : Dün verilen yetki, verilmiş tarzı ile usulsüzdür, teamüle ve Anayasaya aykırıdır. Bu sebeple, lütfetsinler dün meydana gelmiş olan usulsüzlüğü Heyeti Umumiyeye arz etsinler, ben bileyim hangi sözüm tahkir mahiyetindedir. Hangi sözüm elfazı galizedir, bunu siz de bilin millet de bilsin. Yuvarlak lâflarla bir mebusun fikirleri mahkûm edilmek isteniyorsa buna kimsenin hakkı olmadığını hatırlatırım.

Arkadaşlar, bu teamül devam ederse kürsü masuniyeti denen şeyden eser kalmaz. Riyasete bu şekilde hak verirsiniz, bir ay sonra Riyaset konuşmanın tamamı elfazı galizedir diye zabıttan çıkarır. Arkadaşlar, Riyaset böyle bir yetki verilir mi, verilemez mi? Münakaşa dahi edilemez. Arz ediyorum: Verilemez, çünkü ne İctüzükte, ne de Anayasada böyle bir hüküm yok. Ne hazindir arkadaşlar; türlü sahalarda kanun dışına çıkan Hükümeti tekit ederken Riyaseti tenkid etmeye dilim varmadı. Fakat dün konuşmamdan iki saat sonra, Riyasetin, Anayasaya ve İctüzüğe sığmayan kanun dışı bir usulsüzlüğü ile karşı karşıya kaldık. İstirham ediyorum arkadaşlar, Riyaset derhal zabıtlarımı versin evvelâ. Ben gözden geçireyim bir. Bu hakkımı kimse çiğneyemez.

İkincisi, nelerdir bu elfazı tahkiriye, nedir benim zabıttan çıkarılmak istenilen sözlerim? Riyaset onları Umumi Heyete arz etsin.

Üçüncüsü, bundan böyle biraz daha Anayasaya ve İctüzüğe riayetkâr olunsun ve zaten daraltılmış İctüzük hudutları içinde, bizi daha fazla muhtarip etmeye kalkmasınlar.

Arkadaşlar, İctüzüğü siz bu hale getirdiniz. Siz çiğniyorsunuz, biz riayet ediyoruz. Riyaset İctüzüğe riayet etsin veya siz onu riayete icbar edin. (Soldan; tamam tamam sesleri) Ben burada tamam diyen arkadaşlarımın da haklarını koruyorum. Siz benim yerimde olun da ızdırabımı duymayın mümkün mü arkadaşlar? Vicdanlarınızı rahat mı?

Tekrar rica ediyorum; zabıtlarımı bana versinler, nelerin elfazı tahkiriye telâkki edildiğini söylesinler. Zabıtları istiyorum.

REİS — Baha Akşit.

BAHA AKŞİT (Denizli) — Çok muhterem arkadaşlarım; Büyük Millet Meclisi, Dahilî Nizamname hükümlerine Yüksek Meclisin kararlarına yani teamüllere göre çalışır. Biraz evvel

yüksek huzurunuzda konuşmuş olan Avni Doğan'ın ve Suphi Baykam'ın serd etmiş olduğu fikirler hakikatlere uymamakta, bugüne kadar Meclisin almış olduğu kararlara tevafuk etmemektedir. (Sağdan gürültüler) Niçin telâş ediyör sunuz? (Sağdan, Anayasa yok mu sesleri) Anayasayı sizden öğrenecek değiliz. Dahilî Nizamname hükümleri Anayasaya uyan hükümlerdir. Siz neden devamlı olarak konuşmalarına müdahale ediyorsunuz, sözümü kesmek istiyorsunuz? Büyük Mecliste konuşmaların sükûnetle dinlenmesi iktiza eder. Mukabil fikir serd eden insanın noktai nazarına da hürmetkâr olmak lâzımdır.

SAİT ERDİNÇ (Van) — Noktai nazarımı zabıtlardan çıkarıyorsunuz.

BAHA AKŞİT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım; huzurunuzda tesbit etmek istediğim husus şudur : Bütçe müzakerelerinden önce tahkikat takrirleri görüşüldü. Dört günden beri bütçe müzakereleri yapılmaktadır. Bu müzakereler esnasında çeşitli fikirler, mütalâalar serd edildi. Tenkidler yapıldı. Hakareti tazammun etmiyen sözler için zabıttan çıkarılması mevzuubahsoldu mu? Hayır. Muhalefete mensup grup sözcüsü ile mütaaddit muhalefet mebusunun sözleri fikir ve kanaatlerimize uymadığı halde sükûnetle dinledik. Ve hiç birisi için zabıtlardan çıkarılma teşebbüsünde ve teklifinde bulunulmadı.

Suphi Baykam bu tarzda mı konuştu? Suphi Baykam konuşmalarında orduya, zabıtaya ve hükümete müteveccih elfazı tahkiriye istimal etmiş ve millî bütünlüğümüzü ihlâl eden...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Bilelim efendim nelermiş bunlar?

BAHA AKŞİT (Devamla) — Sözler sarf etmişti. Bu tarz sözlerin zabıtlarda bulunması caiz olmadığı için bunların zabıtlardan çıkarılmasını biz teklif ettik. Kanaatimiz odur ki, elfazı tahkiriye kullanmadan, hakaret etmeden de tenkid yapılabilir. Fikirler sarf edilebilir. Büyük Millet Meclisi huzurunda elfazı tahkiriye istimali katiyen caiz değildir. Meclisin muhabbetiyle kabili telif değildir.

Alınmış olan karar 93 neü madde hükümlerine ve Yüksek Meclisçe vaz'edilmiş olan teamüllere tamamen uygundur. Bu sebeptendir ki, Yüksek Heyetinizin kabulüne mazhar olmuştur.

Bu sözler nelerdir diye soruyorlar. Arkadaşlarım; müsaade buyursunlar, eğer ben de istimal edilen bu elfazı huzurunuzda tekrar edersem aynı fiili irtikâbetmiş olurum. Bu sebeple bu sözlerin Meclis huzurunda tekrarlanmasını doğru bulmuyorum.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Nedir bu sözler? Bilmiyecek miyiz? Sır olarak mı kalacak?

BAHA AKŞİT (Devamla) — Söylediğiniz sözleri, konuşmalarınızı unuttunuz mu? Hâfızanızı kayıp mı ettiniz?

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Zabıttan çıkacak söz söylemedim. Söylediklerimi bildirmeye mecbursunuz. Zabıtları istiyorum.

BAHA AKŞİT (Devamla) — Zaptı verecek ben değilim. Siz evvelâ müdahale etmekten vazgeçiniz.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Siz fikirlerime satışmaktan vazgeçin.

BAHA AKŞİT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım; devamlı müdahalede bulunmaları mütemediyen sözümü kesmeleri sinirli ve asabi halleri de göstermektedir ki, konuşurken sarf ettikleri elfazı tahkiriye'nin dahi farkında değil, belki de öyle görünmek istiyorlar. Fakat bilmeden, farkına varmadan sarf edilmiş olsa dahi bu sözlerin söylenmesi ve zabıtlarda kalması caiz değildir. Nitekim Yüksek Heyetiniz tarafından bu tarz beyanların zabıtlardan çıkarılması karar altına alınmıştır.

Yüksek Heyetinize teamül haline geldiğini teyit için birkaç misal vermek isterim. Geçen yıl bütçe müzakereleri esnasında bu tarzı hareketi irtikâbedenler oldu. Ve Yüksek Heyetinizin kararıyla sözleri zabıtlardan çıkarıldı. Ayrıca geçen Mayıs ayında cereyan eden müzakereler esnasında aynı hal vâkı oldu ve Büyük Millet Meclisinin ittihaz etmiş olduğu kararlar elfazı tahkiriye'yi tazammun eden sözler zabıtlardan çıkarıldı. O halde dün Büyük Millet Meclisince alınmış olan karar hem Dahilî Nizamname hükümlerine tamamen uygun bulunmakta ve hem de teamüllere tamamen tetabuk etmektedir. Usulsüz cereyan etmiş hiçbir mûamele yoktur.

Elfazı tahkiriye istimal ettikten sonra Yük-

sek Meclisin almış olduğu kararlarda usulsüzlük iddia edenlere beyan etmek isterim ki, Türk milletinin yegâne mümessili olan Büyük Millet Meclisine hürmetkâr olsunlar. Ve Büyük Mecliste bu tarz yakışıksız beyanlarda bulunmaktan sarfinazar etsinler. Mâruzatım bundan ibaretir.

REİS — Efendim, şimdiye kadarki, konuşmalar zaptı sabık hakkında idi. Geçen celsede Meclis bir karara vardı. Bu kararı değiştirmeye Riyaset imkân görmemektedir. Bu bir. Bu karar bundan evvelki emsallerine de uygundur, iki.

Üç, Riyaset tamamen Meclise karşı müstakillen hareket edecek değildir. Bu elfazın zabıtlardan çıkarılması hususunda bir hataya düştüğü görüldüğü takdirde sizin Riyaset hakkında Heyeti Umumiye'ye şikâyet hakkınız aşikâr ve tabiidir.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Zabıt.

REİS — Zabıt Meclisin zaptıdır. Zabıt bir tanedir, diğerleri kopyadır. O itibarla çıkarılacak sözlerinizi, çıkarılmış sözlerinizi öğreneceksiniz. Riyaset haksız bir tasarrufta bulunmuşsa, Reis kendisine verilen salâhiyeti tecavüz ederek tasarrufta bulunmuşsa itiraz edersiniz.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Aşlını rica ediyorum.

REİS — Aşlını Riyaset verecek değil ya.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Nizamname'ye ademiriyeti maddeyi okumak suretiyle izah edeceğim.

REİS — Usul hakkında müzakere açmadım.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Söz istiyorum, şu tathikat Nizamname'ye aykırıdır. İzah edeceğim.

REİS — Arkadaşlar, Avni Doğan Bey dün söz aldı. Suphi Baykam kendi sözlerine mütalâlik konuşma yaptı. Baha Akşit tahrir sahibi olması itibariyle söz aldı. Zaptı sabık hakkında konuşuldu; mesele kalmamıştır.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Ne zaman zabıtlarımı alacağım? Ne zaman bana bir kopyasını vereceksiniz? (Soldan; gürültüler)

REİS — Bu suretle bir pazarlık yapılmaz.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — 1960 malî yılı Muvazenei Umumiye kanununu lâyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/454)

REİS — Emin Soysal buyurun.

Emin Bey; yalnız şu ciheti hatırlatmak isterim; bütçeyi muayyen bir zamanda bitirmek mecburiyetindeyiz. Birçok söz almış arkadaşlarımız vardır. Dün iki buçuk saat konuştunuz, konuşmanız bugüne talik edildi, aynı mevzulara temas etmemenizi rica edeceğim. Bu hal diğer Mebus arkadaşlarımızın haklarına tecavüz olur, aynı mevzulara temas ederseniz, konuşmanızın on beş dakikaya indirilmesi hakkında takdir de vardır. (Soldan; Reye, sesleri) Takriri reye koymıyacağım. Tekrar rica ediyorum, aynı mevzulara temas etmeyin kısa konuşmak şartıyla size söz veriyorum, diğer arkadaşlarımızın da sabırlarını tüketmeyin, bütün arkadaşlarımıza konuşma imkânı verin. Buyurun.

EMİN SOYSAL (Maras) — Riyaset Makamının dün akşamki muhalefet mebuslarına tatbik ettiği bu usulü bir başka zaviyeden mütalâa etmek gerektir. Mebusun konuşması sırasında önerge alıp konuşmanın on beş dakikaya indirilebileceği hususunun mebusa bildirilmesi hususu asla doğru bir keyfiyet değildir.

Suphi Baykam arkadaş burada diyor ki; benim sözlerimi zabıtlardan çıkarıyorsunuz, buna karar alıyorsunuz ama bana zabıtları vermiyorsunuz. Bütün bunlarda Riyaseti İctüzük ahkâmına riayete aavet etmek hata mıdır arkadaşlar?...

REİS — Bundan size ne beyefendi?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arkadaşlarım; demokratik rejimin tatbikatının tekemmül ettirilmesi, sağlamaştırılması için başta doğruluk ve açıklık olması, müessir mürakabenin olması, tasarrufa riayet olunması, israf olmaması ve nihayet bir noktaya geliyorum; icraatta keyfilik olmaması ve mesuliyet duygusunu icra makamında olanların, taşınmış olması lâzımdır. Bunlar olmadığı takdirde o memlekette demokratik rejimin tahakkuk ettiğine hiçbir suretle inanmayız.

Şimdi; Maras'taki karşılama meselesi. Başbakan Maras'a gidiyor. Belediye 14 tane tak yapıyor; beheri birkaç bin liradan 14 tane tak yapıyor. Yine Belediye, İstanbul'dan Osmanlı

devrinin Yeniçeri ordusunun çalgısı olan Mehter takımını 14 bin liraya kiralyor, Maras'a getiriyor. Niçin? Başbakan karşılanacak... (Soldan gürültüler, ayıp, ayıp sesleri, Maras'ın kurtuluşu sesleri)

Bu hareket Maras'ın fakir belediyesi için bir külfettir. Başbakan bir yere iş yapmaya gittiği zaman, onu karşılamak, kendisiyle hasbihal etmek, dertleri söylemek oradaki mesul insanların vazifesidir. Bunu takdir ederiz. Fakat bir Başbakan bir vilâyete, sana para vereceğim diye seyahatler yaparken, binlerce liralık 14 tak masrafı yapmak 14 küsur bin liraya mehter takımı tutmak, bunun da sorumluluğunu taşımamak doğru bir hareket değildir. Bu keyfî bir harekettir.

Sonra; İsparta'da olduğu gibi; mahkemeden çıkmadan bir kararı ifşa edersiniz, önceden haber verirsiniz. Bu, mesuliyet duygusu taşımamak demektir. Açılan vekâletler uzun müddet vekilsiz kalır, vekil istifa ettikten sonra üç - altı ay vekâletsiz kalır, vekil tâyin edilmez. Bu bir keyfilik ve mesuliyet duygusunun noksanlığıdır.

Dahiliye Vekili vekil olarak Maras vilâyetinde valiyi Demokrat Parti başkanının talebi üzerine merkeze çeker, merkezde beş ay tutar ve ondan sonra Van'a tâyin eder. Bu beş ay zarfında Maras vilâyeti valisiz bırakılır ne olur? Mektepler için verilen 430 bir lira nereye gitti dersiniz, mesulü yok, bulamazsınız. Camiler için 50 bin lira nasıl sarf edildi dersiniz, mesulü yok, sormazsınız. Beş ay vali yoktur. Bu bir keyfî hareket, mesuliyet duygusu taşımamak, mesuliyetin ortadan kalkması değil de nedir? Görülmüş müdür tarihte, bir vilâyetin beş ay valisiz bırakılıp, bu husus hakkında sorulan sözlü sorunun bu kürsüye getirilmeden bu halin devam etmesi? Bundan daha mükemmel keyfilik ve mesuliyetsizlik olur mu?

Vekiller aylarca makamlarını bırakırlar, giderler, kongre, kongre dolaşır, parti nutukları çekerler, ararsınız memleket işleri için makamlarında bulamazsınız.

Muhterem arkadaşlarım, bu yaz birkaç vilâyette çok feci kuraklık oldu. Maras'ın kuraklığa mâruz kalan ilçelerinin bu kuraklıktan zararı 50 milyon liraya yakındır. Köylü vatandaşın elinde yiyecek ve ekeceği kalmadı. Tohumluk istedik

dokuz milletvekili telgraf çektik, Ziraat Bakanına, Başbakanı. Aylarca cevap gelmedi.

Mıntakasındaki kuraklık dolayısıyla Urfa Mebusu Atalay Akan ile Başvekili aradık, yok. Nerede? İstanbul'da. Ziraat Vekilini aradık. Yok. Nerede? İstanbul'da. Bir ay gittik, geldik yoklar. Gideriz Umum Müdüre ne yapayım diye boyununu bükür. Bu bir ay zarfında vekili makamında bulamadık.

Tren hattının güney tarafında, köyler, ilceler kuraklığa mâruz kalmıştır. Ve bu kuraklığın tesiri nedir? Derecesi nedir? Zamanında ne tedbirler alınması gerektiğini düşünmesi lâzımgelen Ziraat Vekilinin o taraflara seyahat ederek ne yapılması lâzımgeldiğini mahallinde tetkik, tesbit etmesi ve tedbir alması lâzımgelirdi. Üstelik, kalkıp kendisini görmeye giden mebuslar, onu makamında bulamadığı zaman bu ieratta, bu Hükümette mesuliyet duygusu yoktur, dersek haksız mıyız?

Radyonun bu şekilde kullanılması arkadaşlar, mesuliyet duygusunun olmadığını bariz bir delildir. (Sağdan, bravo sesleri) (Soldan, bu iş burada karara bağlandı sesleri) (Sağdan, bu hususta bir karar yok sesleri) Hangi karar, ne karara bağlandı burada? Bu Anayasaya aykırıdır, İnsan Haklarına aykırıdır, ahlâk prensiplerine aykırıdır. Ve her şeye aykırı olan bir icararı hangi karara bağladınız?

REİS — Beyefendi, Meclis Kararını nasıl böyle tavsif edersiniz? Ahlâka v. s. aykırıdır diye. Bu ne demektir? (Sağdan, Meclisin bu hususta, bu şekilde kararı yok sesleri)

EMİN SOYSAL (Devamla) — Bir kanun getirirsiniz, dersiniz ki, radyoda yalnız D. P. iktidarı istifade edecektir. Ona hizmet edecektir yalnız. Ama diyoruz ki, bugün radyonun kullanılış tarzı bir mesuliyetsizliğin, bir mesuliyet duygusundan uzak olmanın ta kendisidir. Bunu Bütçe Encümeninde bize Radyo Bakanı ifade etti. Her ne olursa olsun Demokrat Partinin şeylerini, partiye geçenleri, vatan cephesini, şunu bunu devam ettireceğiz dedi. Bu neyin ifadesidir? Bu samimiyetsizliğin, mesuliyetsizliğin, Meclis murakabesinden uzak kalmanın ta kendisidir.

Devlet vasıtalarının kullanılış şekli. Bu hususta İerada ve Hükümette zerre kadar mesuliyet duygusu yoktur. Size yepyeni bir misalini vereyim : Başbakan Maras'tan Hatay'a gidiyor.

Biz de Ankara'ya geliyoruz. Başbakanı teşyi ediyorlar.

SOLDAN BİR MEBUS — Size fena tesir etmiş.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Ne tesiri? Ben seçimden seçimden korkan bir adam değilim. Mebus olmuşum olmamışım ne çıkar? Bu memlekette demokratik rejim kurulmadıktan sonra, hürriyetler sağlanmadıktan sonra, vatanın hakkı teminat altında olmadıktan sonra mebus olmuşum, olmamışım ne çıkar? (Sağdan, alkışlar)

Şimdi Başvekil oraçan giderken kendisini teşyie gelen arabaların arkasında Demokrat Parti bayrağını taşıyan arabalar geliyordu. Ama Kömürlü istasyonunda Kasım Gülek'i karşılamaya gelen Halk Partililerin arabalarında filâmaları görür görmez yanında bulunan Maras Valisine bunları yakala ve mahkemeye ver diye emir veriyor. Biz de tesadüfen oraya vardık. Vali ve yoleuları karşışarşıya münakaşa eder görünce nedir diye yanlarına geldik. Vali filâmalarla gidiyorlar, şurada karakola götürüp ifadelerini alacağım dedi. Kendisine «Aman Vali Bey burası Anteb hududu sizin yetkiniz dışında, eğer ifade almak istiyorsanız biraz daha ileri gitsinler, sizin mintakanıza girdikten sonra ifade alın.» dedik. Bu hem müruru ubur serbestisine aykırıdır, hem de Anayasaya aykırıdır. Anteb tarafına giden ve Demokrat Parti filâmalarını taşıyan arabalar, Ceyhan Demokrat Parti Başkanının cipi Demokrat Parti bayrağını serbestçe sallaya sallaya gidiyordu.

Bunun üzerine dedik ki, bunun da zaptını tutun. Biz ona karışmayız dediler. Biraz ilerde Andrin Demokrat Parti Başkanı yine Demokrat Partinin filâmasını taşıyan bir ciple Gaziantep tarafından geliyordu, bunun da zaptını tutun dedik, biz ona karışmayız dediler. Ama mecburen gayriihtiyari tebessüm ettiler. İslâhiye'ye doğru gidiyorduk karşımıza ordunun cemseleri çıktı, bunların numaralarını tesbit etmişizdir. Üzerinde Başvekili uğurlayan Demokrat partililer kafile halinde bindirilmiş, üzerine Demokrat Partinin filâması takılmıştı. (Soldan, yalan sesleri) levhalar uzun şekilde takılmıştı. Üç dört tane ordu arabası başkanı uğurlamadan dönüyorlardı. Arabaların numarasını tesbit etmişizdir. Demokrat Partinin emrinde mi çalışacaktır, ordunun araba-

ları? Hiçbir şeyden korkmamamın murakabeyi tanımamanın ta kendisidir. Hakikaten dikkatinizi çekmekle biz de vazifemizi yapıyoruz. Ama dersiniz ki siz, iğnizden devam edeceğiz buna. Nereye kadar, hangi noktaya kadar? İktidarda kalma pahasına devam edeceğiz. Yağma yok. İktidarda kalmanın da şartları vardır. Onu ileriki seçimde millet size gösterecektir. (Sağdan bravo sesleri)

Sebati Ataman Bey dün Sümerbank Umum Müdürü ve Demokrat Parti Başkanı meselesinde Suphi Baykam Beye cevap verdi. Dedilek ki, kanunidir, kanunen biz bunu yapabiliriz. Doğru. Hakikaten kanunlar İktisadi Devlet Teşekküllerinde olanların istedikleri partiye girmelerine müsaade eder. Ama Suphi Baykam Beyin üzerinde durduğu mesele şu : İktisadi Devlet Teşekküllerinde olanlar Demokrat Partiye serbestçe girebilirler. Ama kanunun hükmü odur ki, bunlar isterlerse serbestçe Millet Partisine ve Halk Partisine de girebilirler. Sebati Ataman Beye soruyorum; İktisadi Devlet Teşekküllerindeki vatandaşların Vatan Cephesine girmeye zorlanmaları keyfilik hareketleri değil midir? Kanuna aykırı değil midir? Bu, bir.

İkinci nokta; Sanayi Bakanı ile şu noktada bağdaşmıyoruz. Zannedirim bunu içinden kendisi de tasdik eder. Sümerbank gibi hakikaten muazzam müesseselerin idaresini eline alan bir insanı ayrıca da Ankara vilâyeti gibi bir bölgenin Demokrat Parti Başkanlığını üzerinde taşıyabilir mi? Sümerbank Umum Müdürü hangi partiye rey verirse versin ama o gece gündüz bu fabrikaları daha çok nasıl rantabl işletebilirim. İşçileri nasıl memnun edebilirim, fabrikalarımızı daha ziyade nasıl genişletebilirim, fabrikaların mamullerinin vatandaşları sıkılmaması için hangi noktalarda ucuzlatabilirim, kaliteyi nasıl artırabilirim diye gece gündüz bunu düşünmek vazifesiyle mükellef olan ve bu kadar ağır bir işin altında bulunan bir müdür, bir de Demokrat Parti başkanlığını üzerine alıp filân ocak başkanının taleplerini, filân kütleyi getirip filân kütlenin aleyhine Vatan Cephesine geçirmek işleri karşısında kalmasını onun yerine bu külfetli, dâvalı, dedikodulu işleri kaldırabilecek birini getirsin. Sebati Ataman Gorgias vari ne kadar mantık kullansa asla beni inandıramaz. Sofi-

zim bu işleri yürütemez. Munhasıran milletin Devletin en büyük müesseseleri olan Sümerbankın fabrikalarının gece gündüz başında bulunması lâzımgelen bir adamı Ankara vilâyeti D. P. İl Başkanı yapıyorsunuz. Bu zata bu vazifeyi vererek mesuliyetsizliğin bir delilini vermiş oluyorsunuz ki, buna ancak ben sadece acı acı gülerim.

REİS — tamam mı efendim?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Bir noktayı daha müsaadenizle ele alacağım, gayet güzel bir mesele var, sizi sıkımyacağım.

Arkadaşlar, takdir edersiniz ki, şu veya bu rejim ne olursa olsun vatandaşın refah ve saadetini sağlamak gayesini tahakkuk ettirmek için başında gelir. Bir rejimin sağlamlığı, iyiliği, vatandaşın geçimini geliştirmesi kolaylığı ile ölçülür. Bu bakımdan Demokrat Parti, vatandaşın kolay geçimini sağlayacak şekilde işleri tedvir edeceğini vaat etmişti. Bunu takdir edersiniz. Nitekim Şu sözlere bakın : «Maliyet fiyatı üzerinde bunun için ehemmiyetle durmak lâzımdır. Eğer her hangi bir istihsalin maliyeti yükselirse rekabet edemez hale gelir. O zaman onun faydası ya hiç veya mahdut olur. Akdenizde başka kömürlerle boğuşabilmek için onların fiyatlarıyla rekabet etmesi birinci şarttır. Kömürün pahalılığı bütün fiyatlar üzerine tesirini gösterir. Birinci derecede âmil olur. Maliyet fiyatlarını süs ve israfla doldurursak milletin kesesinden bu toprağa atılan paralar kıymetini kaybeder.» 1.V.1949. Zonguldak. Demokrat Parti Genel Başkanı Celâl Bayar'ın sözüdür.

Sanayi Bakanına bu sözü hatırlatırım. O günden bugüne kömüre kaç defa zam yapılmıştır? Kömür fiyatlarına yüzde yüz zam yapılmıştır. Demek ki, o zaman bu sözleri söyliyene Sayın Bayar, Adnan Menderes Hükümeti zamanını görerek ne kadar güzel söylemiş. Bunu da böylece dikkatinize arz ederim. Bugün 1,5 ton kömür 280 liraya malolmaktadır. Halk Partisi zamanında 45 lira idi de, pahalı deniyordu.

Hasan Saka zamanında Zonguldak mebusları ile Zonguldak'a gittik. Zonguldak'ta Hasan Saka kömüre zam yapalım dedi. Bendeniz müstakil mebus olduğum halde müdahale ettim. Niye zam yapıyorsunuz beyefendi dedim. Bir taraftan alıyor, bir tarafa veriyorsunuz. Nerede şimdiki Başvekil? Buraya bile teşrif buyurmuyor

ki, ona arz edelim. Şu kömür fiyatları milletin canına okuyor. Sanayi Vekili, Maliye Vekili çık-sın, zarar etmemesi için bu zamları yaptık de-sin. Hani rantabl işletecektiniz, vaadiniz nere-de?

DOĞAN KÖYMEN (Giresun) — Emin Bey; mecburi iş mükellefiyetine tâbi tuttuğunuz Ka-radeniz insanlarından haberiniz var mı?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Dün onun ce-vabını verdim. Halk Partisi devrinde yapılmış hatalar olabilir. Bu hatalardan dolayı millet rey vermedi, siz vait ettiniz, iktidara geldiniz. Siz vaadinizi yerine getirmediniz diyoruz. Vaadi-nizi yerine getirmediğiniz için ve millet hürri-yetin tadım aldığı için sizi de geriye çekecek-tir.

Bütün fiyatlar Türkiye'de istikrar kararı olan dört Ağustostan sonra şu şekilde oldu :

1958 den 1959 Nisanına kadar Ankara'da hayat endeksinde yüzde yirmi yedi artış vardır. Hakiki artış daha fazladır ama, resmî endeks bunu ifade ediyor. 1950 yılına nazaran geçim endeksi yüzden iki yüz elli sekize yükselmiştir, artış yüzde 158 dir.

1959 Nisanındaki yüz kuruş, 1950 nin 38 ku-ruşudur. Şimdi artışları sırasıyla arz edeyim bir kısmını;

Çay 1950 de 1 600 kuruş iken, 1959 da 40 liradır.

Kibrit 1950 de iki buçuk kuruşken bugün 10 kuruştur.

Bafra sigarası 35 kuruşken bugün 90 ku-ruştur.

Ekmek İstanbul fiyatı 33 kuruşken bugün 70 kuruş.

Koyun eti İstanbul fiyatı 234 kuruş iken 1950 de, bugün yedi liradır.

Kesme şeker; 186 kuruş iken 358 olmuş, İs-tanbul fiyatıyla. Toz şeker 158 iken 323 olmuş 1959 senesinde.

Şimdi burada bir noktayı arz edeyim; birin-ci Hasan Saka Kabinesi şekere on beş kuruş zam yapıp 145 kuruştan 160 kuruşa çıkarmak istediği zaman o zaman burada bulunan De-mokrat Partili mebuslar başta en ileri gelenleri imza atarak gensoru açmak istediler. Bu bir.

İkincisi; sözlü soru verdiler ve Hükümete hücum ettiler. Ama onun karşısında Halk Par-tisi Grubu sen bizim haberimiz olmadan, bize sormadan nasıl zam yaparsın diye Hasan Saka

Hükümetini düşürdü. O zamandan bu zamana iktidara geldiniz mütemadiyen zam üstüne zam yapıyorsunuz. Ve hayatı bu şekilde pahalılaştı-ran, hayat yükünü çekilmez yapan Hükümeti hâlâ ayakta tutuyorsunuz. İşte sizin manzaranız, işte o devrin manzarası.

Gazyağı, İstanbul fiyatı, 1950 de 22 kuruş, 1959 da 56 kuruşa çıktı. Basma, İstanbul fiya-tı, metresi 1950 de 88 kuruş, 1959 da 200 kuruş. Kaput bezi, İstanbul fiyatı, 1950 de 55 kuruş, 1959 da 190 kuruşa çıkarmışsınız.

REİS — Emin Bey; bunları böyle teker teker okumayın. Toptan söyleyin.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Behzat Bil-gin arkadaşımız köylünün durumundan bahset-tiler. Maliye Vekili de köylünün refahından bahsetti. Bugünkü şartlar köylünün sırtına ne-ler yüklemiştir bir de bizim cephemizden mü-talâa edelim. Köylünün sattığı mallarla, köylü-nün satınaldığı malların fiyatları arasında bir mukayese yapalım. Köylünün sattığı fiyatlar-da yükselme çok yavaş olmuştur. Bu artış alacağı malların fiyatlarını karşılamaz hale gelmiş-tir. Meselâ 100 kilo buğday mukabilinde 1950 de ne alıyordu, bugün ne alabiliyor? Eline ge-çen miktarı görelim.

Çay: 1950 de köylü 100 kilo buğday ile 1870 gram çay alabilirken, şimdi 1250 gram alabil-mekte.

Şeker: 1950 de 100 kilo buğday ile 19 kilo şeker alabilirken bugün ancak 15 kilo alabiliyor.

Bafra sigarası: 1950 de 100 kilo buğday ile 86 paket alabilirken, şimdi 50 paket alabiliyor.

Gazyağı: 1950 de 100 kilo buğday ile 136 litre alabilirken şimdi 90 litre alabiliyor.

Muhterem arkadaşlarım bir de bunu başka zaviyeden görelim, Maliye Vekili düşünsün. 1950 de köylü bir Reşat altını alabilmek için 131 kilo buğday verirdi.

DOĞAN KÖYMEN (Giresun) — Köylünün parası var mıydı? Bir lira borcu için koluna kelepçe vuruyordunuz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Ben buğday-dan bahsediyorum, paradan değil. Meclis müsa-ade etsin de şimdi nasıl kelepçe vuruluyor, fe-aa tiyle anlatayım, yerinde duramazsın.

Köylü bir Reşat altını alabilmek için 131 ki-lo buğday vermesi lâzımdı. 1959 da bir reşat altını için 323 kilo buğday vermesi gerekiyor. Lâstik ayakkabı; köylü, 1950 de bir lâstik

ayakkabı alabilmek için, 17 kilo buğday vermesi lâzım gelirken; bugün, şimdi 50 kilo buğday vermesi lâzım geliyor. Elbise; köylü, 1950 de bir elbise alabilmek için 166 kilo buğday vermesi lâzımgelirken şimdi, 360 kilo buğday vermesi lâzımgelir. Saban demiri; köylü, 1950 de bir saban demiri alabilmek için 7 kilo buğday vermesi lâzımgelirken; şimdi, bugün, 28 kilo buğday vermesi lâzımgelir.

REİS — Emin Bey, bütçenin heyeti umumiyesi üzerinde konuşuyorsunuz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Evet Reis Bey.

REİS — Ama, böyle kalem kalem, 30 kalem sayarsanız boyuna, bunun içinden çıkılmaz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Sayın başkan; bir Maliye Vekili ve onun sözcüleri çıkar, memlekette refahtan, köylünün refahından, şundan bundan bahsederse bunun ne derecelerde olduğunu burada açıklamak Hükümeti ikaz etmek, mebus olarak bizim vazifemizdir.

REİS — Ama sen Maliye Vekilinden kısa konuşmadın.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Maliye Vekili ve Hükümet mütemadiyen rakamlar okuyorlar. Mütemadiyen rakamlar okuyorlar. Ama bu rakamlar öyle rakamlar ki, şimdi oraya intikal etsek ne rakamlar ortaya çıkar bilemezsiniz.

Buraya kadarki, mâruzatımdan anlaşılıyor ki, Demokrat Partinin başında bulunanların demokrasiyi yürütmek ehliyet, niyet, dirayet ve bilgisine sahip olmadıkları artık bir bedahet olarak meydandadır. Ancak şunu arz etmeye müsaade buyurun: «Üç ay ilerisini görmiyen bir heyetin Hükümetim demeye hakkı yoktur. Üç ay ilerisini görmiyen Hükümetin uzun vâdeli görüşüne nasıl inanacağız?» 1949 Celâl Bayar'ın Kastamonu nutku. Şimdi, Celâl Bayar'ın bu sözlerine aynen iştirak ve tekabül ederek, bir kaç ay ilerisini görmiyen, bir an için paranın kıymetini düşürmeyeceğim deyip, bir müddet sonra düşüren. Fiyatları artırmıyacağız deyip hemen 6 ay sonra yüzde yüz zam yapan ve bu şekilde hareketlerine durmadan devam eden, açık olması icabederken gizli bir takım meseleleri ele alarak, Meclisi ve muhalefeti haberdar etmeden kendi başına memleket idaresine tasarruf ve tahakküm etmek isteyen ve nihayet demokratik rejimi başından sonuna

kadar zirüzeber eden, hürriyeti adeta yok eden ucuzluğu katleden, Demokrasiyi perişan ve sefil hale getiren bu Hükümetin ve başında bulunan Adnan Menderes'in Hükümet icra etmekten artık vazgeçmesi lâzımgelir. Yerine içinizde vardır. Daha mutedil olanlar vardır. (Soldan; gürültüler ve gülüşmeler) Ama siz buna aldırılmazsınız, onu başınızda gene tutarsınız. Fakat onun burada durması muhalefet için iyidir. (Soldan: Öyleyse ne istiyorsunuz? sesleri) Buraya gelmez. Dün de söyledim, halinize acıyorum. İktidardan düşüldükten sonra tutunacak, sarılacak dal ve istinadgâh bırakınız. Yoksa iktidardan düşüldükten sonra darmadağın olacaksınız. (Soldan; gülüşmeler)

REİS — Lütfen bitirin, efendim.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Acıyorum halinize acıyorum. (Sağdan; bravo, sesleri, alkışlar) (Soldan; Gürültüler, kendinize acı, sesleri) Acıyorum halinize, acıyorum. (Sağdan; alkışlar)

REİS — Hikmet Bayur.

HİKMET BAYUR (Manisa) — Sayının arkadaşlar; Emin Soysal arkadaşımız kadar velüt olmadığım için o kadar vaktinizi almıyacağım.

Arkadaşlar; şükredilecek bir yön vardır. Bir tarafta demokrasi var mı, hürriyet var mı diye münakaşalar yapıla dururken öbür tarafta yollar, barajlar, fabrikalar, okullar, limanlar, üniversiteler, hastaneler yapılmaya devam olunmaktadır. Bir gün bu münakaşaların temelsizliği görülecektir, ve bütün bu yapılanlar memlekete kâr kalacaktır. Bu bakımdan bunlara aldırılmamak lâzımgelir. 1950 den evvelki devirde tenkidler yine yapıyordu fakat iş görülüyordu. Şimdi tenkidler yapılıyor ve iş de yürüyor, bir taraftan. Bu lâflar gider, eserler kalır arkadaşlar. (Soldan, bravo sesleri) Bekata arkadaşımın birşey soracağım. Klemanso nasıl istifa etti, ne yaptı diye anlattı. Bu yüzde yüz bir efsanedir. Hiç öyle bir şey yoktur. Bunu zaten biliyordum ancak iyice anlamak için eve gittim, birkaç eser karıştırdım. Bunlardan Georges Suarez'in iki büyük cildi var. Bu kitapta böyle bir şeyden bahsedilmiyor. Kasım 1918 de Almanya ile mütareke oluyor. Robespiyer, Ocak 1920 de yani 14 ay sonra Klemanso Reisi cumhur seçilemiyor ve istifa

ediyor. Yani uzaktan yakından Bekata arkadaşımızın anlattığı gibi bir hâdise olmamıştır. Nereden görmüş, o bu kitabı bana gösterse ben ona çok müteşekkir kalırım. Bu böyle olunca kendisi de kabul eder ki artık Hükümetin bu yüzden çekilmesi icabetmez. Hükümetin çekilmesini istiyordu, demek lüzum kalmıyor, Hükümetin çekilmesine.

Sonra arkadaşlar, bizde bir merak var, bilen bilmeyen ters örnekler verir, Klemanso'dan, Robespiyer'den örnekler verir. Klemanso zafiri kazanmaktan mütevellit kuvvetle Meclisi hiçe sayacak hale gelmişti. Robespiyer'i bilirsiniz. Paris Komününe dayanarak düzünelerce mebus idam ettirmiştir. Son defa on, on beş mebusu daha idam ettirmek üzere Meclisten karar almak için müracaat ettiği zaman o düşürüldü ve öldürüldü. Şimdi bunlar demokrasi örneği diye getiriliyor. Bize yanlış fikirler veriliyor.

Bekata arkadaşımızın anlattığı gibi 40 - 50 kişilik bir azınlık Hükümete güven oyu vermiyor diye, Hükümet çekilecek olursa demokrasi nerede kalır? 600 kişilik bir Mecliste 500 kişi Hükümete güven oyu verecek, 100 kişi aleyhinde rey verecek Hükümet çekilecek, bu demokrasi midir?

Bir şey vardır. Bir kelime var onun Fransızcasını söylesem bir şey olmaz, fakat Türkçesini söylesem kıyamet kopar, kıyameti koparırlar. Bunu Fatin Rüştü Zorlu'da kullandı. Bu söz «Complexe d'inferiorité» dir. Bundan vazgeçmek lâzımdır. Osmanlı devrinde bu çok modaydı, Cumhuriyette unutuldu. Bunu tazelemiyelim. Çörçil, Klemanso ve saire şu şu şartlar içinde şunu yapmış. Biz de şu şu şartlar içinde bu türlü yaparız diye yabancılardan örnek vermek doğru değildir, hatalıdır. Filânca anayasada şu vardır, bunlar başka, söylenebilir.

Şimdi, her milletin her devirde bir esas dâvası vardır. Bugün bizim esas dâvamız kalkınmadır, bunu unutmamalıyız. İşler iyi gitmiyebilir, şurada burada hatalar olabilir, ama esas dâva kalkınmadır. Bu yolda ciddî çalışılıyorsa ötekilere müsamaha etmek caizdir. Esasen müsamahasız olmaz. Hiçbir Hükümet hatasız değildir, hatası olabilir; ama esasta doğru mu gidiyor, o yol doğru mu? Öyle ise şurada burada şu veya bu şeyde ıvıcaclar olabilir,

ama bunu kıyasıya hücum etmek için vesile etmemelidir.

HASAN TEZ (Ankara) — Sükûneti ihlâl eder bir hareketi...

REİS — Hasan Bey üç ihtarınız mukayyettir, devam ederseniz takbihe geçeceğim.

HİKMET BAYUR (Devamla) — Arkadaşlar; sizler sağrlığın faziletini bilmezsiniz. Onlar istedikleri kadar söylesinler. Ben duymam. Duyşam da aldırış etmem. Onun için siz onların hücumlarına aldırmanın. (Soldan, gülüşmeler)

Zaman oldu, Türk Ulusunun ana dâvası esaretten kurtulmak idi, bu dâvayı yürüttü, bu dâva kazanıldı, ondan sonra geçmiş idareden, saltanattan, hilâfetten ve lâikliğe mugayir hareketlerden kurtulmak dâvası geldi, Bunun da savaşı yapıldı ve kazanıldı. Şimdi artık yoksulluktan kurtulmanın savaşı yapılıyor. Türk ulusu yine eski büyüklüğüne kavuşmak istiyor. Bunun ise temeli ekonomiktir. Millet bu mücadelede liderlerini görüyor karşısında ve onlara sarılıyor. İstiyor ki, bu dâva da çözülsün. Şu bu tenkidlerle bundan caymaz. Bu o kadar doğrudur ki, kalkınma hamleleri yapılamıyacak gibi bir durum hâsıl olduğu zaman, nitekim 1955 ile 1957 arasında böyle bir korku hâsıl olmuştur. Demokrat Parti de sarsılmıştır. Sade, hariçte değil, kendi grubu içinde de sarsılmıştır. Grubu içinde muhalefet doğmuştur, ayrılmalar olmuştur. Bu, neyi ifade eder? Bu, şunu ifade eder ki, millet hamle istiyor, kalkınma hamlesi istiyor. Bunda bir tereddüdüldü, ama bu devir uzun sürmedi. Hükümet yeni hamlelere başladı. 1958 den sonra yeniden hamleler başladı, yahut eski mütereddüt durum kalktı, yeniden hamlelere başlandı. Vatandaşların derhal eski kuvvetle belki de daha da büyük kuvvetle sizleri tutması bu düşünceenin doğruluğunu açıkça gösteriyor. Gidilecek yol ulusea size mütemadiyen gösteriliyor.

Arkadaşlar, bunda hiç tereddüde mahal yoktur. Demokrat Parti, onun Meclis Grubu, partinin kendisi ve onun başındakiler, Başbakan daima, mütemadiyen hamleler yaptıkça millet sizi tutar. Yapılan şeyler arasında iyi başarılamiyanlar olabilir. Ama değilmi ki, siz daima liman, baraj ve saire yapmakta devam ediyorsunuz millet sizden ayrılmaz. Muhalifler ne kadar bağırırsalar, çağırırsalar abestir ve boştur.

Esas ekonomik meselelere girmeden evvel iki mesele üzerinde duracağım.

Bunlardan birincisi muhalefetin yurttan çoğunlukta olduğu iddiasıdır. Bu gerçek midir, değil midir, bunun üzerinde durmayacağım. Fakat her hangi bir memleket ki, ikiden fazla parti vardır, orada bu hâdise çok kere olur. Bunun son örneği olarak İngiltere seçimlerini ele alabiliriz. Son dokuz yılda 3 defa seçim oldu. Muhafazakâr parti hep kazandı. 1951 de, 1955 te ve 1959 da. Üçünde de muhafazakâr parti diğerlerinin rey toplamına göre azınlıkta kaldı ama en çok oy alan parti idi ve 100 mebus fazla çıkardı.

RIZA TEKELİ (Adana) — 1959 da % 2,5 fazla rey aldı, doğru söylemiyorsunuz. (Soldan, sana ne, neye gürlüti ediyorsun sesleri) Doğru söylesin efendim, % 2,5 fazla rey almıştır.

REİS — Rica ederim müdahale etmeyin, sizin de söz hakkınız var çıkar söylersiniz, aksini iddia edersiniz.

HİKMET BAYUR (Devamla) — Seçim sırasında çıkan Avrupa Amerika gazetelerinde rakamlar var, açıkça gösteriyor.

1951 de % 47 kadar almış. Sonra % 49 kadar almış. Ama ne 1951 de, ne 1955 te ve ne de 1959 da % 50 yi alamamıştır. İktidarda bulunan Muhafazkâr Partidir. Fakat 100 mebus fazlası vardır. Gazetelerden okursunuz, yalansa, bana yalancı dersiniz. Ben atarak söylemiyorum, bunları.

Şimdi, bu neden böyle diyor ve olmalıdır? Çünkü, memleket; aynı düşünceleri besleyen, birbirlerine dayanan, dayanışma halinde bulunan bir heyet tarafından idare edilmek ister. Yoksa, darma dağınık bir halde, birkaç parti birleşir; içlerinden birisi küserse, darlırsa, bu takdirde Hükümet düşer ve memleket sarsılır. Böyle Hükümetten hayır gelmez. Onun için iktidarda mütecanis bir heyet lâzımdır. Ve bu heyetin en çok oy alan partiden olması tabiidir. Ama onun diğerlerinin mecmuundan az oy almış olması hiçbir noksanlık ifade etmez. Bu bakımdan bizdeki iddialar saçmadır.

Arkadaşlar üzülecek bir yön üzerinde biraz duracağım. O da memlekette huzursuzluk ve aydınlar arasında kuşku uyandıran Nurecu hareketidir. Bu gibi hareketle İslâm içinde hizip yarattıkları için dinimizin ruhuna ve esaslarına aykırıdır. Ve bir gerilik tevlihdettikleri için de yurdumuz için zararlıdır.

Deniyor ki, tefsircidir. Biz yüzlerce tefsirci gördük. Geldi geçti. Kaç tanesinin böyle on bin-

lerce müridi vardır? Ve kendi adıyla adlandırıyor? Bu hareketin durdurulması; hiç olmazsa ticani hareketi gibi durdurulması lâzımdır. Bu, dinimiz ve memleket bakımından ve aydınları kuşkulandırmamak bakımından faydalı olur. Bunu bekleriz Hükümetten.

Şimdi arkadaşlar, muhalefetin tutumuna geliyorum. Muhalefetin önderleri yurdumuzu daimî bir seçim havası içinde yaşıyorlar. Yani Mayıs 1950 den bugüne kadar, sanki bir hafta sonra, 10 gün sonra seçim olacakmış gibi memlekete bir seçim kampanyası havası yaşıyorlar. Bu, memleket için zarardır. Memleketteki bu huzursuzluğa mâni olmak lâzımdır. Çünkü bu hareketler halkın çalışma gücünü de aksatıyor. Bu neye benzer bilir misiniz? Yarışa giren koşuculara. Birisi vardır uzaktan koşuya başlar ve nefesi tükenir diğer bir koşucu vardır, zamanı geldiği zaman koşuya başlar fakat nefesi tükenmez. (Soldan, gülüşmeler) Muhalefet bunu yapıyor ve memlekete zarar veriyor. Tabii kendisine daha fazla zarar veriyor. Demokrat Parti hamlelerine tekrar başladıktan sonra muhalefet bunun acısını görecektir. Onlar size acıyacak haldesiniz, diyorlar. Seçimi kaybetmekte acıyacak bir hal yoktur. Onlar kaybetse de acımaz, siz kaybetmeniz de acımaz. Ama memlekete rahat ve mâkul bir hayat sağlamaya hep beraber çalışmalıyız.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Allah söylet-i bak. (Sağdan; gülüşmeler)

HİKMET BAYUR (Devamla) — Artık muhalefetin tâbiyeleri malûm oldu. Bir işe başlandı mı, hiçbir şey yapılmıyor, yapılmıyacaktır derler. Baraj = ehram derler. Evet onlar için bu barajlar ehramdır ve bu barajlar Halk Partisi için mezar olacaktır. (Soldan; çok şiddetli alkışlar)

Yabancıların yurda el koyduğunu ve koyacağını söylüyorlar. Bunlar eskimiş düşüncelerdir. Süveyş Kanalı Mısır'ın boyunduruk altında tutulmasına yaramadı. Türkiye'de Hilton oteli açılmış, petrol kuyusu kazılmış, bilmem ne yapılmış. Memleket yabancı tahakkümü altına girecektir! Bunu nasıl söylerler? Bu ya bilmemekten ileri geliyor veyahut da birçokları bir şey bilmiyor, ben onların bilgisizliğinden faydalanayım ve aldatayım düşüncesinden başka bir şey değil.

Sonra yapılan bir eser işe yaradı mı, hemen şurası eksik, burası eksik diye başlıyorlar ve hiç-

bir kıymeti yoktur diyorlar. Ama her şeyin bir sırası vardır. Meselâ baraj yapıldı, sulama kanalı yapılmadığı için hiçbir işe yaramaz derler. O da yapılacaktır ve onun da bir sırası var. Yahut da diyorlar ki, şu yapıldı, ama o değil de şu yapılsa daha iyi olurdu. Onu yapsanız diyecekler ki, hayır onu değil, bunu yapmanız lâzımdı.

Sonra aceip iddialar var. Sanki yer yüzünde damping diye bir şey yokmuş. Her hangi bir Devlet kendine faydalı bulduğu için bir malı maliyetinden daha ucuza satması hiçbir yerde yokmuş gibi, yalnız biz yapıyormuşuz gibi bir ifade tarzı kullanırlar. Bunun da sebepleri, icapları yokmuş gibi bir dil kullanırlar. Tabii birçokları damping nedir bilirler. Hükümet mesele şeker dışarıya zararına satabilir, zararı göze alabilir. Her tarafta bir propaganda yürüyor; şekeri şu kadara mal ediyor, ama ondan ucuza satıyor, gösteriş için memleketi batırıyorlar. Bu propaganda da samimiyet yoktur. Zarara ihraç göze almıyorsa pancar münavebesinin, küspenin, şeker işçiliğinin faydaları, dolayısıyla yapıyor.

Şimdi nemasız yatırımlara gelelim : Meselâ köy içme suları, yollar, okullar, hastaneler. Bunlar doğrudan doğruya nema vermeyen yatırımlardır. Sonra geç nema veren yatırımlar vardır, limanlar, barajlar ve saire. Nema vermeyen veya geç nema veren bu gibi tesisler şüphesiz bir süre için biraz sıkıntı doğururlar. Derhal muhalefet bu sıkıntıdan faydalananıyor. Ama okul memleketin geleceğini sağlıyor, hastane, hasta ve ölü miktarını azaltıyor. Bunlar düşünülmez. Mütemediyen bu durum sömürülür. Bu da yurt severliğe yakışmaz. Fakat yapılanlar bir hizmete girdikçe görüyorsunuz refah artıyor, halkın memnuniyeti kendini gösteriyor. Demin dedim, 1955 - 1957 bizim en sıkıntılı yıllarımızdır. Yardımlar unduğumuz gibi olmadı, ve saire. Şimdi yardımlar bolladı, artık korkumuz kalmadı. Yapılan hizmetleri gördükçe, bunlar kâr vermeye başladıkça ve yardımlar arttıkça muhalefette bir telâş beliriyor. İki türlü telâş. Birisi bu işler ileri gittikçe biz artık halktan oy alamıyacağız, ikincisi de bu işlere biz el koyalım, faydalanalım, bunların faydaları bizim nimetimiz gibi görünsün. Bu iki duygu arasında kalan muhalefet gürültü, patırdı, bağırışmalarda bulunuyor.

Millî gelirin hesabı işinde ne kadar güçlük olduğunu herkes bilir. Ama burada kalkıp da

hem istihlal artmış, hem de millî gelir azalmış demek, ne diyeyim, mânasızlık mıdır nedir Behemahal iktidara gelmek hırsında olan bir partinin tam hüviyeti belli olmalıdır, bilinmelidir. Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelmek istediği zaman milletçe bilinmelidir ki, o Atatürk'ün ölümünden sonra ki, hüviyeti iktidara gelecektir. Bunu belirtmek için eski olayları karıştırmak lâzımdır. Bunu bugün ifade etmek istemezdim, liderlerinin kardeşi dün ölmüştür, onun için söylemek istemezdim. Ama Ulus gazetesi bugün bu durumda bile perişan olacaklar, mahvolacaklar diye büyük manşetlerle çıkınca bu kadar hücum edilince bizler de savunmakta tereddütmemeliyiz, bunu konuşabiliriz.

Arkadaşlar; bugün C. H. Partisinin övündüğü şeyler; fabrikalar, santraller o zamanın Başbakanı İnönü'ye rağmen yapılmış şeylerdir. Onun himmetiyle yapılmış şeyler değildir. Başta iki şeker fabrikası yapıldı, Uşak ve Alpullu Şeker fabrikaları. Bunlar daha özel teşebbüsle yapıldı. Teşebbüs edenlere o kadar güçlük çıkarıldı ki, bunlar aman satalım dediler ve Hükümetle ilgili teşebbüslere sattılar. Ondan sonra sanayileşmede durgunluk devresi geldi. Artık kimsede teşebbüs hevesi kalmadı. Kırıldı. Daha sonra 1929 - 1933 büyük buhranı geldi. Bu buhranda, bu cihan buhranında en zengin memleketler dahi sarsıldı. Türkiye gibi, savaştan yeni çıkmış, İstiklâl savaşlarında en zengin şehirleri yakılmış bir memleketin bu cihan iktisadi buhranı karşısında ne hale geleceğini elbet tasavvur edersiniz.

Şimdi, o zamanın İktisat Vekilliğini yapmış, hâlen Allahın rahmetine kavuşmuş bir zat vardı, bu zat acayip bir iktisadi politika takibediyordu. O zamanın Başvekili İnönü de bu politikayı destekliyordu. Takibedilen politika şudur; hariçten dövizle bir şey almamak. Bütün dünyada mal bolluğu vardır; herkes satmak istiyor, fakat alıcı bulunmuyor, bu yüzden iflâslar oluyor. Meselâ 1929 - 1933 arasında fabrika almak istersiniz, size vermek için can atarlardı, on sene, yirmi sene vâde ile satmaya razı idiler. Meselâ buradaki yağ fabrikaları var, Hindistan cevizi getirtecek. İstedikçe kadar cevizi istedikçe kredi ile sana vereyim diyorlardı. Çünkü öyle yapmasalar denize dökmek mecburiyetinde kalacaklardı. Hükümet ise hayır, elde hazır döviz yok, veresiye de getirtemezsiniz diyordu. Böylece yıllarca sürdü.

İş Bankası diyordu ki, benim param var, mevduattır, faiz veriyorum ve boşuna bekliyor. Uzun vâdeli kredilerle bana fabrika teklif ediyorlar, alayım: Hayır, peşin döviz yok, alamazsınız demiyordu. Böyle bir durum içinde kaldık.

Bir gün İstanbul Sanayi Odası Reisi Dolma-bahçede odama geldi. Ben de o zaman genel sekreterdim. Bana bunları anlattı. Tesadüfen onun çıktığı anda Başbakan geldi. Ben de bu anlatılanlarla gayet dolmuştum. Başbakana öyle bir ağıldım ki, o devirde onunla bu şekilde kimse konuşmamıştır. Çıktı, odamı terk etti gitti.

Sonra ben Atatürk'e çıktım ve dedim ki, bugün bir Hükümet olmasa ekonomik bakımdan çok daha kârlı olacağız. Az önce Yalova'da bir akşam yemeğinde Atatürk İktisat Vekilini fena halde haşlamıştı. Vekil de istifa edecek hale gelmiş, tedavi için Avrupa'ya gitmişti. Bunun üzerine o değişti, yerine Celâl Bayar geldi. Ekonomik hamleler yeniden başladı. Yeni şeker fabrikaları, dokuma fabrikaları hattâ Karabük fabrikalarının kuruluş hazırlıkları ve mukaveleleri işte bu 1933 - 1938 yıllarının eseridir. Bunlara Başbakan tarafından daima engel çıkarılıyordu. (Soldan, kimdi o zaman Başbakan, sesleri) Başbakan İnönü neden o zaman değiştirilmedi? Çünkü Atatürk'çe yetiştirilmek istendi Celâl Bayar. İyi bir İktisat Vekili. Fakat tam bir Devlet adamı olarak yetiştirilmek istendi. Atatürk, kendi usulüne göre; konuşması, yanına alması, ona prestij kazandırması bakımından böyle hareket etti. Dolayısıyla, bugün C. H. P. liler; o zaman biz şunu yaptık, bunu yaptık dedikleri vakit unutulmamalıdır ki, bu işler o zamanın Başbakanı olan İnönü'ye rağmen yapılmış işlerdir. (Soldan, bravo sesleri) Bunlar onun yaptığı işler değildir. Sonra, deniyor ki; bugün iktidar milletle ilgileniyor. 50 yaşında olanlarınız pekâlâ hatırlarlar. 1929 da başhyan ekonomik dünya buhranı üzerine malların değeri düştükten sonra borçlu olan köylünün durumu ne feci idi? Hatırlarsınız. Ege'de üzümçüyü alalım. Borç para almış, bankadan aldığı paranın mal olarak değeri farz ediniz ki, beş çuval üzüm idi. Geldi buhran çattı. Üzümün fiyatı altıda birine düştü. Aynı para beş çuval üzüm etmiyor; otuz çuval üzüm ediyor. Adam fiilen beş çuval almış. Otuz çuval ödiyeceksin diyorlar. Yalnız üzüm mü böyle? Hayır. Buğdayı da böyle, incire de böyle hepsi böyle. Bunu bir türlü Hükümete anlata-

madık. Didindik uğraştık halka karşı daima altın para devrindeki maliyeciyi zihniyetiyle hareket edildi. O zamanki idare bu işi halletmedi. mütemadiyen Atatürk'e gittik, yaptık, ettik ve neticede yavaş yavaş bu borçları pek uzun vâdeli krediye bağladılar. Ama bu yapılmıya kadar çok kişi iflâs etti ve elinden malı mülkü alındı. Çünkü Hükümete bir türlü anlatamadık, 5 çuval üzüm için para vermişsin 30 çuval istiyemezsin, bu tefecilik olur, bankalara tefecilik yaptırmayın dedik. Atatürk'ün fiilen müdahalesi olmasa idi sonu çok feci olacaktı. Bu bakımdan hüviyetleri bilinsin. Bugün iktidara gelmek isteyenlerin hüviyetleri budur, onları halkın dertleri karşısında anlayışsız bir hüviyete sahiptirler.

AZİZ URAS (Mardin) — Anlayışım hakkında her hangi bir hüküm veremezsiniz.

REİS — Anlayışı bir zihniyet, bir doktrin olarak kabul ediyorlar.

HİKMET BAYUR (Devamla) — Beni daha fazla söyletmeyin, menfaatiniz icabı değildir. Çünkü sizlerin hepinizin bilmediği birçok şeyleri bilirim, dökmüyem ortaya bunları. (Sağdan, ne biliyorsan söyle sesleri)

Arkadaşlar, bugün 1950 de başhyan 10 yıllık ekonomik yönetimden sonra büyük bir devrimin başlangıcındayız. O da şudur : Yalnız hammadde ihraçeden ve mamul madde satın alan bir memleket olmaktan çıktık. Mamul madde ihraçeden bir memleket haline geldik. Biliyorsunuz ki, bunu Osmanlı Türkleri bir iki yüz yıldan beri görmemişlerdir. Halı işi vardı yalnız, o kadar. Ekonomik bakımdan bir sömürge haline gelmiştik. İslâm dünyası da 9 neü asırdan 13 neü asra kadar İslâm medeniyetinin parlak devri istisna edilirse o da görmemiştir. Şimdi o devirlere, mamul madde ihraçetme devrine geniş çapta ulaşmak yolundayız. Ve eminim ki ulaşacağız. Bugüne kadar ihraçettiğimiz mamul mallar henüz bir hiçtir. Bunun 20 - 30 mislini ihraçedeceğiz, eski Türkler gibi bir duruma geçeceğiz. Bu bakımdan da bu Hükümete muhalif, muvafık elden geldiği kadar kolaylık göstermek lâzımdır. Tâ ki, bu yolda kuvvetle yürüye-bilsin.

Sayın arkadaşlar, yabancılar bizi muhalefetin gözü ile mi görüyorlar? Muhalifler çıkıyorlar burada, kimsenin bilmediği bir iki gazeteden parça okuyorlar, yahut da Uluslararası Basın Enstitüsü, ki arkadaşımız Sezai Akdağ, ma-

hiyetini dün gayet güzel belirtti, bu gibi müesseselerin söylediklerini ileriye sürüyorlar. Ama fiili durumu görmemezlikten geliyorlar. Bu memleket iflâs yolunda olsa, bu memlekette iş olmasa, meselâ yeni demir - çelik sanayii için yüz milyonlarca, belki ilerde milyarları geçecek yatırımları buraya yaparlar mı idi? Bu muazzam rafinerileri, şunu, bunu yaparlar mıydı? Demek ki yabancılar, menfaat arayan yabancı iş adamları bizi muhalefetin gözü ile görmüyorlar, bizi daha iyi takdir ediyorlar. Çok temenni ederim ki muhalefet de bizi yabancı iş adamları kadar iyi görsün.

Yardım kesilirse, diyorlar. Eğer yardım kesilirse, yapılmış olanlar kâr kalır. Nedir korktuğunuz? Bugünkü Türkiye'nin ekonomik bünyesi bundan on sene evvelki bünyesi ile kıyas kabul eder mi? Nereden alırsanız alınız, eskisine nazaran kuvvetleşmiştir. Bunlar kârdır. Yatırımın kesileceğine dair de bir işaret yoktur. Bilâkis geri kalmış memleketlere yardım için yeni yeni teşkilât kuruluyor, hattâ Avrupa'nın büyük devletleri de buna katılıyor. Dolayısıyla böyle bir şey yoktur. Yani gidış, yardımın kesilmesine değil artmasına doğrudur. Kesilse bile yapılan kâr kalır.

Şimdi arkadaşlar, muhalefet Baade raporuna yapışmıştır. Her raporda lehte ve aleyhte birçok şey olabilir. Ama sizin bahsettiğiniz Baade raporu çok lehtedir. Şunu göz önüne almak lâzımdır. Ekonomik durumumuz hakkında birçok raporlar verildi. Thornberg, Barker, Baade ve sairinin raporları. Bu raporlarda memleketimizi anlamak bakımından ne kadar terakki olduğu görülür. İlk iki raporlar bizim yalnız tarıma mahkûm olduğumuzu bildirdikleri halde, Baade raporu sanayileşmemizin mümkün olabileceğini söylüyor ve sanayileşmeniz lâzımdır diyor. Memleketimiz Baade raporunu hazırlayanlarca 1958 de tetkik edildiğine göre, bu terakkide Demokrat Partinin sekiz yıllık çalışmasının tesiri vardır. 1955 le 1957 arasındaki, kısır yardımlarla ve bize birçok engeller çıkarılmış olduğu halde dahi gördüler ki, Türkiye sanayileşiyor. Bunu tesbit ettikten sonra siz sanayileşebiliyorsunuz, sanayileşmelisiniz sözünü Avrupalı ve Amerikalı heyetler tasdik etmiş oldular.

Şunu unutmamalıdır ki, arkadaşlar, sosyal ve ekonomik bilimler, riyazi bilimler mahiyetinde değildir. Zaten birbirine zıt 3 rapor olması da bu-

nu gösteriyor. Hiç kimse bir ekonomik ve sosyal raporu ele alarak onun için riyazi katıyeti haizdir diyemez. Ama bunun aleyhimizde olduğunu söylemek hakikata uymaz, sırf muhalefet yapmak için söylenmiş sözlerdir. Baade raporu D. P. nin tutmuş olduğu yol üzerinde daha çabuk adım atılmasını istiyor, başlanılmış işlerin tamamlanmasını istiyor, biz de onu istiyoruz. Yardım artarsa daha çabuk tamamlanır, artmazsa daha yavaş tamamlanır. Esas şudur; Türkiye'de dinamik bir Hükümet olmalıdır, dinamik Hükümet de bugünkü Hükümettir (Soldan, bravo sesleri) 1938 - 1950 hükümetleri dinamik değildi. Atatürk öldükten sonra Halk Partisinde dinamizm namına bir şey kalmamıştır. (Soldan, bravo sesleri)

Şimdi Baade raporu diyor ki, 1950 de 21 milyon 900 bin olan nüfus, 1958 de 26 milyon 200 bin olmuş, yani dört milyon 250 bin kişilik bir artış vardır.

Rapor; 1950 den itibaren bir çoğalma artışı olduğunu söylüyor. Bu Demokrat Parti için yapılmış en büyük övmedir. Neden nüfusun çoğalışı hızlanıyor? Bir defa ölümler azalıyor, bunda binlerce köye giden temiz içme suyunun payı yok mu, artan hastanelerin ve yolların payı yok mu?.. Elbet var. Esas âmil bunlardır. Bir memlekette geliş şartları müsaid olduğu müddetçe nüfusun artması çok iyi bir şeydir. Nüfus en büyük servettir, her şeyin esasıdır ve her şeyin fevkindedir. Ve çok iyi bir şeydir. Nüfus artışı, Baadenin raporuna göre sekiz yılda yüzde 19,5 tur. Ama buna mukabil hububatındaki artış yüzde 94 olmuştur. Aşağı - yukarı yüzde yüz, nüfus artışının beş misli. Şeker istihlâki yüzde 200 artmıştır. İstihsalı yüzde 300 artmıştır. Kömürdeki artış yüzde 50 dir. Kumuşta, demirde, çimentoda ve sairede artış nispetleri yüzde yüz, iki yüz. Bazan daha da fazla. Bütün bu artışlara rağmen refah artmadı demek çok acayip bir ifadedir, doğrusu. Bütün bu artışlar neyi ifade eder? Tabii refahı ifade eder. Çay istihlâkinin, sigara istihlâkinin artması da refahın bir delilidir. Bunlar birkaç misli artmıştır. Bütün bunlar refahı gösteriyor. Demiryolu nakliyatında insan naklinde % 75, eşya naklinde, % 80 artış vardır. Ama nüfus % 20 den az artmıştır. Bu rakamların ifadesi refahı icabettirir ve refahın ölçüleridir.

Şimdi raporda bulunan aksine tenkidlere gelelim. Toprakların durumu fenalaşiyor denilmektedir. Bu doğrudur ama çaresiz bir şey değildir.

Gübre fabrikalarımız çoğaldıkça bir iki tane açıldı, bir büyük de açılmak üzeredir. Sulama kanalları açıldıkça topraklarımızdan üç, dört misli istihlal elde edilebilecektir, ıslahat yapılacaktır. Dolayısıyla bunlar üzülecek şeyler değildir. Yeter ki, dinamik bir ruhla bu parti iktidarda kalsın.

Arkadaşlar, bizim geç kalmamız dolayısıyla takibettiğimiz seyir, bütün dünyanın takibettiği seyirdir. Bizde bugün hâlâ birçok yerde büyük bir çoğunluk, nadas yapmaktadır. Münavebeye, az ölçüde geçtik. 19 neu yüz yılın ilk yarısına kadar bütün Avrupa'da bu durumda idi. Sonra münavebe usulüne geçti. Bir tarafta nüfusun artması, diğer taraftan sanayiinin temin ettiği servet nüfusun şehirlerde toplanması, köylerde nüfusun azalması münavebeye götürmüştür. Bunlar zaruretlerin icabıdır. Zaruret ve ihtiyaçla birçok yeni tedbirler doğurur. Bizde de aynı yola girilmiştir. Nadas bırakılmakta münavebeye gidilmektedir.

Bu yolda bazı aksi sözler söylendi. Bir memlekette sanayi geliştikçe servet çoğalır. Ondan sonra ziraat sahasına sermaye yatırılır. Dendi ki, bir ziraat memleketiyiz. Ziraat mü kemelleştirilmedikçe sanayie ehemmiyet vermenin mânası nedir? dendi. Bütün Avrupa'da sanayiinin yarattığı servetle verdiği zenginlik, yarattığı servetle ziraate para ve emek yatırmıştır. Dolayısıyla, biz de böyle yapmaktayız, biz de bu yoldayız. Nüfusun artması bir tarafa, sanayiinin gelişmesi öbür taraftan, zirai hamle için meydana gelecek servetle bunu yapacağız.

Arkadaşlar, Baade'nin memleketimiz için istediği temellerin çok fazlası atılmıştır. Barajlar, yollar, köprüler, limanlar, fabrikalar v. s. Bunlar Baade'nin istediklerinin bir kısmıdır.

Şimdi, acemilik olmuş, şu olmuş, bu olmuş deniyor. Bunlar olabilir, ve olur ve her memlekette olur. Bunlar birçok gelişmiş memleketlerde de böyle olmuştur. Bugün de Avrupa ve Amerika gazetelerinin ekonomik kısımlarını okursanız; aynı şeyleri aynı tenkidleri orada da görürsünüz. Bu itibarla tenkidler bu şekilde kalırsa başımızın üstünde yeri var. Ama, böyle kalmıyor, hep sizi devireceğiz. Bir yanlış adım atıldı mı fırsat bu fırsattır o halde devirelim deniyor. Bu doğru değildir. Deviremeyeceklerdir.

Dolayısıyla bu tenkidler, hücum şeklindeki bu tenkidler boştur. Bunlar ancak aynı fikirde olanlar, o fikirlere saplanmış olanlar inanırlar.

Arkadaşlar suiistimallere geliyorum. Oluyor mu olmuyor mu? Tabii oluyor. Ve her buhranlı devirde suiistimal artar. Pahalılık oldu mu suiistimaller artar. Bunu önlemek Hükümetin vazifesidir. Ancak kolay bir şey değildir yakalama. Kolay değildir. Esasen muhalefet birçok tenkidler getirdi. Önergeler verdi. Görüldü ki, koftur. Bir tanesini ele alalım. Bizim Ağaoglu için verdikleri önerge.. Sebati Ataman çıktı, selüloz işinin, odun işinin ne kadar boş olduğunu anlattı. Eniştesinin mektubu da tahkik edilecek bir yöndür. Esasen kendisi de tahkik edecek. Doğrudan doğruya kendisini ilgilendirmeyen bir yöndür.

Bu hâdise bilinmelidir, eğer fena bir şeyse. Ama Devlete atfedilen suiistimaller gördünüz ki, kof çıktı. Arkadaşlar, suiistimal işlerinin üzerinde biraz durmak lâzımdır. Atatürk devrinde nasıl oldu, ondan sonra nasıl oldu, bir örnek vereyim. Böylelikle emsalsiz suiistimallerin memleketi kapladığı sözünü söylemeye hakları olmadığını anlarlar. Bilirsiniz zamanın Başvekilinin bir küçük kardeşi vardı, Hasan Rıza.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Ayıp, ayıp burada bulunmayanlar hakkında söz söylemek ayıp.

HİKMET BAYUR (Devamla) — Eski Başvekilin bu küçük kardeşi Hükümete dayanarak nahak yere menfaat temin etmeye çalışırdı. Bu yüzden Atatürk'ün, kalabalık önünde, Başvekil İnönü'yü haşladığını gördüm. O vakit bir General, Kâzım Sevüktekin vardı, Diyarbakır Mebusu idi, onun evinde 20 kadar kişilik bir sofrada, İnönü'ye «Nedir senin bu kardeşinin yaptığı, senin namını da, hepimizin namını da berbat ediyor. Buna bir iş ver, o işten çıkmasını, orada kalsın» dedi. Ben kâtiptim, bana bu muamele yapılsaydı, ben derhal istifa eder çekilirdim.

Bir zaman için bu kardeş sindi. Gel zaman git zaman Atatürk öldü, İsmet devri denilen bir devir başladı. Zonguldak'ta bir kömür işi vardı. Kömürü başlıca büyük müesseselere o satabilirdi. Atatürk bunu sindiriyordu, Atatürk öl-

dükten sonra ne hale geldi vaziyet? Hep biliyoruz. Onun için, kendi kardeşine göz yuman İnönü bugün şöyle oluyor, böyle oluyor demeye hakkı yoktur.

Ben 1948 - 1949 yıllarında suiistimallerden bahsettiğim için mahkemeye verildim. Uzun bir muhakeme oldu, çok gürültülü patırtılı bir muhakeme oldu. Nihayet beraet ettim. Ama beraetimin başlıca âmillerinden birisi savunmamda şu sözüm oldu : «Filânca yıl Meclisin açılışında Cumhurbaşkanı İnönü şu ve şu suiistimallerden bahsetti, muhtekir, vurguncu, hırsız diye belirsiz kimseleri andı, fakat bunlardan kimseyi atırtıp cezalandırmadı. İşte o nutuklarında Cumhurbaşkanı kimlerden bahsediyor idiyse, tutturup cezalandırmadığı o kimseler kim idiyse ben de aynı kimselerden bahsediyorum» Saveri : «Bilmem kimdi o zaman, bu adam bizim büyükelimize dil uzatıyor. Biz bunları ret ve cerh edebiliriz ama daha ilerisini söyler diye vazgeçiyor» dedi.

Arkadaşlar, suiistimalleri inkâr etmemek lâzımdır. Bunlar vardır, samimî surette hepimiz uyanık olmalıyız. Ama böyle yangın var şeklinde bağırarak olanı, olmıyanını meydana çıkartmaya çalışılıyor görünmeye kalkışılırsa pek çok mâneviyat bozular. Zaten maksat hırsız yakalamak değil ortalığı şaşkırtmak, ekonomik hamleleri kısırlaştırmaktır. Hepimizin bildiği gibi Türk ulusu ekonomik hamleler istiyor, yükselmek istiyor, yoksuzluktan kurtulmak istiyor, bunu bilmeliyiz, kim bu yolda yürürse şeref kazanacaktır, ulusumuz tarafından desteklenecektir. Bunu yapmıyanlar ise ulusumuz tarafından ret edilecektir. Muhalif muvafık buna göre çalışmalıyız, ve muhalefet muvafıkla samimî surette yardım etmelidir.

Ben şuna da inanıyorum, eğer muhalefet on yıldan beri, yarın seçim varmış gibi tavır takınacağına, normal bir muhalefet haline gelirse, İngiltere'de, Fransa'da olduğu gibi, işlerin doğru yürütülmesine yardım eder, milletin gözüne girerse daha isabetli yol tutmuş olur ve böyle yaparsa bugün sızlandığı kanunlar da ortadan kalkar. Basın Kanunundan falan şikâyet ediyorlar? Normal bir muhalefet şekline gelirlerse emin olun bu kanunlar, şikâyet ettikleri kanunlar hafifler. Temenni ederiz ki bu yola girsinler.

Arkadaşlar, sözlerimi Türkistan'da var olan bir ata sözü ile bitirmek istiyorum. Bizim kale, hisar dediğimize Türkçede Kurgan derler. O ata sözü şudur; «Kurganın kapısı kapatılır, düğmanın ağzı kapatılamaz.» (Soldan, alkışlar)

REİS — Rıza Tekeli.

RIZA TEKELİ (Adana) — Muhterem arkadaşlar, konuşmamda temas edeceğim konuların paragraf başları şunlardır :

Mevzulardan birisi, âmme masraflarının iki yılda % 50 nispetinde artması, istikrar programına uygun düşer mi?

Başka bir mevzu, 1960 bütçesi denk midir?

Üçüncü bir konu, sanayi sektöründe yatırımların verimlilik nispeti, bu sektörde işlerin seyri, sanayide çalışan işçilerin millî hâsûladan aldığı pay, ücret seyri. Sözlerimin sonunda da Hikmet Bayur hakettiği cevabı alacaktır.

O bizim konuşmalarımızı saçma diye tazyif etti. Onun sözleri de ipe sapa gelmiyen şeylerdir. Tabii hakettiği cevabı alacaktır.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Dokundu galiba.

RIZA TEKELİ (Adana) — Cevabını vereceğiz. Sizi ilgilendiren mevzular var, gitme.

Muhterem arkadaşlar, 1959 bütçesine nazaran % 21 fazla bir masraf yekûnu ihtiva eden 1960 bütçesi, istikrar temini için alınmış olan tedbirlerinde umumi sektörde masraf ekspansiyonuna mâni olamadığını göstermektedir. İstikrar programının ilk 2 yıllık tatbikatına rashıyan devrede âmme masraflarının % 50 derecesinde kabarık tutulması, iktisadi denkliliği zedelememi? Âmme müesseseleri bu haliyle umumi talepte şişkinlik yaratan âmîl olmuyorlar mı? Bahusus masraf artışlarının kısmı âzamisi şehir ve kasabaların imarı ile münakalât, inşaat işlerine ait bulunuyorlar, maliyetleri itibariyle bu şekil masraflar istihlâke tesir eder, müstehlik külesinin aleyhine olur.

Muhterem arkadaşlar, Hükümet öğleden sonra konuşacak. Temenni ederim ki, bu 2 yıl içerisinde âmme masraflarının % 50 artırılmış olmasının istikrar programını bozmadığı hususunda gereken cevabı vermiş olsun. Yalnız burada Hükümeti uyarmak için 1950 de Adnan Menderes'in grubu adına yaptığı bir tenkidin bir pasajını okuyacağım.

O zaman muhalefet, demokratlar, yatırım ke-

limesinden ne anlardı ve tenkidlerini hangi ölçüde yaparlardı;

1950 yılı bütçe konuşmasında Sözcü Aduan Menderes, yatırım mevzuunda aynen şöyle konuşuyor;

«Yatırımlar faslının yükselmesini memnuniyetle karşılıyoruz. Ancak bu fasılda yer alan tahsisatın, hakikaten yatırımlar tâbirinin çerçevesi içine girebilecek işlere, yerlere tevzii şarttır. Halbuki bu fasılda görünen mevcudun masraflardan bir kısmının istihsalı artırmaya masraf olmayın daha çok idamesi nevinden olduğu sathi bir tetkikten anlaşılıyor. Alelâde tamirler, iktisadi olmıyan yapılar, tesisler, hattâ istihsal gayesiyle alâkası olmıyan istimplâkler bu fasla konmuştur. Bir kısım yol tamir ve bakım masrafları bile bu fasılda yer almıştır.» Nafia Vekili şu anda burada bulunsalardı şimdi yolların bakımı, tamiri hangi fasıldan yapılıyor diye sormak isterdim. Bunlar yine yatırımlar faslından yapılmıyor mu? Vaktiyle tasvibetmediğiniz işleri bugün niçin yapıyorsunuz? Vekil her halde lütfedip buna bir cevap verirlerdi. Birinci konu bu. Hükümetin istikrar programının sebepleri cümlelerin malûmudur. Aşırı iştira gücünün meydana getirdiği durum alınan tedbirlerle frenlenmek istenmiştir. Öğleden sonra ümid ederiz ki, bütün bunlara cevap verirler

Bu izahatı verirken de, daima yapıldığı gibi, seçmene selâm edebiyatına iltifat göstermeden objektif mütalâa ve prensiplere bağlı kahlırlarsa, izahları daha çok alâkaya mazhar olur.

Muhterem arkadaşlar; ikinci mevzua geçiyorum. 1960 bütçesi depek mi? Çünkü bütün münakaşaların ana konularından birisi bu. 1960 bütçesi gelirleri hesabı yapılırken, (7,3 milyar gelirlerinin hesabı yapılırken) bir şey istinadediliyor, o da şu; 1960 senesi içinde 580 milyon dolârlık ithalât yapılacak. Bu ithalât tahakkuk ederse bu bütçenin gelirleri karşılanacak, bütçe de denk olacak. Tekrar ediyorum, ana istinat noktalarından birisi bu; 1960 senesinde 580 milyon dolârlık ithalât yapıp bütçe denkliliği temin edilecek.

Muhterem arkadaşlar, 1958 de istikrar tedbirlerinden sonra krediler temin edildikten sonra Maliye Vekilinin konuşmalarını hatırlatmak isterim. O zaman söylenen, tekrarlanan büyük lâf ne idi? Ele geçen kredi imkânlarıyla 1959

yılında 630 milyon dolârlık ithalât yapacağız. Ama aradan zaman geçti. Hakikaten 630 milyon liralık ithalât yapmak imkânı hâsıl oldu mu, olmadı mı, bulundu mu, bulunmadı mı? Şimdi rakamlarını vereceğim.

1959 yılının 12 ayında 438 milyon dolârlık ithalât yapılabildiği. 438 milyon dolârlık ithalâtın büyük bir rakam olarak üzerinde durulması. 1950 den 1959 a kadar yapılan ithalâtın ortalama olarak kıymeti 427 milyon dolardır. Ve 1959 da yapılan, ortalama olarak % 2,5 kadar artmıştır. Yani 1959 da yapılan ithalât ondan evvel 10 senede yapılmış olan ithalât vasatısının % 2,5 üstündedir.

İstikrar programının tatbikine geçilirken; resmen beyan edilmiş bulunan, 630 milyon dolâr olarak tasarlanan, ithalâtın ancak üçte ikisi tahakkuk ettirilebilmiştir.

Şimdi arkadaşlarımız; 630 milyon dolâr ithalât yapılacağı söyleniyor, fakat ancak 438 milyon dolâr ithalât tahakkuk ettirilebiliyor. Aradan geçen üç, beş ay sonra, bir sene sonra; bu 438 milyon dolâr ithalât 580 milyon dolâr seviyesine çıkarılabilecek deniyor. Bunun izahı mümkün değildir. Bunun çok cepheleri vardır. Cepheleri. Bir defa ihracatımız, zait, yardımlar, krediler; 580 milyonluk bir imkân veriyor mu? Bir.

İkincisi 1960 yılında on senelik, on iki senelik vâdeye bağlanan taksit geliyor: 70 - 80 milyon dolârlık taksit... İki.

İthalât yapıldığı zaman iç piyasada 580 milyon liralık ithalâtı 15 le çarparsanız 9 milyon lira eder. (Gümrük, toptancı ve perakendeci kârı 9 milyarı buluyor.) Bu ithalâtı Türk piyasası massedebilir mi, hazmedebilir mi? Üç. Ne Türk piyasasının bugünkü şartlar içinde bir yılda 9 milyar liralık emtiayı massetmesine imkân ve takatı vardır; ne de Hükümetin 580 milyon liralık bir dövizi hangi imkân ile olursa olsun ele geçirip ithalâtı tahakkuk ettirmek imkânı vardır. Onun için en iyi şartlar içinde Gelirler Bütçesi encümünde konuşulurken de izah ettiğimiz gibi, 1960 yılı içinde en iyimser bir görüşle dahi Hükümetin 500 milyondan fazla ithalât yapmaya imkânı olmayacaktır. Ve karşımıza denk olarak getirilen bütçe 600 - 700 milyonluk bir açıkla kapanacaktır.

Bu yıl niçin böyle yüksek tutuluyor, diyeceksiniz? Bu yıl seçim yılıdır. Köy yolları için

bu kadar, içme suları için şu kadar... Vatandaştan rey almak için fazla fazla konuşuyor. Ne çıkar bütçe 500, 600 milyon açıkla getirilse. Ne olursa olsun Halk Partisi gelirse, bu işin için kendisi çıksın. Biz gelirsek (Soldan; Gü-lüşmeler, telâşlanma, sesleri) elbet bir çaresini buluruz, deniyor. Benim telâşlanmam değil, (Soldan; görüşmeler, sizi telâşlandırmayız, ge-lemezsiniz zaten, sesleri) Evet beyler, benim telâşlanmam değil. Ben burada birçok Demok-rat Partili arkadaşlarımla konuştuğu gibi seç-mene selâm şeklinde konuşmuyorum. (Soldan; görüşmeler, gürültüler) Hükümet 630 milyon dolârlık ithalâtı fiilen tahakkuk ettiremedi, an-cak 438 milyonu tahakkuk edebildi. O doğru çıkmazsa, bu da doğru çıkmaz. Bunun izahı var mı? Şimdi gelir Hükümet burada söyler, zabıt-lara geçer. Çünkü zaman kimi teyit, kimi tek-zibedecektir. bilinmez. (Sağdan; bravo, sesle-ri) Bu, ancak zabıtlarla olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım; önemli mevzular-dan başka birisine geçiyorum. En çok söyledi-ğiniz şeker fabrikaları. Dörttü, on beş oldu. şu oldu, bu oldu bu senenin seçim sloganı Edir-ne'de söylendi. Adnan Beyin matematik bilgi-sini bilmiyorum, dolâr 280 kuruş iken 9 lira oldu, 3,6 ile çarpalım diyor. Yapılan hesapları anlattılar, ve dile getirdiler. Seçime giderken bir şey söylemek lâzımdır. Biz on senede şu kadar yatırım yaptık diyorlar... Ben aklımla erdiği kadar sanayi sektörüne yapılmış olan yatırımlardan bahsedeceğim, gerekçelerde var-dır. Maliye Vekâletinin bütçeyi takdim gerek-çesinde deniyor ki 1950 de sanayie eskiden ya-pılmış olan yatırımların yekûnu 900 milyon li-radır. Sanayi bölümünde (Maden sanayii, inşaat sanayii hepsinin yekûnunu alıyoruz.) cari fi-yatlarla biz 1958 e kadar 12 milyar 477 milyon liralık yatırım yaptık. 1948 fiyatları ile 7 milyar 200 milyon liradır. Sanayi sektörüne aidolan millî gelir rakamlarına bakalım: Bunun karşı-sında ne olmuştur? 1948 bütçeleriyle 1950 de 1,5 milyar lira olan sanayi sektörüne ait millî geliri 1958 de 2 milyar 256 milyon liraya çı-kmıştır. % 76 bir artış vardır. Bunun içinde in-şaat sanayii de dâhildir. 1948 fiyatlarıyla, 7,2 milyar liralık bir yatırım yapıyor. Arkadaşlar işin en enteresan tarafı budur. 7,2 milyar li-ralık yatırım yapıyor, hasılda yüzde 76 bir artış kaydediliyor. Bu sanayi yatırımlarıyla ve

bunun verimi ile ilgili bir nispet vardır. Batı-nın kabul ettiği izah şekli şudur. Sanayi saha-sındaki geliri, millî geliri % 1 artırmak için millî gelirin yüzde dördü kadar sanayi sahası-na bir yatırım yapmak lâzımdır. Bu hesaba gö-re 7,2 milyar liralık yatırımla, eğer bu 1/4 em-sal kabul edilecek olursa % 125 millî gelirden bir artış olması lâzımgelir. Halbuki artış % 76 dır. Bu hale göre % 50 bir noksanlık bulun-maktadır. Böyle bir sual teveçih edildiği tak-dirden esbabı mucibesi hazır. Nedir esbabı mucibe? İstatistik Umum Müdürlüğünün neş-rettiği rakamları kabul etmemek. Baş vurulan çarelerden birisi bu. % 76 artış var. Ama İstatistik U. Müdürlüğünün yaptığı sayım doğ-ru değildir, gelirleri göstermiyor. Hemen çare-sini buluyorlar. Bilgisi, yetkisi, malûmatı olma-yan bir heyete sayım yaptırmak. Söylendi, Sümerbank Umum Müdürü Başkanlığından bir heyet (Bu işlerle sanayi sayımı ile millî gelir-le pek ülfeti olduğunu da tahmin etmiyorum.) diyor ki, öyle bir rakam bulduk ki, İstatistik Umum Müdürlüğünün verdiği rakamın yüzde yüz üstünde. Bu tezin müdafii de sayın Sebati Ataman dı. Şimdi bilmiyorum, bu tezin üzerin-de duruyor mu? Bu sene yeni keşfi Sebati Be-yefendi diyor ki, efendim, bizim sanai tesisle-rimizin randımanı düşük, imalât sanayimiz % 60 randımanla çalışıyor. Randıman yükseldi-ği zaman, sanayi sahasında millî gelir artaca-ktır. Şimdi bu sene bulunan ikinci iddia tarzı bu. Ama bunun yanında arkadaşlar, ayrı ayrı imalât sanayii mevzularını konuşurken yine Demokrat Partili arkadaşlar ve Sayın Sebati Ataman, diyorlar ki, hangi fabrikanın randı-manı düşüktür. Şeker fabrikalarının randı-manı mı düşük? Demokrat Parti mebusları birbir-leriyle yarış ediyorlar. % 105 diyorlar. İlk de-fa bir fabrikanın kapasitesinin üzerinde % 105 olduğunu işittim. Ben buna hayret ediyorum. Bir taraftan şeker fabrikaları çimento fabrika-ları, mensucat sanayii şunlar bunlar. Kurulan fabrikalar kapasitelerin üstünde bir verimlilik-le çalışıyor diyorlar. Öbür tarafta gelip diyor ki, imalât sanayimizin randımanı % 60 dır. % 105 nerede, % 60 nerede? Bunu bağdaştırmaya imkân yok. % 60 derlerse yatırımların verim-sizliği kendiliğinden çıkacak meydana, onun için bir bahane yaratmak lâzım.

Şimdi arkadaşlar, bizim tenkidlerimizin öteden beri merkezi sikletini teşkil eden şey nedir, ne diyoruz? D. P. nin başında bulunan Genel Başkanı Adnan Menderes'in hesap bilgisi nâkıstır, kısırdr. (Sağdan, gülüşmeler) Bir zaman, hususi hayata kaçıyorum ama yakinen biliyorum, yabancı büyük bir Devlet adamıyla yapılan iktisadi görüşmede, kredi mevzuunda Sayın Adnan Menderes, iki kere iki bazan 5 eder iddialarını ileri sürdüğünü işitmiş bulunuyorum. Onu duyduktan sonra kendisinin hesap bilmediği kanaatine varıyorum. (Sağdan, bravo sesleri) Bakın içinizde bir hesap bilen var. Ben şahidiyim; meselâ, Sayın Sebati Ataman. Birin sifıra taksimi, nâmütenahi ettiğini biliyor. Bunu aranızda bilenler pek azdır, encümünde bunun şahidi oldum. Üç seneden beri devamlı olarak encüme gidiyorum, yüzde yüz beş randımanla çalıştıklarına şahid oldum. Onun için hesap bildiklerine inanmıyorum.

Bizim ana mevzuumuz, mevzuumuzun çekirdeği şu : Yatırımlarımız verimsizdir. Hesap bilmediğiniz için, usul bilmediğiniz için (Soldan, hangisi sesleri) söyliyeyim (Soldan, Burdur Şeker Fabrikası mı? sesi) Böyle münferit hâdiseler üzerinde konuşmak külliyata vâkıf olmayanların iltifat edeceği şeylerdir beyefendi.

Millî hâsıla, iktisadi faaliyetin umumi neticesi olduğu malûm. Biz millî hâsıla üzerinde duruyoruz, orada üç misli, beş misli artış gösteriyor mu? Millî hâsıla ne der? İstatistik Umum Müdürlüğünün rakamları millî hâsılayı gösterirse, biz artmadı desek dahi kimse inanmaz.

Neden hesap bilinmediğinin bir misalini daha vereceğim :

Elektrik enerjisinden bahsediliyor. Encümende de tekrarlamıştım, şimdi de söyleyeceğim. Mütemediyen barajlara gidiyorsunuz, açılış merasiminde bulunuyorsunuz, bu size lâzım olur, dinleyin. Elektrik enerjisinin kimse aleyhinde bulunmuyor. Yalnız şu var; Maliye Vekiline evvelki sene sormuştum, ya işine gelmediği için yahut da bilmediği için cevap vermediler. Dedim ki; bir kilovat takatın istihlâk edilebilmesi için sanayi sahasına yapılacak yatırımın dolâr olarak kıymetini biliyor musunuz?.. Saham dışındadır, ben cevap veremem, dediler. Ben söyleyeyim; gittiğiniz yerlerde belediye ve halka bu rakamı söylerseniz sizin için faydalı olur. Bir kilovat takat kullanabilmek için, makina-

lar, havai hatlar ve saire için tam dört bin dolâra ihtiyaç vardır. Yani bir Hirfanlı Barajının ürettiği enerji için sarfı için dört milyar dolâra tâli yatırıma ihtiyaç vardır. Bizde otomasyon olmadığı için bir kilovat takatın istihlâki için 4 bin dolâra ihtiyaç vardır. Amerika'da ihtiyaç 12 bin dolârdır. Onun için demin misalini verdiğim Hirfanlı Barajı için daha dört milyar dolârlık yatırıma ihtiyaç vardır. Bunları söylememin sebebi işte bu. Bunlara vâkıf olan insanlar elektrik enerjisi sahasına yatırımlar yaparlarken, bu enerjinin istihlâke arzı masraflarını da hesabederler. Halbuki bizde ne deniyor? Bir defa enerji olsun da bunun sarf edilecek yeri de olur. Ne olur? Okuyoruz, İtalyan kredisinden alınacak kredilerle havai hatlar Kayseri'ye kadar götürülecek ve orada bu enerji sarf edilecektir. Görülüyor ki yeniden bir yatırıma ihtiyaç vardır. Ama Kayseri'deki fabrikaların buhar türbünleri Sümerbankın fabrikalarını çevirmiyor mu? Havai hat daha mı ucuz olacak. Bir termik santralde 6 kuruşa mal olan kilovat saat su ile istihsal edilene müsavi. Neden? Çünkü hidrolik. İstihsalin kilovat saatinde 2,5 veya 3 kuruş faiz ödeniyor. İşte bu yüzden termik santraller ile hidrolik santraller aynı maliyette oluyorklar.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Elektrik idaresinde bunu hesaplıyacak hiç kimse yok mu? Hepsi boş, bilgisiz mi?

RIZA TEKELİ (Devamla) — Var... Çok bilgili, mütehasıs, akıllı, fâzıl insanlarımız var, dolu. Ordu gibi, çok. Fakat bunları dinleyen yok. (Sağdan, bravo sesleri) Şimdi bilir misiniz, Türkiye'nin en büyük mimarı kim? Adnan Menderes. (Sağdan, gülüşmeler) (Soldan, gürültüler) Bunun tersini biriniz söyleyemezsiniz, D. P. liler. Kendisi derseki, Türkiye'nin en büyük mimarı benim, o zaman mimarlar susarlar.

NÜZHET ULUSOY (Samsun) — Sizin sözünüz bu. Sizin bayağı demagojiniz bu.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Bu fiiliyat. Demagoji değil bu.

Sizin hassas tarafınızı biliyoruz, Adnan Menderes'e dokunmasak iyi, bir şey yok o zaman. (Gürültüler)

Muhterem arkadaşlarım; ben dedikoduya iltifat etmem. Çok şeyler biliyorum. Onun sanata olan kabiliyetini, matematikteki üstünlüğünü bi-

liyorum. Onun için söylemiyorum. Ama temas ettiniz mecbur oldum söylemeye.

Muhterem arkadaşlar; yine, Sebati Ataman burdadır; ithal mevzuuna birçokları temas etti. Halk Partisi zamanında ithal eşyasının terkibine bakınız. Ekseriyet istihlâk maddeleridir denildi. (Soldan, yalan mı sesleri) Elimde vesika olmazsa konuşmam. Ezberden konuşmam. 1938 de daha eskiye gitmiyorum, fakat beriyeye geleceğim. 1938 de ithalâtın tertibi yüzdeleriyle şudur.

İnşaat malzemesi : Yüzde 14,9. Bu kendi rakamlarınızdır, Maliye Vekâletinizin neşrettiği rakamlardır.

Makina teçhizat, yatırımlar yüzde	25,7
İstihlâk yüzde	26,4
Ham maddeler yüzde	33

Yekûn	100

Elliyeye geliyorum :

İnşaat malzemesi yüzde	11,8 e düşmüştür.
İstihlâk maddeleri yüzde	0,62
Makina teçhizat yüzde	34,2

Bakınız, istihlâk maddeleri % 20. 26 dan aşığı inmiş. Memlekette sizin izah ettiğiniz gibi istihsal olsaydı, mütemadiyen istihlâkin de artmaması lâzımdı. Şunu da söyleyeyim ki, 1950 deki ithalât ile sizin son yılda yaptığımız ithalât arasında çok az fark var. 1950 (737), 1951 (879) bu seneki (990) 10 sene zaman geçmiş, bu kadar mı olması lâzım? Diyordu ki, Sebati Ataman Bey geçen seneye kadar «ithalâtın terkibine bakınız, biz istihlâke verdiğimiz yeri azalttık. % 11 e düşürmüş bulunuyoruz.» Şimdi 1959 yılına da okuyalım ne olmuş bakalım : Makina teçhizat % 27 ye düşmüş, 1950 de % 34 imiş. Demek ki, biz yatırım için ithalâta daha fazla yer ayırmışız. 1950 de. 1959 da krediler elinizdedir, her türlü imkânlar kavuştunuz, memlekette bu kadar fabrikalar olunca istihlâk kapılarının kapanması lâzımdır. Ne şekilde bir izah tarzı bulabilirsiniz? İthalâtın rakamları nedir? 900 milyon lira... Nüfus çoğalmış ithalâtın rakamında artış olmamıştır. İstihlâk bu sene % 24, ithal ettiğimiz eşyalar 432 milyon dolârlık. İstihlâk maddelerine % 24 yer ayırmışızdır. Nedir bunlar? Meşhur viskileriniz, kahve ve sair... Bu % 24 ün müfredatını bilmiyorum. Ticaret Vekili bunun ne olduğunu söylerlerse memnun kalırız. Belki içinde viski de vardır.

Ama topu birden ithalât içerisinde istihlâk maddeleri % 24 nispetinde bir yer işgal ettiğini kendi Maliye Vekâleti bülteninizde neşrediyorsunuz. Hani memlekette şunu şunu istihsal ediyordunuz ve bu sebeple istihlâk maddeleri getirtmiyecektiniz? Makina ve teçhizatının % 27 ye düşmesi artık yatırıma sırt çevirdiğinizi ifade eder. Ne ile yatırım yapacaksınız. Malzeme yok. Büyük lokma yemeli de büyük lâf söylememeli imiş. Sizin zamanınızda şöyle, böyleydi deniyordu. Bu sene niçin istihlâk maddelerini % 24 e çıkardınız? Bunu sormak isterim? Bunun sebebini ben biliyorum. Altı milyar liralık bütçenin denkleşmesi için gümrük gelirlerine ihtiyaç vardır. Gümrüklerden gelir gelsin de memlekete ister naylon girsin, isterse viski. Bunlar da gösteriyor ki, bir prensibe inanmak yok. Fikirleriniz her gün değişikliğe uğramaktadır. Sözümün başında söylediğim gibi Adnan Menderes muhalefet partisi adına 1950 bütçesini tenkid ederken, «karayollarının tamirleri bütçeye yatırım olarak alınır mı» diye konuşmuş. Şimdi ise söylediklerinin tamamen tersi.

Sırf tenkid edebilmek için yatırım sektörü bu mânâda anlaşılmıştır diyebilmek için o zaman tenkidedilmiş fakat bugün aynı iş aynı şekilde devam ettirilmektedir.

Şimdi başka bir konuya geçiyorum : Sanayi sahasında millî gelirden % 76 nispetinde bir artış olmuş. Ne olmuş? 1958 de cari hâsıla 7 milyar 470 milyon liradır. 1958 de, burası enteresandır, işçilerin refahı artıyor mu, artmıyor mu görelim. 1958 de Türkiye'de İş Kanunu şumulüne giren iş yerlerinde çalışan işçilerin ortalama sayısı 536 bin ve bütün bu işçilere ödenen ücret 1 milyar 878 milyon liradır. 7 milyar 470 milyon liralık millî hâsılâdan işçilere düşen 1 milyar 878 milyon liradır. Yani millî hâsılânın 1/4 işçiye, geriye kalan 3/4 ise kapitalist sermayedara, kapitalist devlete ve amortismanına gitmektedir. Arkadaşlarım, düşünün, diyorsunuz ki, % 60 millî gelir artışı oluyor, ama bu sahada çalışan emek sahibinin hissesi bu artış ölçüsünde olmuyor. Neden olmuyor? 1948 fiyatlarıyla 1950 yılında bir işçinin ortalama yevmiyesi 450 kuruştur. 1948 fiyatlarıyla 1958 yılında bir işçisinin ortalama yevmiyesi nedir bilir misiniz? 485 kuruş; aradan 7 yıl geçmiş, 450 kuruş 485 kuruş olmuş. Bakınız rakamları vereyim. Sebati Bey bilir. Toptan eşya fiyatları endeksi 1951 de 103, 1958 de 223 tür. Buna muka-

bil cari ücretlerle 1951 de 462-kuruş, 1958 de 10 lira 86 kuruş? Ama 1948 fiyatlarına irca ettiğimiz zaman 1950 de 450 kuruş, 1958 de 485 kuruş. Artış nispeti % 9. Yedi sene içinde işçilerin hakiki ücretlerindeki artış her yıl % 1,5 tur. Yedi sene ücret artışı % 9. Ama millî sermayedeki artış % 60 tır. Bu artıştan kim faydalanmıştır? İki kişi, sermayedar ve Devlet. Bu ne şekilde tasvibedilir? Bir sahada gelir artışı % 60 olur, buna muvazi, buna mütenasip bu sahada çalışan işçilerin ücretlerinde artış olmaz. Biz işçi sıkıntı içinde derken bu rakamlara istinadediyoruz. Afâki konuşuyoruz. İşçi ücretleri 450 den 485 kuruşa çıkabilmiş. İşçi sıkıntı içinde değildir diyebilmenize imkân yoktur. Rakamlar sizi teyidemez.

Bu mevzua Bütçe Encümeni Sözcüsü bu yıl bir nebze temas etmek istedi. Fakat derhal Samet Ağaoğlu o kendisine hâs edası ile şöyle oldu, böyle oldu diye Bütçe Encümeni Sözcüsünü konuşmaktan meneder bir tavır takındı.

Sözei arkadaşımız aynı hesabı yapıyor. O da bu mevzua temas etti. O da temennilerini bildirdi. Bu sahada çalışan işçilerin millî gelirin artışı karşısında hakiki olarak % 9 nispetinde zam aldığını ve bunun tasvibedilemeyeceğini sözcünün söylediğini Bütçe Encümenindeki arkadaşlar işitmişlerdir, beni teyidedeceklerdir.

REİS — Bir dakika, konuşmanız ne kadar devam edecek takriben?

RIZA TEKELİ (Devamla) — 20 dakikada bitireceğim.

REİS — Öğle paydosu yapacağız da onun için.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Bu mevzuu ge-
ciyorum. Zirai sahadaki istihlal hakkında konuşacağım. Ne diyoruz biz? Biz diyoruz ki, istihsalde artış var ama randımanda artış yok. Hektar, dekar başına istihsalde artış yok. Bizim söylediğimiz bu. Evet istihsal artmıştır. İstihsalde Marşal yardımının büyük tesiri vardır. Hatırlarsınız.

Marşal yardımı imkân vermiş, sekiz on bin traktör gelmiştir, dünya kadar bolluk gelmiştir. Bugün memleketimizde 40 - 50 bin traktör vardır, bunların yardımı ile beş milyon hektar arazi yeniden ekilmiş ve her hektar bin kilo mahsul verdiğine göre beş milyon ton hububat istihsalinde bir artış hâs olmuştur. Ama buna rağmen hektar başına randıman artışı yok. Gerekçede olan rakamları okuyacağım.

Meselâ 1934 ve 1938 de pamuk miktarı hektar başına 319. 1958 de, bu sene iyi bir senedir 285 dir.

Randıman artmadığını söyleyeyim ki, zirai sahada bir iş yapılmadığı meydana çıksın.

Hektar; verim arz etmiyor, zirai sahadada iş yaptığınız yok. Fakat Marşal yardımının büyük tesiri var, ekim sahaları açılmasında. İlk geldiğim zaman bir sözlü soru verdim ve bunun için, o mevzu bugün de canlıdır. Traktör eskiyor yenileniyor. Şimdi nasıl yenilenecek, buğday müstahsılına gidiniz, seçimler yaklaştı; buğdaya zam, tütüne zam, zam, zam, zam. Çünkü eski fiyatlarla müstahsılın karşısına gidemezsiniz ki?.. Bu zam-
lar karşısında peki, istikrar programı ne oluyor?.. Rey alalım da ne olursa olsun.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Bize rey lâzım. (Gülüşmeler)

RIZA TEKELİ (Devamla) — Size rey lâzım, cvet. Memleket yine kambur üstüne kamburla ne yapacak?.. Size rey lâzımsa bize de memleketin gelecek günlerinin daha iyi olması lâzım. Anlaşıyor; siz rey alalım da ne olursa olsun, bize ne diyorsunuz. (Sağdan, şaka yapıyor yahu sesleri)

Bir çeyrek zamanım kaldı. Onun için mevzularını atlıyorum.

Şimdi arkadaşlar; biraz da siyasi meselelere temas edeceğim. Demokrat Partili arkadaşların, bilhassa hukukçu arkadaşların millî irade hakkındaki anlayışlarını ben tasvibetmiyorum. Diyorlar ki, efendim biz millî iradeyi temsil ediyoruz, biz her şeyi yaparız.

Arkadaşlar; millî iradenin suiistimali olmaz mı? Millî iradenin suiistimal edildiğine en canlı bir örnek, benim tahsil hayatımın geçtiği Almanya'daki Hitler örneğidir. Hitler iktidara nasıl geldi; seçimle. İşte size en canlı tarihî misal. (Soldan, 1946 senesindeki gibi, sesleri)

Arkadaşlar; bunun 1946 senesi ile ne ilişkisi var. Beyefendiler; bir çeyrek zamanım var, lütfedin de konuşmamı yapayım. Muhterem arkadaşlar, ben gittiğim zaman Hitler iktidara geçeli yedi ay olmuştu. Almanya'ya gittim. Adana'dan bir adamı düşününüz, kalkmış Almanya'ya gitmiş. İstanbul'u bile görmemiştim. Orada sarı gömlekli adamlar geziyordu. Kim olduklarını bilmiyordum. 18 - 19 yaşında bir insan bunları ne bilsin? Bunlar Nazi'dir, Sosyalist partisinin üyeleridir, dediler. 5 milyon rey almışlar, seçimle iktidara gelmişler,

millî irade tecelli etmiş. Aradan 7 - 8 ay geçti, arkadaşlarını temizlemeye kalktılar. Onların Büyük Millet Meclisi - Reichstop - bir gün toplanıyor. Hitler oradaki hukukçuları vazifelendiriyor. Her yerde böyledir arkadaşlar, hukukçular daima hakka en büyük zararları yapmışlardır. (Alkışlar)

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Refik Saydam'da öyle söylüyordu.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Burada görüşüm, Nusret Kirişcioğlu ve böyle arkadaşlar, (Sağdan bravo sesleri) (Soldan, Turhan Feyzioğlu sesleri) Meclisin Anayasası var, düşünüyorlar, (tam yetki vermeyi) buluyorlar. Bu tam yetki ona verilince kararları millî irade oluyor. Senede bir iki toplantı, tamam. Hitler istediğini yapıyor. Alman halkı arasında bir de şöyle nükte dolaşiyor. O zaman Alman gençleri bize de yabancı olmamıza rağmen sorarlardı. Almanya'nın en çok para alan şarkıcısı kim? Ernassack değil mi? Yok derler, Almanya'nın en çok ücret alan şarkıcısı Meclis üyeleri... Neden? Çünkü senede bir defa ve bir saat toplanırlar, Hayıl Hitler diye bağırır çağırırlar. Sonra bir senelik ücretlerini toptan alır giderler. Bundan iyi şarkıcı olur mu, derler di. İşte irade.

MÜKERREM SAROL (Edirne) — Millî Şef...

RIZA TEKELİ (Devamla) — İsmet Paşa devrinde sizin dediğiniz gibi toplantılar yoktu. (Soldan, gürültüler, gülüşmeler, İsmet Paşa devri bu sesleri) Yok. İsmet Paşa devri değil bu. İsmet Paşa devrinde bu yok. Sizin hassas tarafınız; kendi liderinize, şefinize olan muhabbetinizi Allah artırsın. Bu, bizi ilgilendirmez. Fakat, millî iradeye sevgisi, hürmeti olanın, millete de, Meclise de sevgisi ve hürmeti olur. (Sağdan, bravo sesleri) Bakınız icrada vazifesi olmayan Reisi cumhur bile gelip locasından Meclisi takib ediyor, konuşulanları, konuşanları dinliyor. Sayın Başvekil, neden Meclise bu sevgiyi, bu hürmeti göstermiyor? (Sağdan, bravo sesleri) Bunun millî irade ile bağlılığı var mıdır? Millî iradeye inanan, muhalefeti her haliyle sevmek mecburiyetindedir. (Sağdan, bravo sesleri) İstemese de dinlemelidir. Ve bu sizlere saygısızlıktır, arkadaşlar, sizlere saygısızlık ediyor. Çünkü bu Meclisin üçte ikisini sizler teşkil ediyorsunuz. Niçin kendi bütçesi takdim edildiği zaman bunun muyor?

Atatürk'e, Cumhuriyetin kurucusuna, Atatürk'ün hâtıralarına saygı göstermek lâzımdır. Atatürk son günlerinde Dolmabahçede yakınlarına daima şunu söylememiş midir? Meclisi açma günü geliyor; ben acaba açış nutkunu gidip söyleyebileceğim mi? Ölümle pençeleştiği anda dahi en çok arzuladığı şey şu kürsüye gelip çıkmak milletvekillerini görmek ve Meclisin açış nutkunu söylemekti. Ölüm anında dahi Meclise bu kadar bağlı olan insanların yanında iki seneden beri buraya şeref vermeyen hükümet reisine millî iradeye saygıları olduğunu söyleyebilir misiniz? Siz seviyorsunuz. Eğer hakikaten liderinizi seviyorsanız ona anlatmanız lâzım. Ne diyorlar, geldiği zaman sağdan oturan muhalifler gürültü yapıyor. Yapacak, dünyanın bütün parlâmentolarında bu oluyor. İtalyan Parlâmentosunda, Fransız Parlâmentosunda kavga gürültü olmuyor mu? Neden gürültü oluyor? Çünkü konuşma hakkı ve imkânı vermiyorsunuz (Soldan, konuşuyorsun ya sesleri) Eğer gensoru müessesesini işletseniz arkadaşlar, şu merdivenleri çıkan arkadaşların ayağı titrer.

Neden titrer? Bir defa çıkar palavra atar, iki defa çıkar palavra atar, 3 defa çıkar palavra atar. Ama, (Soldan ne tâbir bu palavra sesleri.)

Beyefendi ben umumi konuşuyorum, umumi söylüyorum. Peki palavra olmasın da mesnetsiz konuşur, diyelim, hazırlıksız konuşur diyelim, usulsüz konuşur, diyelim. İki defa, 3 defa o arkadaş dinlendikten sonra, dördüncü defa o çıktı mı, salonda kimse kalmaz. Ama, hazırlıklı olarak bu kürsüye gelen, memleket dâvaları ile ilgili olarak konuşan bir arkadaş çıktı mı bu kürsüye muhalif olsun, muvafık olsun çıktı mı bu kürsüye, dışarıda oturamazsınız. Herkes salona koşar, sevmem ama o hazırlıklı konuşur, der ve içeri girer. Ama siz konuşma imkânı vermezsiniz nasıl olacak bu? Memleket dâvaları dertleri nerede konuşulacak? Üç seneden beri bir defa imkân buldum. o da bir arkadaşım rica ettim de sırasını bana verdi. Başka memleketlerde bir milletvekili tek başına dahi tahkikat önergesi verebilir. Osman Bölükbaşı'nın dediği gibi evvelâ dinle, ondan sonra vur öldür. Konuşturuyorsunuz, huzursuzluğun sebebi budur. (Soldan, konuşuyorsunuz sesleri) Üç seneden beri bir defa konuşuyorum. Esasen altı dakikalık bir zamanım kaldı müsaade edin de bitireyim.

Başvekilin Meclise gelmesini teşvik etmediğinden dolayı Başvekili sevmiyen sizsiniz. İnsan sevdiği adama böyle yapmaz, histen tecridetmeye uğraşılır, anlatılır, tarihi okuyunuz, hâdiseler böyledir der. Tenkidedince kızılıyorsunuz. Kendisi mesuliyet sandalyesinin en üst kademesinde oturuyor. Deniyor ki, telefon irtibatı ile takibediyor.

İBRAHİM SUBAŞI (Antalya) — Başbakan sizleri korkmasın, serbest konuşunlar diye gelmiyor.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Hayır. Niçin gelmiyor bilmiyorsunuz. Meclisi sevmiyor, demokrasiyi sevmiyor da ondan. (Soldan gürültüler, ne münasebet sesleri) Başvekil 1957 de ne diyordu? Büyük Millet Meclisini dikensiz gül bahçesine çevireceğim. Nasıl çevrilir? Muhalefet olmamakla. Kendi lisanı. Kimmiş bu dikenli güller? Tabii muhalifler. Şimdi bir Devlet adamının, Hükümet Reisinin zihniyeti bu. Muhalefet istemiyor. Muhalefeti arzulamayan, demokrasiyi arzulamaz, insan haklarını istemez.

Keyfi icraat yapar. Sizler de bu keyfi icraata istihak ediyorsunuz. Mesuliyetin % 99 u Demokrat Parti Meclis Grubundur. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar) Arkadaşlar, hepimiz gelip geçeceğiz, fâni insanlarız. Ama biliyormusunuz ilerdeki nesiller yalnız Adnan Menderesi tenkid etmeyecek. Hayır. Meclis albümünü

alacak, birer birer bakacak, Demokrat Parti milletvekillerini gözden geçirecek. Suç ortakları bunlar diyecek. Kendinizi ibra edemezsiniz. (Soldan, ne suç sesleri) İnsan haklarını çiğnemek suç değil midir? (Yok böyle bir şey sesleri) Vardır, arkadaşlar, siz beyaza siyah, siyaha beyaz dersiniz.

Arkadaşlarım sözlerime son veriyorum.

Atalar sözüdür; «İnsan ne ekerse onu biçer.», haksızlık eden, insanlık haklarını çiğniyen insanlar ilerde haklı muameleler görebilmeyi beklmeleri hayaldir.

İHSAN YALKIN (Manisa) — Nasıl söylüyorsun bu lâfları, siz Reiscumhuru tebrike bile gitmiyorsunuz.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Cevabını veriyim. Siz Reiscumhurun eline. Devrinizin D. P. damgalı esasını vererek gezdirirsiniz...

REİS — Rica ederim cevap vermeyin.

RIZA TEKELİ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, her şey gelir geçer. İnsanlar ne ekerse onu biçer. Siz haksızlığı ekmekte devam ediniz. Ama bu haksızlığı milletin reyini, milletin ekseriyetini, yaptığınız haksızlığı katlıyarak iade etmesini bilecektir ve bugünler sizin için mu-kadder olacaktır. (Sağdan; alkışlar)

REİS — Saat 15,00 te toplanılmak üzere celseye son veriyorum.

Kapanma saati: 13,15

İKİNCİ CELSE

Açılma saati: 15,00

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), Abdullah Keleşoğlu (Samsun)

REİS — Celseyi açıyorum, yoklama yapılmaktadır.

(İstanbul mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Müzakereye başlıyoruz. Sanayi Vekili Sebati Ataman, buyurun.

SANAYİ VEKİLİ SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım, Rıza Tekeli arkadaşımızın buradaki konuşmasında söylediği şeylere ve diğer arkadaşlarımıza tafsilâtiyle ve teferruatiyle Mâlîye Vekili arkadaşımız tarafından gereken cevaplar verilecektir. Bendeniz yalnız burada 2 - 3 noktaya kısaca işaret etmekle iktifa edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım; Ferid Melen arkadaşımız da dâhil bizim yatırımlar hakkında neşrettiğimiz rakamlara bâzı mütalâalar serd ediyorlar. Sarih olarak söylemeleri lâzımdır ki, bu rakamlara inanıyorlar mı, inanmıyorlar mı? Bu rakamların uydurma olduğunu mu zannediyorlar. Katî olarak söylemek lâzım. Şöyle olmuş böyle olmuş diyorlar. Ben sarih olarak ifade edeyim, 1950 den bu yana yapılmış olan yatırımların tesbiti için İstatistik Umum Müdürlüğü mütehasıslarından 30 tane eleman 8 ay çalışmıştır. Biz bunların birer birer monografisini ve tetkiklerini yapmak suretiyle tesbit ettik. Bunların boyu benim boyumu aşan 18 tane dosyayı teşkil etmektedir. Arkadaşlarımızın tetkikine âmadedir. Son kuruluşuna kadar bütün rakamları kendileriyle ve kendilerinin seçeceği dünyada bitaraf jüri huzurunda münakaşa etmeye âmadeyiz. (Soldan; bravo, sesleri) Bu rakamlar böyle rakamlardır.

Şimdi arkadaşlar; bir noktayı tavzih edeyim. Rıza Tekeli millî gelirde sanayi hâsılası şu oldu, bu hâsılayı temin etmek için şu kadar investisman lâzım diyorlar. Binaenaleyh millî gelirdeki rakamı kabul etmezsiniz diyorlar. Nasıl kabul etmem, Hükümetin neşrettiği

rakamı. Bu rakamlar İstatistik Umum Müdürlüğünün rakamlarıdır. Ve bunu Sanayi Vekâleti idare etmiştir. Yalnız Sanayi Vekâleti İstatistik Umum Müdürlüğü elemanlarından istifade ederek bu işi yapmıştır. Bizim yaptığımız investisman tesbiti şudur: 1950 den itibaren 1958 sonuna kadar yapılmış ve yapılmakta olan investismanlar, iktisadi sektörlere ayrılmak suretiyledir. Bu investismanlar için 1958 sonuna kadar fiilen kaç para harcanmıştır, iç tediye, dış tediye bakımından. Bu investisman devam etmektedir, bitmesi için 1959 ve mütaakıp senelerde iç tediye, dış tediye olacak ne kadar para tediye edilecektir. Bizim yaptığımız hesap budur.

Şimdi arkadaşımıza şunu söyleyeyim; bu investismanlar henüz devam etmektedir, binaenaleyh millî gelire millî hâsılaya bunun tek kuruluşu aksetmemiştir.

Birçok investismanlarımız vardır. Meselâ azot sanayii yapıyor, 450 milyonluk. Şu kadar iç tediye yapılmıştır, mütaakıp senelerde de şu kadarlık dış tediye yapılacaktır. Fiilen azot sanayiine 1959 sonuna kadar sarf edilen paradan bir tek kuruluş millî hâsılaya aksetmemiştir.

Binaenaleyh millî hâsıla nekadardır, eğer arzu ederseniz arkadaşımız dökümanlar hazırdır, neşredeceğiz, hazırlıklarını yapıyoruz. Takdir buyurursunuz ki, bu muazzam bir iştir. Bütün bunların üzerinde bitmiş olan investismanların millî hâsılaya peyderpey, seneden seneye yaptıkları tesirleri etüd edebilirler. Bu ihtisas istiyen bir iştir. Bunu yapabilirler. Ama buraya gelip de bilmiyorlar, anlamıyorlar diyemezler.

Arkadaşlar; Türkler Devlet kurmakla mâruf bir millettir. Bu Devletin birtakım hükümetleri gelmiştir. Biz Demokrat Parti olarak gökten inmedik. Milletten içinden çıktık biz. Bizim gördüğümüz işler; yüz binlerce kıymetli eleman tarafın-

dan görülen işlerdir. Yani bunların hepsi Demokrat Parti iktidara geldikten sonra cahil mi oldu, tembel mi oldu?... Hayır. Bunlar sekiz ay çalıştılar; arkadaşımız gibi masa başında uydurma bir çalışma yapmadılar, mediküle çalıştılar arkadaşlar.

İkinci nokta; biz dedik ki; bu investisyonlar sayet bugün yapılmış olsaydı, bugünkü cari fiyatlarla bunları kıymetlendirmek icabetmemiş olsaydı 93 milyar liraya mal olurdu.

Bunları nasıl hesabetmiş? Oturmuş masa başında, kendi kendine bir rakam çıkarmış. 93 taksim 36 musevi 3,6. Bu 3 onda altıyı nereden çıkarıyor? Arz ettim; iç tediyesini şuraya koy. Her investisyon sektöründe iç tediye her sene sarf edilen miktarlarını o investisyonun icabına göre fondere rakamlarla işçi ücretleri endeksine ve inşaat malzemesi endekslerine göre bugünkü cari fiyatlara irca ettik. Bâzi investisyonlar vardır ki, bunda işçi ücretleri hâkim rol oynar. Bâzi investisyonlarda ise az işçi ücreti kullanılır, çok malzeme kullanılır. Bütün bunlar işçi ücretleri endeksleriyle inşaat malzemesi endekslerine tatbik ederek 1958 fiyatlarına irca etmek suretiyle bulduk. Bu mesai aylarca sürdü. Ama arkadaşımız gelir der ki, iç tediye bu endekslere göre değil, geçinme endekslerine göre veya toptan eşya endekslerine göre hesabetmek daha doğru olur. Bu hususu münakaşa edebiliriz. Ama benim işçi ücretleri ve inşaat malzemesi endekslerine göre yaptığım hesapları birtakım indi mülâhazalarla dünya huzurunda ret ve cerhetmek hafiflik olur. Bunlar ciddi memleket işleridir, dünyanın huzuruna çıkıyor. 3,90 dan olmuş veya 1952 den sonra gelen maddelerin bir kısmı demirperde gerisinden gelmiştir, orada dolârın kıymeti şudur gibi mülâhazalar doğru olmaz. Ne kadarı 5,72, ne kadarı 9, ne kadarı 19 üzerindedir hesabettin mi? Ben hesabettim. Oturdum, 30 kişi çalıştırmak suretiyle benim boyumdan yüksek dosyalar teşkil eden tetkikler ve çalışmalar yaparak çıkardık, bu rakamları. Bunu böyle uluorta mülâhazalarla reddetmeye imkân yoktur.

Arkadaşlar bir noktaya daha işaret etmek isterim. Kendileri bir propagandaya girişiyorlar sonra kendi yaptıkları propagandanın tesiri altında kalarak kendileri de buna inanıyorlar, Demokrat Parti israf ediyor; plânsızdır, etüdsüzdür yaptıkları işler diyorlar ve buna kendileri evvelâ kanıp buraya çıkıp böyle bahsediyorlar. Ve kül-

liyen hilâfı hakikat olan bu şeylere istinaden birtakım neticeler çıkarıyorlar.

Diyor ki, sizin arkadaşımız enerji investisyonları hesapsız kitapsız. Halbuki bütün bu eserler senelere yapılan çalışmaların neticeleri olarak ortaya konmuştur. Yalnız kendi etüdlerimizle kalmamış, hattâ dünyanın en mütehassis insanlarıyla müşavere ederek işi plânlanmış ve projelerini yapıp tatbikata geçmişizdir. Yoksa gelişigüzel bir teferrüce çıkıp, vâdilerde gezip hah şuraya bir baraj yapıverelim diye bunlara başlanmış değildir. Keban barajının tetkiki 1955 te başladı, dört senedir devam ediyor arkadaşlar. Muazzam bir şekilde, bir teşkilât orada tetkikat yapıyor, orada çalışıyor. Ecnabiler de bu barajın projelerini tetkik edip, aferin diyorlar, doğru çalışıyorsunuz, iyi çalışıyorsunuz diye bizden memnun oluyorlar. Bunun için bize para veriyorlar. Yoksa tek metelik vermezler. Elâ gözümüz için bize para vermiyorlar. Bunlar hakikattir. Ekonomik çalışıyorsunuz, rantabl çalışıyorsunuz diye bizi takdir ediyorlar arkadaşlar.

2 nci Demir - Çelik fabrikalarının etüdleri için tam 8 ay çalışıldı, Amerikalılarla beraber. Bundan sonra, bize para vermeye razı oldular. Biz, icrayı Hükümet ederken; Türk milletinin bize verdiği mukaddes emanetin kudsiyetinin bütün şuurunu içimizde duyarak çalışmaktayız arkadaşlar. (Soldan, bravo sesleri)

Binaenaleyh bunlar; böyle bir bütçe tenkidi yapacağım deyip, üç beş kitabı karıştırarak onlardan işine gelen rakamları, işine gelen şekilde tefsir ederek ret ve cerhedilemeyen hakikatlerdir arkadaşlar. (Soldan, alkışlar)

REİS — Mükerrerem Sarol.

MÜKERREM SAROL (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, Devletimizin en mühim bir temel unsuru olan bütçe üzerinde normal başlayan Meclis müzakereleri maalesef istikamet değiştirmiş ve iki parti arasında gerek karakter bakımından, gerek kendilerine ruh ve mâna veren prensipler bakımından, âdeta partilerarası bir münakaşa halini almıştır. Eğer muhalefetteki arkadaşlar meseleleri bu vâdiye sokmasalardı, takdir edersiniz, iktidarın 2,5 ay Bütçe Komisyonunda üzerinde titredığı, Hükümetin hazırlarken genişliğine ve derinliğine tetkik ettiği ve ondan sonra Muhterem Maliye Vekilinin huzuruza sunduğu bütçe üzerinde kalıp ve sözüme

başlarken ifade ettiğim gibi, Devletimizin esaslı bir unsuru olan bu mevzularda düşüncelerimi dar bir çerçeveye içinde muhafaza etmek suretiyle görüşlerimi ifade ederdim. Ama mesele öyle olmadı. Rejime kadar gitti. Mesele, 1946 da partimiz kurulduğu andan itibaren 1950 tarihine kadar, yani kendisini iktidara getirdiği güne kadar hayatına, görüşlerine, bu müesseselerle bu rejim hakkındaki noktai nazarlarına varmaya kadar sözler, uzandı. O halde ne yapalım? Biz de onların tuttuğu yola sadık kalalım. Çünkü iktidarımız aleyhinde o derece haksız isnatlar yapılmıştır ki, bunları burada memleket ve Türk umumi efkârı önünde müzakere etmek kaçınılmaz bir hal aldı.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; bütçeye başlarken dört gün tahkikat önergeleri münasebetiyle basın üzerinde, idare üzerinde, Hükümetin icraatı üzerinde, velhasıl önergelere hâkim prensipler üzerinde arız amik konuştuk. Gönül isterdi ki, elimizdeki ve eteğimizdeki taşlar doküldükten sonra hiç olmazsa bütçede, bu mevzulara temas etmiyelim. Fakat dikkat ettim, Ferid Melen bütçeye birkaç fırça darbesiyle temas ettikten sonra yine bu mevzulara avdet etti. Elbâdi azlam, bizim de söyleyeceklerimiz var. Demokrasilerde vücuduna temas ettikleri ve bizim ikmaline fırsat bulamadığımız hususlardan biri olduğu için - zaten bu mevzuda zaman, zaman mizah bakımından târizlerde bulunuyorlar, bunları hoş karşılıyoruz - arz edeceğim bu müessese basın müessesesidir. Demokrat Parti esasen sonuna kadar haksız bir itham altında bırakılmıştır. Demokrat Parti matbuat hürriyetini istemiyor, Demokrat Parti matbuat hürriyetinin meydana getirmiş olduğu murakabeyi istemiyor, matbuat hürriyetinin meydana getirmiş olduğu murakabeye dayanamıyor, Demokrat Parti sınırlıdır...

Şimdi safha, safha huzurunuzda arz ediyorum. Basını böyle kabul edersek, yani Türk efkârı umumiyesine müessir bir kuvvet olarak alırsak, basın üzerine eğilmemizin ne kadar zaruri olduğu kendiliğinden meydana çıkar. 1950 den bugüne kadar Türk matbuatında görülenleri Yüksek Huzurunuzda en sivri taraflarını seçmek suretiyle arz edeceğim. O zaman arkadaşlar bunları dinledikten sonra ve bilhassa kuruluş devresi içinde olduğumuza nazaran, yarın gelecek olan çocuklarımız tarihleri tetkik

ederlerken diyeceklerdir ki, Demokrat Parti demokratik nizamı, bu müesseseye küçük bir kayıt düşürmemek için, beşer takatinin üstünde yalnız tenkidlere, târizlere, tecavüzlere değil, hattâ Devletin temellerini sarsan hareketlere karşı bile dişini sıkıp tahammül göstermiştir. Binaenaleyh bunu tarihin kucağına atmak bizim için bir borç olmaktadır. Türk efkârı umumiyesini yaratan gazetelerimizin hüviyetlerini öğrenmek istemez misiniz? Umumi efkârımızı alâkalı kılan müesseseler hakkında, haberler hakkında, iç haberler hakkında, içtimai, iktisadi, siyasi dış ve iç politika hakkında, Meclis çalışmaları hakkında, Hükümet icraatı hakkında haber vermek suretiyle tesir yaratan, bilvasıta ondan tesir almak suretiyle Meclisi, iktidarı murakabe eden, hattâ samimî ve mantıkî mânasiyle muhalefeti de murakabe etmekle mükellef olan opinyon gazetelerimizin matbuat hürriyeti meydanlarında nasıl at oynattığını, nasıl cirit oynadığını öğrenmek istemez misiniz? Bir de o devreleri görelim.

Sabrımızı suiistimal etmemek için çok okumuyacağım; ama mühim kısımlarını arz etmek boynumuzun borcudur.

Yüksek Meclisin ve dolayısıyla Türk milletinin ve bizzat matbuatın iyi bilmesi lâzımdır, ki biraz evvel de ifade ettim, biz matbuatın düşmanı değil; matbuatı suiistimal etme hürriyetinin düşmanıyız.

Bu memlekete hayır getirmiyen, hayır getirmeyeceğini bildiğimiz, cemiyetimize zarar getireceğini hesaba kattığımız için suiistimaller üzerinde hassasiyetle duruyoruz.

Şimdi arkadaşlar; geçen gün basın münasebetiyle çok ciddi olan bir gazetenin diğer ciddi telâkki edilen bir gazeteye hususi hayatı bakımından, meşrebi bakımından, mizacı bakımından, siyasi kanaati bakımından nasıl tecavüz ettiğini ve kullandığı usul ve metotları, üslupları Yüksek Heyetinize kısmen arz etmiştim.

Söze başlamadan evvel size bir fikir vereyim; yıl 1953. Memlekette, 1908 de olduğu gibi, muhtelif menfi unsunlar sağda, solda yani komünistler, ekşmiş sapık ruhlular ellerine geçirdikleri imkânlarla cemiyetin temelini bin türlü dinamit koyacak serbestiyi bulmuşlar. Cemiyetimizin muhtelif müesseselerinde alabildiğine sağdan soldan kısıktılmalar olmuş. Din ve dine mensup birtakım insanlar gazeteler ve

mecmualar da insaf taşımayan birtakım yazılarla vatanperverlik fikirlerine alabildiğine saldırmaya başladılar. Mütemediyen bu sefine Devleti sarsmakta bulunuyorlar. Bir gazete, vâkı davet üzerine bir muhabirini Moskova'ya göndermek istiyor. Bu teşebbüs rahmetli Atatürk'ün o sıralarda vefatına rastlıyor. Muhalif gazeteler, yahut buna muarız gazeteler hücum ediyorlar. İşte böyle bir çarpışma arasında şimdi okuyacağım yazı meydana çıkıyor.

HALİL İMRE (Balıkesir) — Yalnız bilmece halletmiyelim, kim kime yazmış bilelim.

MÜKERREM SAROL (Devamla) — 1953 yılında Vatan Gazetesi Yeni Sabah Gazetesine yazıyor. 14 Kasım 1953 tarihli Vatan Gazetesinden okuyorum:

Şüpheli bir adamın şüpheli hayatının iç yüzü.

Suriyeli Mehmet Safaeddin Seyfaf namı diğer Safa Kılıçoğlu'nun cemaziyelevvelini ortaya koyuyoruz.

Bugünlerde gözlerimizin önünde birtakım karışık ve şüpheli hareketler cereyan ediyor. Mevzuun ağırlık merkezi; memleketimiz için en nazik bir mesele teşkil eden Sovyet Rusya ile olan münasebetlerimizdir. Bu çok hassas işle hayasız ve küstah bir tavırla oynamak cesaretini kendinde bulan kimse de. Safa Kılıçoğlu, namı diğer Mehmet Safaeddin Seyfaf adlı bir Suriyeli polis memurudur. Kardeşi, akrabası, taallûkatı hep Suriye'dedir. Oradan daıma gelen giden bulunur, asıl memleketiyle sıkı münasebetlerini devam ettirir.

Safa'nın bütün hayatı şüpheli hareketlerle doludur. Kendisinden her şey beklenir. Elinde bulunan gazeteyi memleketin nizamını ve rejimini kundaklamak için kullandığı, ara bozmak, mesele çıkarmak için her şeyi yaptığı zaten malûmdur. İrtica cephesinin, Hillet Partisinin, Kürteülük cereyanının başlıca naşiridir. Bugün de dünya sıvasetinin bir dönüm noktasında Sovyet işlerine el uzatması da müsamaha ile karşılanacak ve böyle bir adamın elinde bir neşir ve tezdvir vasıtası bırakılacak olursa, memleket, böyle bir gafleti çok pahalı bir şekilde ödüvebilir.

Size Safa Kılıçoğlu'nun hayatını olduğu gibi anlatıyoruz. Böyle bir adamın en kötü ihanetlere alet olmayı kabul edip etmiyeceği hakkında bir hüküm vermeyi size bırakıyoruz.

Eski oda hizmetçisi.

Safa, 1911 yılında doğmuştur. Babası bir aralık İstanbul'a gelmiş bir Türk hanımla evlenmiş, sonra memleketine dönmüştür. Şam'da, Humus'ta ve Haleb'de Suriye polis teşkilâtında vazife görmüştür. Bir aralık Suriye'nin gizli polis teşkilâtına ait bir vazife ile Bağdad'a gönderilmiştir.

Safa, nâkıs tahsilini Arap memleketlerinde görmüştür. 16 yaşında iken kısmet aramak üzere İstanbul'a gelmiştir.

1927 ve 1928 senelerinde Atatürk İstanbul'da epeyce vakit geçirmiştir. İstanbul Belediyesi kendisine ve maiyetine şehir namına misafir muamelesi etmiştir. Bu suretle Cumhurbaşlığı kadrosunda vazife görenlerle, belediye erkânı arasında devamlı temaslar hüküm sürmüştür. Belediye memurlarından biri; işsiz bir Suriyeli genci iş aradığını Cumhurreisliği kadrosunda mühim bir yer işgal eden bir zata söylemiş ve bir hizmete kayırılmasını kendisinden rica etmiştir. Bu zatan o sırada bir oda hizmetçisine ihtiyacı olduğu için Safa Kılıçoğlu da oda hizmetçisi sıfatıyla Dolmabahçe sarayına alınmıştır.

Neden saraydan kovuldu?

Safa, çok çirkin bir hareketle suçüstü yakalanınca, Dolmabahçeden hakaretle kovulmuştur. Bu hareketin ne olduğunu kendisi pekâlâ bilir. Aradan iki yıl geçtikten sonra Suriyeli oda hizmetçisi, eski efendisine birgün sokakta raslamış, ellerine sarılarak öpmek istemiş, fakat onun tarafından hakaretle itilmiştir. O zaman Sarayda bulunanlara; Safa'nın bugünkü hali karşısında şimdi bir şüphe gelmiştir. Babası Bağdad'da gizli polis hizmetinde bulunan Suriyeli genç, acaba Dolmabahçe Sarayına casus diye sokulmamış mıdır? (Sağdan gürültüler)

Patrona Gülizar.

Açıkta kalan Safa nasıl geçinmiştir? Bir aralık Süreyya Paşa Mensucat Fabrikasında kazan işçisi sıfatıyla çalışmıştır. Şirketi Hayriyede bilet memurluğu etmiştir. Daha sonra Beyoğlu genel everinde bir numaralı evin sahibi patrona Gülizar'ın dostu sıfatıyla bir müddet geçinmiş, gitmiştir. Yazıhanelerde kâtip, muhasebe memuru sıfatıyla işler bulmuştur. Süreyya Paşa Fabrikasına da Muamele Vergisi hesaplarını tutan muhasebeci vefat edin-

ee Safa Kılıçoğlu, o eivarda fabrikası bulunan başka bir mensucat fabrikası sahibinin tavsiye siyle bu vazifeye alınmıştır.

Bir şantaj hikâyesi. (Gürültüler.)

O sırada memlekette iktisadi buhran var. Fabrika, işçi... (Ne lüzum var sesleri.) Sevgili arkadaşlar, bunu kürsüden okuyorum, bundan sonra da okuyacağım. Demokrat Parti iktidarı, hürriyetlerin düşmanı değil, namusa, hususi hayata, şereflere, mahremiyetlere mütaallik bu ölçüde insaf tanımayan, şerefleri tarumar eden bir zihniyetin düşmanıdır. (Soldan bravo sesleri) Ama 1953 yılından beri vatandaşların evlerinde, kulüplerde hususi hayatına taallük eden, şerefleri hedef tutan yazıları okumak suretiyle yetinmiştir. Hiçbiriniz bu iktidarı 159 ncu maddedeki hükümleri tatbik etmek yolunda bir parça olsun bunları önliyelim demediniz. Bilâkis biraz önleyelim diye sıkıştırmak hususundaki gayretlerimizin karşısına dikildiniz. Ondan sonra hürriyet elden gidiyor, murakabe elden gidiyor diye bar bar bağırдыңız. Bunun mu hasretini çekiyoruz, hep beraber arkadaşlar? Müsaade edin de okuyayım biraz daha.. (Soldan oku oku sesleri) Sevgili arkadaşlarım, bu yol, bu memlekette hiçbir siyasi adamı vatandaş önünde kristalize olarak bırakmaz.

Eline rötatifi geçiren adam vatandaşın, hele ileri yaşlarda olanların, dün imparatorluğun şurasında, burasında doğmuş olanların hayatlarına bu ölçüde tecavüzleri mübah telâkki ederseniz bu sıralarda ve bu kubbenin altında oturmak imkânı kalmaz. Maddi ve insani münasebetlerimiz kesilmiş, siz bizi gayrimeşru, biz sizi gayrimeşru tanımakta ısrar etmiyelim, bundan vazgeçin, hiç olmazsa vatandaşın önünde, milletimizin istikbali ve hayatı için birleşelim. Başka çaresi yoktur. Evvelâ söyleyin, bunu tasvibediyor musunuz? (Sağdan etmiyoruz sesleri) O halde bu derde deva bulalım? Gelin bu kürsüde bunu ifade edin, sinirlenmeyin. Bakın ben dişimi sıkarak okuyorum. Bunları ibretle dinliyerek evlâtlarımıza ders verelim. (Soldan, devam, devam sesleri) Fakat elinde bıçak, tabanca adam öldürecek, ondan sonra dâvacı olacaksınız. Adamın kolu gider, parasını çalarlar. Ama evlâtlarına intikal edecek haysiyet ve şereftir. Bu bir içtimai unsurdur. İnsan dünyada tek başına olsaydı böyle bir unsur olmazdı. Ama, insan şerefini korumakla mükellefiz. Okumaya devam edi-

yorum arkadaşlar: Üretlerini muntazam surette ödemiyor. Safa, derhal bir suiistimal tuzağı kuruyor. Kendisine Komüsyon veren adamlara, ücretlerini vaktinde öddüyor.

Fakat geçirdiği sefil hayata para yetişmiyor, para temini için şantaj yoluna başvuruyor. O zaman aynı fabrikada iş gören, şimdi bir başka müessesede yüksekçe bir mevki işgal eden bir zat, bize şu hikâyeyi anlatmıştır:

«Bir gün otomobilde gidiyorduk. Arabayı ben kullanıyordum. Arkada Süreyya Paşanın oğlu Atif Beyle diğer bir zat oturuyordu. O zat Atif beye dedi ki:

Safa çok sıkışmış, kendisine biraz para vermek doğru olur, yoksa Muamele, Vergisi hakkında maliyeye ihbarlarda bulunacaktı. Başınıza çok iş açabilir.»

Atif Bey şu cevabı verdi:

Ben şantajcılara para verdiremem, dilediğini yapsın. Bir müddet sonra Safa, dediğini yaptı ve fabrikadan ayrıldı.

Safa yüzünden kanuna bir madde konuluyor.

Maliyeye yapılan ihbar üzerine Süreyya Paşa Ankara'ya gidiyor. Maliye Vekili ile görüşüyor, diyor ki:

Defterler adamın elinde... Ayrılırken alıp götürmüş. İçinde neler olduğunu kendisi bilir. Fena niyet sahibi bir muhasebeci, dilediği gibi defter tutar, sonra Maliyeye ihbarlarda bulunup ikramiye koparır. Bundan berbat bir suiistimal kapısı olmaz. Bu hal her müessesenin başı üstünde asılı duran bir kılıca benzer.

O zamanki Maliye Vekili, bu düşüncüyü doğru bulur. Vergi kaçakçılığında muhasebecinin de müessese ile beraber mesul tutulacağı hakkındaki kayıt, bu hâdise üzerine malî kanunlarımıza girer.

Barlarda geçim yolu.

Süreyya Paşa fabrikası borçlarından dolayı İş Bankasının idaresi altına geçince, Safa, yeni idareye bir mektup yazarak der ki «İhbarı memleket menfaati hesabına yaptım. Devletin demiryolları gibi işler için...»

Okumaya deva mediyorum:

Kürtçülük cereyanı:

Safa, gazetede bir taraftan dini taassubu var kuvvetiyle istismar ederek okuyucu avına çıkıyor, diğer taraftan çok faal bir fesat ve nifak hareketinin devamlı bir aleti haline geliyor. Memlekette ne kadar ayrılık istidadı varsa des-

teklıyor, feshedilen Milliyetçiler Derneğinin müdafaasını hararetle üzerine alıyor, parti müna-sebetlerine husumet sokmak için hiçbir vesileyi kaçırmıyor. Millet Partisinin feshi hâdisesini kundaklayıcı bir tarzda istismar ediyor. Münev-verlerle halk arasında bir uçurum açmaya çalışıyor. Kürtçülük hareketini bilhassa benimsiyor. Kürt Teali Cemiyeti kurucularından Şükrü Baban, gizli başmuharriridir. Muhtelif zamanlarda çalıştırdığı yazı heyetinden Tefvik Erol ve diğer hâzıları ve Sovyet Rusya'ya gönderdiği Esat Mahmut Karakurt Kürttür.

Biz Türk vatandaşları arasında hiçbir nevi ayrılık gözetilmesine razı değiliz, fakat hariçten kışkırtılmış, böyle bir hareket varken ve fesat merkezleri bilhassa Suriye'de bulunurken, şey-tani zekâsiyle Türkiye'nin harimine sokulma-nın yolunu bulan bir Suriye'linin, macera ada-mının, bir nifak vasıtası diye işlettiği gazeteye Şükrü Baban'la beraber bilhassa Kürtleri top-lamasını dikkate lâyük buluruz.

Türk dâvasına alâka gösteren, irtica cephesin-de en faal rollerden birini oynayan, harice şüp-heli seyahatler yapan Raif Doğan, Safa'nın en sıkı surette görüştüğü adamlardan biri olduğu gibi, Millet Partisine meçhul membalardan para getirmesi dolayısıyla ismi duyulan Lütfi Bor-novalı da, küçük demir perde âlemi şeklinde idare edilen «Yeni Sabah» matbaasının müda-vimlerindenidir.

Moskova faslı.

Şimdi Moskova faslına gelelim: Türkiye'de Moskova'nın emellerine hizmet eden veya çalış-ma tarzı ile neticede Moskofluğa faydalı olan bütün teşkilât meydana çıkmış bulunuyor. Bir taraftan Komünist şebekesi, diğer taraftan irti-ca nikabiyle Moskova'nın hizmetini gören teşkilât ve gizli nureluk faaliyetleri aleyhinde ta-kibat başlamıştır. Sovyet Rusya'da Stalin ölmüş yeni bir iğfal siyasetine girilmişdir. Şüpheli bir adam tarafından çok şüpheli bir şekilde idare edilen, «Yeni Sabah» Gazetesi tam bu sırada Moskova'ya bir adam göndermek arzu-suna düşüyor.

Her hangi bir Türk gazetecisi böyle bir ta-savvurda bulunursa, mutlaka Hükümetle danış-mak ve sözünü dinlemek ihtiyacını duyar. Bu vatanseverliğin tabii bir icabıdır, istisnası ta-savvur bile kabul etmez. Hariç emniyetle alâ-kalı meselelerde mutlak hürriyetten bahsetme-

ye, dünyanın hiçbir yerinde hiçbir kimsenin hakkı yoktur.

Suriye'den vize :

Suriyeli Safa Kılıçoğlu nasıl hareket edi-yor? Hiç kimseye bir şey söylemeden 14 Ni-san 1953 de İstanbul Sovyet Başkonsolosluğu-na müracaat ediyor. Moskova'ya gidecek ada-mı için vize istiyor. Ancak iş işten geçtikten son-ra Hükümete müracaat ederek, bunu bildiriyor ve hareketinin muvafık olup olmadığını soru-yor. Alâkalı daire, Yeni Sabah Matbaasını arı-yarak, menfi olan cevabı telefona çıkan Şükrü Baban'a bildiriyor. Buna rağmen Esat Mahmut yola çıkarılıyor. Ve hariçteki sefaretlerimizden birine başvurarak, Rusyaya seyahati için vize meselesinin sefaretçe takibedilmesini istiyor.

Aşıkâr ki, bu hareketten maksat, göz boya-mak ve işe bir meşruluk süsü vermektir. Fa-kat Ankara'dan talimat isteyen sefaret, mür-aacaatı ret cevap ile karşılıyor. Buna rağmen; «Yeni Sabah» Sovyetlerden vize alıyor ve Mos-kovaya gidiyor. Böyle bir vizenin herkese de-ğil, Moskova'nın işine yarayacağı düşünülen kimselere verildiği de dünyaca malûmdur. Garp memleketlerinden vize alabilen yazeteciler ara-sında da ekseriyet, komünist temayüllü olanlar-dır.

Tezatlı haber :

Yeni Sabah'm ikaza rağmen Moskova'ya adam gönderdiği duyulunca, alâkalı makam kendisinden hesap soruyor. Safa Kılıçoğlu ya-zıları hiç yazmamaya veya Hükümete iptidadan sansür ettirmeye hazır olduğunu söylüyor. Memlekette sansür olmadığı ve bütün hareket-lerinin mesuliyeti kendisine aid olduğu tarzda mukabele görüyor. Bunun üzerine Esat Mah-mut'un Finlândiya'dan Safaya yazdığı bir hu-susi mektubun aslı gazeteye gönderiliyor Mektupta Moskova Cehenneminin korkunç bir lev-hası çizilmiştir. Meğer Esat Mahmut her an takibe uğramış, hayatı daima tehlikede kalmış. Takip memurları bir an bile göz açtırmamışlar. Nihayet sefarete ilticaya mecbur kalmış. Bu-nunla beraber Sovyet Rusya'dan çıkarken iki mühim fotoğraf filmi kaçırmaya muvaffak ol-muş...

Düşünün bir kere : 9 gün Moskova'da kalan her anı göz hapsi altında geçen yabancı bir gazeteci gizli köşelere nüfuz ediyor, hiç görül-

memiş fevkalâde mühim resimler alıyor ve bunları harice kaçırıyor. Bu nasıl bir sahte oyun?

Diğer taraftan Moskova'dan gelen malûmat «Yeni Sabah», muharririnin orada fevkalâde **ikram ve itibar gördüğü** zemininde.. Ya bu haberler arasındaki farkın dikkate lâayık mânâsı?...

İstanbul'daki levha istilâsı :

Aradan aylar geçiyor Yeni Sabah bir tereddüt devresi geçiriyor fakat (Ulus) Gazetesinin Millet Partisi ile kurduğu iş birliği ve kendisi kendisine gösterdiği yakınlık cesaretini artırıyor. Komünistlerin muhakemesinin başladığı Malatya suikastinin, nureuluk takibatının devam ettiği bir sırada birdenbire gayrete geliyor, gazetecilikte görülmemiş masraflara ve külfetlere girerek, İstanbul'un her köşesini saç levhalardan mürekkep geniş ilânlara boğuyor. (Moskova) sözü, tramvay bekleme yerlerinin, köprü iskelelerinin, belediye tanzim satışı kulübelerinin üstündeki levha yer yer ayaklı tesislerle tutturulan diğer büyük levhalarda göze çarpıyor. Birdenbire sokağa çıkan İstarbullular her tarafın Moskova sözlü levhalar ve tesislerle âdeta barikatlı bir hale konulduğu intibama varıyorlar; hayrete ve dehşete düşüyorlar.

Gazetelerin ikazı :

Muhallif «Dünya» Gazetesine mensup Bedii Faik, bu manzara karşısında ilk acı feryadı koparıyor, diğer gazeteciler takibediyorlar. Memleketteki teessür artıyor. Hainler korkak oldukları için Safa Kılıçoğlu vehme kapılıyor, matbaasının «Tan» Gazetesinin âkıbetine düşeceği endişesiyle bir taraftan ilânlarını bekletmek üzere, adamlar tutuyor, diğer taraftan sahte bir cüret ve cesaret tavrı takmarak Başvekil Adnan Menderes'e gece saat birde meydan okurcasına bir yıldırım telgrafı çekiyor. Telgraf, memleketi asayişsiz, Hükümeti âciz diye göstererek, bir telâs ve nizamsızlık havası yaratmak hedefini takibediyor. Bundan başka bir taarruz vukuunda kendisini sevenlerle beraber son nefesine kadar matbaayı müdafaa edeceğini sövüyor ki, bunun taşıdığı mânâ, inkılâpçı ve milliyetçi kimselerin matbaasına hücum edeceklerini ilân ederek başka türlü düşünenleri imdadına çağırarak yolundadır.

Hükümet, müracaati ciddiyetle karşıladığı ve vehmedilen tertibe hiçbir delil ve emare olmadı-

ğı halde Başvekile çekilen uzun telgraf ertesi günkü gazetede çıkıyor. Talebe ve işçiler arasında tahrikler yapıldığına dair de uydurma haberler neşrediliyor. Bunlar şiddetli ve katî tekziplerle uğradığı ve tekzipler her gazeteye geçtiği halde «Yeni Sabah» kanunu hiçe sayarak hiçbirini neşretmiyor. Umumi efkârın galeyanı karşısında ilânlardaki (Moskova kelimesinin üstüne hafif bir boya sürdüyor. Fakat ertesi günü bu boyaların üstüne birer istifham işareti koyarak umumi efkârla istihza ediyor.

Basiret zaruretî :

Şimdi vatandaşlara soruyoruz : Maceralı, karanlık, şüpheli mülevves hayatının levhasını okuduğumuz şüpheli Suriyelinin, millî mukadderatla oynamasını ve Sovyetlerle münasebet eibi nazik bir mevzuu türlü türlü tahriklere ve fesat teşebbüslerine karıştırmasını caiz görür müsünüz? Böyle şüpheli ve günâhlı bir adamın elinde bir gazete bırakmak, söz hürriyetine hizmet midir? Yoksa hürriyeti, demokrasiyi, nizamı, millî varlığı hudutsuz tehlike ve riksere mâruz bırakmak mı?

Bu hâdisede «Ulus» un oynadığı rol meşûm bir hareketin üzerine perde germek ve yatak olmak mânâsını taşıyor mu? Hayatını târif ettiğimiz ve Moskova meselesindeki hareket tarzını ortaya koyduğumuz Safa Kılıçoğlu'nu himayesi altına alan, mesuliyetlerine iştirak eden Nihat Erim, Halk Partisinin vatani hüviyetini ayaklar altına almış değil midir? Arjantin'de kapanan, dünyanın en idealist gazetesi «Prensa» ile «Yeni Sabah» ın mukayese edilmesi Halk Partisinin muayyen bir kolunun müptelâ olduğu ihtiras buhranının ve ölçsüzlük anarşisinin kuvvetli bir tezahürü sayılmaz mı?

31 Mart; hürriyet düşmanlığı ile değil, mutlak ve âzami hürriyet feryatlarıyla başlamıştır. Bugüne kadar bizde her hürriyet teşebbüsü anarşi ile neticelenmiş, memleket istikrarlı bir demokrasi devrine bir türlü kavuşamamıştır. Artık eski tecrübelerinizden ders almak ve gafil tavlannamak lâzımgelmüyor mu? Memleketin varlık ve selâmeti «hürriyet» adı altında Suriyeli Mehmet Safaattin Seyfaf gibi, şüpheli ve mülevves adamların keyfine terk edilebilir mi? Büyük Millet Meclisinin bu dâvayı hassasiyetle ele alması ve adalet cihazımızı icabeden salâhiyetlerle süratle techiz etmesi âcil bir zaruret haline varmamış mıdır?» Evet, Yüksek Heyetiniz-

den nihan bir şey kalmamış. Hizmet ediyoruz. Cevabın bir kısmını tahkikat önerileri münasebetiyle söz aldığım zaman söyledim. Fakat vaktin darlığı sebebiyle geri kalan kısmını söylemeye fırsat bulamamıştım. Şimdi itmam ediyim. (Soldan, baştan oku sesleri) Müsaade eder seniz, kalan yerden devam edeyim. Bundan sonra Yeni Sabah Yalman'ı musalla taşına yatırıyor; otopsi yapıyor ve karaciğerinde şu var, böbreğinde şu var, mesanesinde şu var diye memleket efkârına hakkı yokken teşhir ediyor..

Şimdi, Yeni Sabah cevap veriyor : ve devam ediyor :

«Bu memlekette karaborsacılık yapılmadan da yoktan var olmuş ve milyonlarca servet temin etmiş, akıllı ve zeki, üstün kabiliyetli iş adamları olduğunu ve hem de bunların sayısının yüksek bulunduğunu bu rezil Yalman bilmez mi? Bilir ama ne yapsın ki, cibilliyeti ona güneşi balçıkla sıvamayı emreder. Kaldı ki, dünyanın her tarafında her nevi işi açık göz olanlar yapabilir, sadece sevilmiş, tutulmuş yüksek satışlı muvaffak bir gazete yapmak mümkün değildir. Çünkü bu iş için ne milyonlar ne de açık gözlük kâfi değildir. Eğer öyle olsa idi birkaç milyonluk Vatan Şirketinin bina ve tesislerini kayıtsız ve şartsız emrinde bulduran Yalman'ın Vatanı sürüm sürüm sürünmez ve kendisi de bu zararları ve telâfi ve ayakta durabilmek için bir bir dalavere çevirmek maksadıyla, Başvekilin kapı eşiğini aşındıra aşındıra çanak yalayıcılığı etmezdi.

Bin bir ithamla, tahkir ve küçültmek maksadıyla iftira ettiği biz, Türkiye'nin en ölmüş gazetesini elimize aldık ve Yalman'ın kafasını ayakkabımızın topuğu ile eze eze Türkiye'nin en yüksek trajlı bir gazetesine haline getirdik. Yalman, Vatanın eğer o sefil halinden olsun biraz utanabilseydi, yani kendinde utanma hassası bulunsaydı, fino köpeklerinin filin kuyruğunun arkasında havlaması kabilinden mütemadiyen bize saldırmazdı. Ama koskoca bir Türk vatanına ve milletine saldırmaktan marazi bir zevk duyan bu ruh hastası mahlûk, muvaffak olmuş kıymetlere saldırmadan durabilir mi?

Bizi, Suriyeli kabul ederek, Türk'ten saymıyor. Haklıdır. Çünkü Şark illerimizde yaşayan milyonlarca insanı Türk'ten saymayan ve her Allahın günü Kürt, Kürt diye tahkir eden bir melûn bizi Türk'ten sayar mı? Bu çıfıtın hangi milletten

olduğunu 22 milyon insan bilmiyor mu sanıyor ki, onu arap, onu kürt diğeri lâz diye Türkleri bölüp duruyor. Bu tefriki yaparken içindeki o habîs engerek yılanlarının dışına vurduğunu Türk milleti anlamıyor mu sanıyor?

Bu melûn ister ki, Türkiye'de Hitlervari bir ırk tasnifi yapılsın. Türk milleti de, melûn tasnifine göre, bölüne bölüne kuşa dönsün. Hayır, vatan ve millet haini Yalman, bu melûn emelinde hiçbir zaman muvaffak olmayacaktır. Bu hakikati o gökleri tırmalayan boynuzlarının tazyik ve ağırlığı altında sulanan beynine iyice yerleştir.

Şimdi sevgili arkadaşlarım, sözümlü bu vâdide oldukça toksik dozlu bir serlevha ile yazılmış ve 1953 yılında çıkmış bir yazı ile kesmek istiyorum. Dünyanın Yeni Sabaha, Yeni Sabahın Dünyaya karşı yazdıkları karşılıklı yazılardan bahsetmiyeceğim. Bunlar bir vilâyette doğup 24 saat yaşımayan böcekler gibi doğmuş ölmüş gazeteler değil; bunlar Türk âmme efkârını yaratmak sevdasında olan ve iktidarın önüne kaşlarını çatarak çıkan, dikilen gazetelerdir. Devletimizi murakabe eden gazetelerin içyüzünü bilelim ve bunu da Büyük Meclisin zabıtlarına geçirelim ki, bizden sonra gelecek nesiller bu devrin ne kadar acıklı hâdiselerle dolu olduğunu görsünler.

Bunu niçin okudum, bilâhara, bitirdikten sonra arz edeceğim.

AZİZ URAS (Mardin) — Başvekil hakkında bir yazınız yok mu?

MÜKERREM SAROL (Devanla) — Sabık iktidarınıza ve muhalefetinize ait yazıları burada okumak mümkün. Bunlardan sadece sivri köşeleri alışımın sebebi, matbuat meslekinin haysiyeti bakımından aynı meslekten olan insanların aralarındaki münasebetler bakımından durumu ortaya koymak için. Aynı meslekten olan insanlar arasında bir hürmet ve birbirlerinin haysiyetlerine dil uzatmamak bakımından büyük bir ahlâki anlayış vardır. Bir avukat diğeri bir avukata, bir hekim diğeri bir hekime, çok kızsada dahi, bu şekilde dil uzatmaz ve bütün bunlara rağmen birbirlerini sayarlar. Fakat opinion gazetecilik meslekine mensup insanların nasıl birbirlerinin ailelerine kadar dil uzattıklarını, şeref ve haysiyetleriyle oynadıklarını gördünüz. Bunlar fecî şeyler.

Şimdi üçüncüsü geliyor, ikisine birden düşman. Yazının adı «Deyyüs», Yalman'ın adı «Deyyüs» (Gülüşmeler)

Deyyüs

«Ey cihanın baş çıfıtı, Allahın, Kur'anında «Belhüm ada» diye târif ettiği, hayvanlardan ve necasetten âdi insanlık yüz karası Ahmet Emin Yalman.. Sana murdar ismin ve cisminle apaçık hitaptan kastım, her hangi bir iphamın teselli perdesi altına çekilmeye mâni olmak ve elinden ne gelirse göstermeye seni zorlamak içindir. Beni şerefsiz kılmak, temiz müslümanların ve soylu Türklerin itimadından düşürmek için tertiplenen pusunun baş mürettibi, ister haberin olsun, ister olmasın, bizzat sensin, senin hüviyetindir. Senin mâna ve tiynetindir. Sen islâm ve iman dâvasının baş düşmanı, baş suikastçı, baş haini bir alçaksın, «alçak» sıfatına yükseklik verecek kadar alçaksın ve bu dâva-ya karşı küfür ve dalâlet safının serdümenisin.

İrtica yalanını sen uydurursun, Konya'lı müslümanları sen iftira çamuruna bularsın, inanmadığın putların prestij kal'ası içinde, sen, aziz Türk vatanını ve gençliğini kısım kısım böl-ler ve birbirinin gözünü oymaya memur edersin. Ceddin Sabatay Sevi, onun cediti İbni Seba, onun da cediti Yuda'nın ve ürettikleri nesillerin tek gayesi, galiba senin gibi bir redaet, şenaat, hile, münafıklık, bozgunculuk, suikastçılık, hiyanet, ihanet ve namussuzluk rekoruna erişmiş.. Baştanbaşa tarihi Yahudilik hiyanetinin vücudu hikmeti sen, senin vücudu hikmetin de onlardır. Bu rolünü pek iyi bildiğimiz için, bize karşı bugüne kadar el altından tertiplemediğin bâzı ithamlar muvacehesinde seni zuhura mecbur edelim diye en ağır hareketleri savurduk, ama sen tahammül ettin. Uykunu, ne boynuzların, ne alnında ziftle yazılı seni sıfatların boza bildi. Aldırmadın ve plânlı habasetini ierada devam ettin, nihayet meslek ve fikrî mükellefiyetin bana yüklediği ve kanunun tanıdığı bir vazife icabiyle ayak attığım bir yeri, o yer benim değil de ben o yerin mevzuu imişim gibi alçakça ve sahtekârca istismar etmek işini sen deruhde ettin.

Halbuki sen, bizzat bir dönmenin bana dediği gibi, «Başı hiçbir vincin kaldıramıyacağı kadar boynuzla dolu» meşhur ve müseccel bir deyyussun. Deyyusluk vesikalarna Elhamra sine-masının locaları, Büyükada Yat kulubünün bil-cümle apteshane ve yatakhaneleri, bütün Babi-âli eşhası âdiye ve âliyesi ve dünya âlem şahittir. Masum müslüman ve necip Türkler, senin

gibi fiilî ve zati deyyustan gelen tertibin, benim için ancak şeref ve ahlâk şahadetnamesi olduğunu bilselerdi, bir zafer alayı tertibederler, beni alayın başına geçirirler, ihlâs ve ahlâkına bundan büyük beyyine istemezlerdi. Halbuki sen onları benden gözmek, tesir ve telkin çemberinden kaçırmak, böylece islâmi hareketi çürütmek istiyorsun. Öyleyse bütün hüviyet ve mahiyetle apaçık tanınmaya razı ol ve bu teşhirden sonra kenef ruhunda zerre miktarı haysiyet varsa bir fare zehiri içerek intihar et. Deyyüs..» (Kim yazmış sesleri) Necip Fazıl Kısa Kürek. (Sağdan; ooo sesleri)

Şimdi, sevgili arkadaşlarım, bu 159 neu maddenin tekevvününe sebep olan bu büyük gazetelerimizin arasında ve bu gazetelerde o günkü iktidara reva görülen haksız, yersiz, iptidai yıpratıcı isnat ve iftiralar olmuştur. Gazete sahipleri hükümete müracaat etmişlerdir. Nereye varacak bu hürriyetlerin suiistimali demişlerdir. İhtısaş erbabı gazetecilerin bu vâdide getirmiş oldukları fikirlerle 159 neu madde tekevvün etmiştir. Trajları şu ölçüde olan, hüviyeti bu olan gazeteler bu tarzda us-lûp kullanırlarsa küçük, muayyen siyasi kanaatlere sahibolarak çıkmış olan gazeteler tecavüz edilmemiş maddi ve mânevi mukaddes bir müessese bırakırlar mı? Devlet bırakırlar mı? Onun içindir ki, bahsettiğim gibi, iki üç nüsha basarlar, bütün maksat bir iki nüsha çıkarmak ve hedef tuttuğu, şikâr ittihaz ettiği müesseseleri ağır hücumlar altında bulundurmak.

Şimdi sizi öfkelendirmeye sevk eden unsurların başka bir cephesini arz etmek isterim. O gün de söyledim, şiiri okumuyacağım, Atanın aziz ruhuna hürmet olsun için, Türk milletinin kalbinde yatan Aziz Atanın ruhu rencide olmasın için, okumuyacağım. Yalnız onun için dahi ne ölçüde bir tecavüz olduğuna dair üç satır okuyacağım. Atatürk'ün mânevi hayatına, mânevi varlığına artık tecavüz dursun, heykeller kırılmasın, hatıralarına hürmet edelim diye kanun getirdiğimiz zaman, Demokrasi elden gidiyor diye muhaliflerimiz feryadediyorlardı. Meclis zabıtlarını ibretle okumak lâzımdır. Dün ve bugün burada konuşan genç arkadaşlarımız başka bir seyyareden, bütün müesseseleri kurulmuş demokratik şartları otomatik, bir hale gelecek kadar tekemmül etmiş bir seyyareden sanki 1957 - 1958 senesinde supiknik ile Meclisin içine inmişler gibi konuşuyorlar.

Hâdise dün cereyan etti, gözünüzün önünde cereyan etti. Bu şekilde tecavüz edilmedik, ele alınmadık hiçbir mukaddes müessesese bırakılmadı.

FERİD EMLER (Van) — Radyo Gazetesinden de parça oku.

REİS — Ferid Bey müdahale etmeyin, birine ihtarı veriyorum.

MÜKERREM SAROL (Devamla) — Bunlar olsun mu istiyorsunuz?

REİS — Mükerrerem Bey, Ferid Beye hitabetmeyin.

MÜKERREM SAROL (Devamla) — Bakınız 12 Ocak 1952 de Karakedi Dergisinden : Bu nevi yazılar cemiyetin bünyesini tahribedecek derecede yüzlerce, binlerce misal verilecek ölçüde kesafet peydah etmiştir. Bakın ne buyuruyor. «Kasım Kelek sünnet oldu» Ayıp, kabilh. Bir îma «Aksini ispat için ne yapsın zavallı? Bu hususta Falih Rıfkı'yı şahit gösterecekti ama, onu - hâşa huzurdan - adam yerine koyan mı var sanki?»

«... değerli fikir adamı, basınımızın kıymetli yazarı, Şengül hamamının oğlamı Fatay....»

«... derken sıra kafası sulu, İnönü'nün kulu üssun Cahit Yalçın'a gelecek...» (İmza kimin sesi) Karakedi. 12 Ocak 1952.

Karakedi;

Sametçiğime yıldırım telgrafı :

Samet Ağaoglu, Hergele Meydanı Çamdeviren apartmanı sıfır numara. Ankara.

Numarayı bildir, Turfanda salatahık gönderceğiz, Menderes ile yersiniz. Henüz kodese girmedik. Baki selâm.

Bunlardan başka Başbakan Adnan Menderes'e sabah, akşam çirkin târizlerde bulduklarını da bilirsiniz.

Menderes, on sene memlekette Başvekil olarak tecavüze uğramış, iftira, yalan ve namusuzlukların altında kalıp dayanarak çalışmış bir Devlet adamıdır. Ve bütün bunlara demokrasi uğruna tahammül etmiştir. Kolay mı zannediyorsunuz? Dünyanın hiçbir köşesinde bu ölçüde seni tecavüzlere demokrasi adına mâruz kalmış bir Hükümet reisi bulunamaz. Ayıptır beyler ayıp. Alın Anayasa Hukukunu, alın kitapları, içtimai, felsefi kitapları, eğer bunlar bu kitaplarla olsaydı, otuz sene burada asılı kaldı, hâkimiyet bilâkaydüşart milletindir yaftası, hep beraber gördük, bu Mecliste olanları. Düne kadar millî şef demek mil-

let, millet demek Millî Şef demektir. Demin Tekeli okudu; biz Almanya'da talebe iken, Ulus bize geldi, o zaman rasyonal sosyalizmin bir eşi de burada hükümferma idi. Bütün bunlardan kurtulup memleketi İngiltere seviyesine erdirmek mümkün müdür?. Senelerdir yanyana olan arkadaşların bu kürsüye geldikleri zaman insafsızlıklarının hududu yoktur. Ben sorarım size, Türk milleti, Türk umumi efkârı kendisini idare eden siyaset adamlarına bu şekilde bir tecavüzler vukubulursa sarıılmazlar mı? Bu şekilde tecavüzlere mâruz kalan müesseseler nasıl çalışırlar? Bizzat kapısında hizmet eden bir odacı kendisine ne nazarla bakar?

Mahmut arkadaşım bana hak veriyor. Elbet de kendileri de bu gibi yazılardan rencide olurlar. Şeref ve haysiyetlere tecavüz eden bu yazıları kim tasvibeder? İşte size başka bir yazı örneği :

«27 yıl etrafına topladığı bir avuç tüfeğiyle iş birliği ederek Hazineyi soyan, memleketi sefaletten sefaletle sürükleyen, gece gündüz Cem âyinleri kurarak millî ıztıraplar ile alay eden, mukaddeslere hakaret ve ahlâksızlığı telkin eyleyen bu ölüden D. P. nin velinimetini bulan ekseriyet nefret ediyor.»

Bunlar yüz kızartıcı hâtıralardır. Bakın bir şey daha okuyacağım. Adli teminat. Ben size söylüyeyim sevgili arkadaşların, koskoca Atatürk; bu vatanın kurtarıcısı, bânisi, ölüsünün arkasından bütün bir milletin ağladığı büyük adam, vatani yoktan var eden adam. 1929-1930, Serbest Fırka kuruldu, tedbir alınmasaydı Atatürk kalabilir mi idi? Ellerindeki kalemleri kılıç ve zehirli bir ok gibi memleketin en mukaddes, en ulvi müesseselerine kadar uzattıktan sonra elbette tedbir almak lâzımdır. Kolay mı Devlet kurmak? İsmet Paşa hakkında iki tane şey yazdı diye Arif Oruç'un kellesi gidiyordu. Kolay mı, siz ne söylüyorsunuz, kolay mı zannediyorsunuz bu müesseseleri İngiltere'deki ölçülere çıkarmayı? Bir arkadaşım evvelki gün İstanbul'dan mektup yazıyor. Doktor diyor, radyodan dinledim, konuşmalarını Zafer'de okudum. Ben size bir şey söylüyeyim, Fransa'da çıkan bir mizah gazetesi var, «Le Rire» bu mecmuada isimlerini zikretmiyeyim, üç Devlet adamı ile üç başka insan, Devlet adamları fahişe kılığında gösterildi. Siz böyle bir hali caiz görür müsünüz. Ben görmem, Fransa'da da olsa doğru görmem. Fakat Fransa'da

hürriyet budur diyor. Hayır, hürriyetler bu dereceye suiistimal edilirse orada cemiyetler ayakta kalmaz. Bu bahsettiği tarih, 2 nci Dünya Harbinden sonradır.

Arkadaşlar, 2 nci Dünya Harbinde Fransanın çektiği, Fransız kahramanlığını, Fransız tradisyonunu tehlikeye sokan nedir? Matbuat hürriyetidir. Biz, matbuat düşmanı değiliz. İnsaf ediniz. Meseleyi bu vâdiye sokmamak lâzımdır.

Şimdi, matbuat hakkında muhalefetten de misaller, örnekler vereyim, ister misiniz? 2 - 3 satırla olsun. Bunları söylemekten maksadım; bütün bunları hep beraber tarihe ve maziye gömelim diye söylüyorum. 1938 e kadar olan devri, Atatürk devrini bırakıyorum. Buna temas etmek istemem. Atatürk mukaddes bir emanettir. Onun hakkında, onun devrine dokunmıyacağım, elim titrer, dilim titrer. Yalnız bütün olup bitenleri, muhalif arkadaşlarımız bilirler. (Sağdan, gürlütüler) Bu memlekette tek parti hâkimiyetini kurmuş olan insanlar, bugün karşımıza çıkıp, bütün bu hâdiseleri cemiyetin şurasında burasında yıpranma sebepleri olan tasallutları dikkate almadan, kitaptan konuşur gibi konuşamaz. Niçin yirmi sene içinde demokrasi yapmadınız, neden kurmadınız seçim sistemini? Niçin? Bu sistem Eflâtun'un zamanından beri malûm bir sistemdi. Bu Amerika'nın keşfi gibi yeni keşfedilmiş bir şey değildi.

Bekata ile gazinoda konuştum. Zannederim Behzat Bey arkadaşımız kendisine dün Klemanso hakkındaki sözleri münasebetiyle cevap vermiş. Cevabında böyle bir konuşma yapmadığını ve istifa etmediğini söylemiş. Fakat Bekata bana Başvekil adına bir kitap gösterdi. Orada iddialarının vâkı olduğunu gösteriyor. Ben de bunu vâkı olarak kabul ediyorum. Fakat Klemanso elli müstakil mebusun kendisine rey vermemesi yüzünden istifa etmiş. Bunu vâkı telâkki ediyorum. Eğer hakikatse Klemanso'yu zavallı telâkki etmek lâzımdır. Ben bu hareketi aciz telâkki ediyor, zavallılık telâkki ediyorum. Arkadaşlar burada kanunlar çıkıyor, zaman oluyor 10 ekseriyetle kanun çıkıyor, zaman oluyor muhalefet tamamen kırmızı oy veriyor. Buraya çıkan arkadaşların kanaatine göre Hükümet Reisinin 170 arkadaşın itimadından mahrum olarak icrayı hükümet et-

meye imkân yok. 1950 ile 1954 arasında İngiltere'de aradaki mebus farkı 4 idi, bunun ikisi hasta, fakat İngiltere bu sıralarda en mühim sosyal meselelerini halletmiştir. Demiryolu meselesini, kömür meselesini etatize ediyor. Bizim arkadaşlar ise kalkıyorlar Menderes istifa etsin, Hükümet istifa etsin, bu tarzda bir esbabı mucibeyi bu şekildeki beyanları Bekata'ya yakıştırmadım. Menderes çekilsin, niçin çekilsin Menderes? Grupu itimadediyor. Şu halde biz bu mevzuda reyini izhar etmeye hakkı olan bir tek müessesese tanıyoruz. Seçime gideriz hatalarımızla sevaplarımızla. Burada siz konuşuyorsunuz, biz konuşuyoruz, icraat yapıyoruz, envestisman yapıyoruz ve doğru yaptığımızı da kaaniz. Ve siz hayatınızda bir defa dahi olsun seçimle iktidara gelmiş insanlar değilsiniz. (Soldan, bravo sesleri)

Zaten iktidarda kendine güvenmenin şart olduğunu da bilirsiniz, icraat yapıyoruz ve şunu iyi biliniz ki, palyatif tedbirle, tedavi ile meşgul olan doktorun hastasını kaybetmesi mukadderdir.

Çekilsin iktidardan diyorsunuz, niçin? (Soldan: İşlerine gelmiyor da onun için sesleri) Türk milleti iktidarı Demokrat Partiye vermiş, hem bir kere değil 3 kere itimadetmiş onu iktidara getirmiş. Elbette iktidarda kalacaktır ve onun Hükümet Reisi de vazifesine devam edecektir. Bunun sistemi budur arkadaşlar. Başka çıkar yolu yoktur.

Şimdi sevgili arkadaşlarım; İsmet Paşanın bir küçük konuşmasını okuyacağım. Beyefendiler, paşa yıllarca Cumhurreisliği yapmış, ağır mesuliyet taşımış, Atatürk'ün emrinde Başvekillik yapmış. Atatürk öldükten sonra Cumhurreisliği yapmış olmasına rağmen fiilen icranın başında bulunmuştur. Vaktiniz olsa da ben size bunları izah etsem. C. H. Partisi Divanı ne demektir? Atatürk öldükten ve değiştirdiği nizamnameden sonra nasıl hakiki mânasında Atatürk tarafından milletin sevgi ve muhabbetiyle elde edilmiş olan nüfuzun kanunlarla ve nizamnamelerle elde tutulmuş olduğunu anlatsam. Genç arkadaşlarımız da bunları öğrenmiş olurlardı. Fakat şimdi bırakıyorum. Tarih hükümünü versin. Bugün de muhalefet partisinin her türlü vebal ve mesuliyeti paşanın omuzlarındadır. Siyasi mücadeleler muharebeler gibidir. Paşa 3 muharebede de mağlup olmuştur, aynı

mesuliyetleri omuzunda taşıyan arkadaşım, yeni iktidara gelmiş, henüz daha devlet hayatında tecrübe edilmemiş Demokrat Partinin başına seçim münasebetiyle radyodan bakınız nasıl hitabediyor. 1954 seçimlerinden evvel. «Sevgili hemşehrilerim, vatandaş bu günkü iktidarın hiçbir sözüne inanmıyor» İktidar yalancıdır. «Samsun Limanının plân ve parası dört senedir hazır, dört senedir niçin yapılmadıklarının hesabını vermeye mecburdurlar.» Hazır idi de sen niye yapmadın paşam? «Mersin Limanı da Koraltana rey kazandırmak için yapılmıştır. Başvekilin, hayat pahalılığına çare arıyacağım dediğini hiç işittiniz mi?» Bâzıları diyor ki, Başvekil Meclise neden gelmiyor? Meclise Başvekil için neler söylendiğini bu arkadaşlar bilmiyor mu? «Suçluların telâşi içindedir» diyecek kadar (Sağdan, bir ses doğru söylemiş) (Soldan, gürültüler) Ondan sonra sevgili arkadaşlarım, bundan bir buçuk sene evvel şurada nelerin cereyan ettiğini bilirsiniz. Medeni ve insani münasebetler tesis etmediğimiz müddetçe ekalliyetin ekseriyete bir şey yapmasına imkân yoktur. Her gün tehdit, nerede bir ocak kongresi olsa orada muhalefetin mesul liderleri konuşurken, hayalimizden geçmeyen şeyler isnadedildi. Biz vatandaşın iradesini iptal etmedik, vatandaşın hak ve hürriyetlerini onlar gibi çiğnemedik, yok bizim mazimizde böyle şeyler aklımızdan geçirmediğimiz : «Sandık başlarında milletin reyine karşı geleceklerle şimdiden hazır olsunlar, kafalarını kıracağız, kafalarını koparacağız» derler.

DURSUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Gayet doğru. (Soldan, gürültüler)

MÜKERREM SAROL (Devamla) — Kanunun emrettiği vazifeleri memur olarak ifa etmeye çalışan insanlara, arkadaş aklını başına toplama, müddeiumumi gözünü aç, polis müdürü dikkat et, kara listeye girersiniz. Bu ne biçim iş bu nasıl iptidai bir harekettir? İktidarda kara liste, muhalefette kara liste. Allah lillah aşkına ne zaman bu koltuklara muhalefet olarak oturacaksınız. Millet bunu size münasip görmüş. Böyle hareket etmeye mecburuz.

İnönü söylüyor : «Başbakan ahlâk kaidelerini, Devlet adamının mesuliyet duygularının hepisini reddetmiştir. Çılgın bir haldedir. Ağzından çıkamı kulağı...» (Sağdan, doğru sesleri)

Öyle ise benim size vereceğim cevabım yoktur. (Soldan, gürültüler) «Köylü, işçi, memur bütün millet bu idareden kurtulmaya karar vermiştir.» diyor. (Daha Demokrat Parti iktidarı küçücük bir cenin halinde. Daha esaslı olarak iktidara oturmamış) «Yalana, iftiraya, aldatılmaya karşı kendimizi koruyalım.» diye söze başlanıyor ve «Bunlar mutlaka düşürülmelidir, düşeceklerdir.» diyor.

Üç defa işbaşına geldi.

Şimdi sevgili arkadaşlarım, hulâsatül hulasâ :

Bu iktidar tehditlere pabuç bırakacak bir iktidar değildir. Türk milleti reylerini tazelediği müddetçe, hak bildiği, doğru bildiği yolda, faydalı ve hizmet saydığı, yolda yürüyecektir, bunu iyi bilin.

«Leküm diniküm veliye din)

(Soldan, sürekli alkışlar ve bravo sesleri.)

REİS — Hasan Tez. (Soldan gülüşmeler, sürekli alkışlar, (Halk Partisinin medarı iftihar sesleri)

HASAN TEZ (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; konuşmama başlamadan evvel Mükerrer Sarol'un bâzı sözlerine cevap vermek isterim; ondan sonra başka mevzulara geçeceğim.

Arkadaşlar; ben meydanlardan halka yalan söyleyerek buraya gelmedim; hakikatleri konuşarak buraya geldim. (Soldan oo.. sesleri) Reis Bey, bunlara ceza verin de sussunlar.

REİS — Sukûneti muhafaza ediniz arkadaşlar.

HASAN TEZ (Devamla) — Burada kendilerinin bulunmadığı insanlar aleyhinde konuşmanın hürriyetle ne alâkası vardır arkadaşlarım. (Soldan oo.. sesleri) Müsaade buyurun.

Yüksek Mecliste bunların okunması, Menderes Hükümetinin radyoda yapmakta devam ettiği kanunsuz, vatandaş haysiyet ve şereflerine tecavüz eden neşriyatına yeni yeni malzemeler hazırlamak içindir.

1953 - 1954 de Vatan gazetesi Başmuharriri Sayın Yalman.. (Soldan bravo sesleri, alkışlar) Elbette, hem de çok Sayın Yalman. Sayın Yalman ve Yeni Sabah gazetesi Başmuharriri.. (Soldan, kim yazdı bunları sesleri) Mükerrer Sarol yazdı. Seçimlerde iki buçuk liradan başka parası olmadığını söyleyen Mükerrer Sarol yazdı ve bana oku, diye verdi.

1953 - 1954 de Vatan gazetesi Başmuharriri Sayın Yalman, Yeni Sabah gazetesi Başmuharriri Sayın Sefa Kılıçlıoğlu aleyhine yazı yazmış, Kılıçlıoğlu'nda cevap vermiş. Bundan Yüksek Meclise ne? (Soldan, gürültüler) Ben gürültüye pabuç bırakacak adam değilim. Beyler beni sizi dinledim, gürültüye pabuç bırakıp beni buradan indiremezsiniz. (Soldan, gürültüler) Müsaade buyurun, elbette beni dinliyeceksiniz, ben bütün dünyada sefirlikleriyle, konsolosluklarıyla temsil edilen bir merkezi Hükümetin mebusuyum, elbette dinliyeceksiniz. (Sağdan alkışlar, soldan gürültüler) Ben Kızılayın battaniyelerini dağıtarak rey almadım. (Gürültüler.)

REİS — Arkadaşlar müsaade buyurun, hatibin sözü işitilmiyor.

HASAN TEZ (Devamla) — Şimdi biz desek ki, Sayın Başvekil Adnan Menderes basına hükmedebilmek için basın mensuplarını bölmek gayretine düşmüştür, Başvekilin ideal arkadaşı Mükerrerem Bey buna ne cevap verirler?

1953 - 1954 te Adnan Menderes de, Yeni Sabah ve sahibi Safa Kılıçlıoğlu aleyhine ateş püsürüyordu..

SELİM AKIŞ (Manisa) — Allah seni Halk Partisine bağışlasın.

HASAN TEZ (Devamla) — Seni de Allah bu milletin başından uzaklaştırsın, hem partinle birlikte. (Gülüşmeler) Müsaade buyurun, Mükerrerem Sarol Bey de Başvekilin yambaşında idi. Mükerrerem Sarol Bey Başbakanın yanından ayrılmaz durumda, o kadar ki, 1954 seçimlerinden sonra Devlet Vekili oldu. Ve 1953 te Vatan gazetesi sahibi Ahmet Emin Yalman'ın uğradığı suikaste Başvekil Adnan Menderes hususi alâka göstermişti. Seneler geçti, bir de gördük ki, Başvekil Adnan Menderes, dün aleyhinde ateş püskürdüğü Safa Kılıçlıoğlu'nun en yakın dostu oldu, birlikte verilen ziyafette Mükerrerem Sarol bulunmadı mı? Arkadaşlar Adnan Menderes Safa Kılıçlıoğlu ve Mükerrerem Sarol o tarihlerde üç ideal arkadaşı olarak umumi efkâra takdim alınıyorlardı. (Gülüşmeler, bravo Hasan Bey sesleri, gürültüler)

Müsaade buyurun arkadaşlar, peki Safa Kılıçlıoğlu ile dostluklarını ileriye götürürken bu defa Ahmet Emin Yalman'a Sayın Menderes ateş püskürüyor ve Mükerrerem Sarol ile birlikte altına bir de Kadillak getirtmek için teşebbüse

geçiyordu. (Soldan, gürültüler) (Sen de getiridin Hasan Bey sesleri) Ben müstamel bir araba getirdim ve C. H. P. emrinde çalışacaktır. (Soldan, bravo sesleri, gülüşmeler) (gürültüler)

Müsaade buyurun. İmkânları sağlanıyordu. Mükerrerem Sarol'un da söylediklerini, okuduklarını Türk Milleti öğreniyor. Eğer cesaretiniz varsa, bunları da radyoya verin, radyoda söyletin, okutun. (Soldan, gürültüler) Zaman zaman Ahmet Emin Yalman'la dost geçinerek Safa Kılıçlıoğlu'na, hücumu geçmek, Safa Kılıçlıoğlu ile dost geçinerek Ahmet Emin Beye hücumu geçmek düşünülmüş taşınılmış, önceden hazırlanmış bir plânmış ve bugün, bütün yazılar, bir dosyada toplayıp, saklıyan, Adnan Menderes'in ideal arkadaşı ve basın müşaviri Mükerrerem Sarol'un beraber hazırladıkları müşterek eserler imiş arkadaşlar, Sayın Menderes buradan bir mebus olarak söylüyorum; böyle Adnan Menderes, Mükerrerem Sarol, Safa'nın, Yalman'ın işlerinin içine gireceklerine milletin dertlerinin içine girsinler. Hem Demokrat Parti Genel Başkanı hem de bu işleri tertibetmek için Mükerrerem'i memur etmiş. Neden Başvekil Menderes burada yok? Niçin Meclise gelmiyor. Neden beni dinlemiyor? Beni millet gönderdi; dinliyecek; dinliyeceksiniz beni efendiler.

Muhterem basın mensuplarımız Mükerrerem Sarol'un bugün radyodan yayınlanacak nutkunu ibretle dinliyeceklerdir. Ve Adnan Menderes gibi arkadaşı, Mükerrerem Sarol'un basımla dostluklarının neticesini göreceklere. Kısaca ifade edeyim : Ahde vefa göstermeyenlerin dostluklarında vefa yoktur. Demokrat Parti millete vefası olmadığı gibi. (Soldan, «Allah Allah» sesleri) Elbette, elbette vatandaşa kok kömürünü 10 liraya satacağınız dediniz 200 liraya çıkardınız, ondan sonra vatan cephesine milyonlara para ver, babanızın çiftliği mi? (Gürültüler) Demokrat Parti Genel Başkanı ve Hükümet Reisi Adnan Menderes millete olan va'dine sadık kalmadı ki, hürriyet fikirlerini, yerine göre doğru, yerine göre eğri diyen basın mensuplarına karşı zaman zaman gösterdiği yakınlık, dostluğa vefa gösterebilir. (Gürültüler)

Şimdi aziz arkadaşlarım, asıl mevzuuma geliyorum.

Basın mevzuunda Mükerrerem Sarol vefasızlığını unuttu. Eğer Mükerrerem Sarol'u bir müddet uzak bıraktığımız vekillik vazifesinden ya te-

melli uzak bıraksaydınız hepinizin dosyasını burada okuyacaktı. (Gülüşmeler)

Arkadaşlar, şimdi evvelâ Bahadır Dülger arkadaşşıma bir cevap vereyim, ondan sonra mevzuuma devam edeceğim.

Bahadır Dülger arkadaşım, bu Zafer gazetesi milletin bu fakir milletin verdiği milyonlarla çıkan bu gazete, bütün Devlet dairelerini mecburi abone yapan bu gazete... (Soldan, böyle bir şey yok sesleri) diyor ki; bugünkü yazısında, efendim diyor bir Başvekil aranyor ve buna da diyor Hasan Tez muvafiktir. (Soldan, sağdan, gülüşmeler)

Arkadaşlar, C. H. P. içinde mütevazı bir mebusum, fakat Demokrat Partinin içinde eu az Adnan Menderes kadar Başvekillik yapacak bir iktidardayım. Neyim var, neyim eksik benim.. (Soldan, şu halde seni Halkçılar Başvekil yap-sınlar sesleri) Yok, hayır, orada Başvekil olacak birçok kıymetler var, ben orada başvekillik yapamam. (Soldan, Halk Partisine lâyük bir başvekil olursun sesleri, gürültüler, gülüşmeler) Orada çok başvekillikler var. Ama sizin iktidarınızda yaparım. Ben basına hürriyet vermiş, Heyeti Vekileyi haftada bir içtimaa çağırırım, vekillerin işine müdahale etmem, tarafsız seçimleri idare ederim, sizi millet parasiyle almış resmî arabalara bindirmem. (Soldan, gülüşmeler)

Muhterem arkadaşlarım; Sayın Dahilive Vekili Gedik burada ifade ettiler ve Maarif Vekili ve kendisini de çok sevdiğim Sayın Âtîf Benderlioğlu Devlet dairesinde partizanlık yapan memurları ve öğretmenleri derhal tasfiye edeceğim diyorlar. Kars'ta Maarif Müdürü iken suiistimalden dolayı, mekteplerin malzemesindeki suiistimalinden dolayı Osman Tunç'u aldınız oradan Ankara'ya getirip Maarif Müfettişi yaptınız. Kendisi Demokrat Partiye adam kaydetmekle meşgul. Bunun vazifesi bu mudur? Milletin parasiyle, milletin vasıtası ile parti propagandası yapmaktadır. Bu Osman Tunç hakkında Millî Eğitim Bakanı ne yapmıştır?

Yine Dahiliye Vekili Namık Gedik (Soldan, gülüşmeler, gürültüler) arkadaşlar, müsaade edin, şaşırtmayın. (Soldan, şaşırmazsın, çok iyi hazırlanmışsın sesleri) Sayın Dahiliye Vekilinden soruyorum : (Soldan, sor bakalım sesleri) Arkadaşlar, müsaade edin, şaşırmıyayım, rahat rahat konuşayım.

NUMAN KURBAN (YOZGAD) — Anan şaşırma, çok istifade ediyoruz.

HASAN TEZ (Devamla) — Ben Menderes'in gözüne girip de kredi alayım diye çalışmıyorum. Milletin gözüne girmek için çalışıyorum. Bu milleti aldatıp rey alma zamanı geçti. Milletin gözü açıldı. Ben seçimde senin gibi fabrikaların emrine verdiği arabalarla seçim propagandası yapıp zavallı işçilerin haklarını çiğnemedim. (Soldan, gürültüler)

Arkadaşlar, geçenlerde, Sayın Dahiliye Vekili memlekette âşayışın tam olduğunu ve memlekette hiçbir kanunsuz muamele yapılmadığını, tahkikat önermeleri konuşulurken, burada huzurunuzda ifade ettiler.

Şimdi bakınız arkadaşlar, benim memleketim olan Rize vilâyetinde bir vatandaşı gündüz boğup denize atıyorlar. Sayın Dahiliye Vekiline Rize C. H. P. İl İkinci Başkanı Muhterem Doktor Mehmet Ali Güven (Soldan, neresi muhterem sesleri) Elbette muhteremdir, muhterem olmasa C. H. P. İl İkinci Başkanlığına getirirler miydi? (Soldan, gülüşmeler) Sayın Dahiliye Vekiline bir mektup yazıyor, arkasından ikinci mektubu yazıyor. Vekil cevap veriyor, diyor ki, failleri bulunamamıştır, bu bakımdan böyle bir şeyin olup olmadığını bilmiyorum.

Arkadaşlar, müsaade buyurun, Sayın Dahiliye Vekili Rize'ye gidiyor, on dakika vilâyet konağında oturuyor, ondan sonra Demokrat Parti merkezine gidiyor, orada 5,5 saat ocağ, bucak başkanları ile toplantı yapıyor. Arkadaş, sen Dahiliye Vekilisin, asayışın başında en salâhiyetli adamsın, burada bir cinayet var. Failini meydana çıkar, tahkik et. Sen milletin parasından harcırak aldın, Rize'ye geldin. Burada Demokrat partililerle gizli toplantı yapmaya mı geldin? Harcırak Kanununda böyle bir şey var mıdır? Arkadaşlar, bugün ben şöyle düşünüyorum. Böyle bir tahkikatı dahi yapmayan bir Vekilin yerini terk edip, içinizden daha ehil birisinin geçmesi lâzım. Ben öyle söylüyorum.

Arkadaşlar, şimdi bir telgraf aldım, okuyacağım. Bu telgrafta deniyor ki; Rize'nin Çayeli Musadağı köyünde 20 Şubat 1960 gecesi saat 1 - 2 raddelerinde C. H. Partisi ocağına 3 bomba ile tahribedilmiştir. Arkadaşlar bomba moskoflara atılır. C. H. P. i bu bombaları

vatandaşlara atın diye mi verdi, Türk çocuklarına atılamaz. Sizi Anayasanın teminatı ile iktidara getirmeye hizmet etmiş ve memleketin her türlü kanunlarla asayişini kurmuş, sizi hukuk fakültelerinde okutmuş, iş sahibi etmiş, mebusluğa kadar yükseltmiş olan C. H. Partisinin binasına bomba atan zihniyeti bu millet seçimlerde reyleriyle zindana atacaktır arkadaşlar, zindana.. (Gülüşmeler)

Şimdi, Nuri Bey arkadaşımız diyor ki, kizma. Halk Paktisi iktidarın arifesinde, milletin sevgilisi olmuş, niçin kızayım?

NURİ TOGAY (Çanakkale) — Çok sert konuşuyorsun.

HASAN TEZ (Devamla) — Ben sert konuşayım diye millet rey verdi, helâl rey verdiler, böyle konuş diye verdiler.

Arkadaşlarım; Ankara'da partizanlığın bir misalini vereceğim. Karaoğlan'da modern şekliyle işhanları yapıldı. Bunlar hak sahiplerine verilecekti. Şimdi, bunlara haber verilmeden kanuna aykırı olarak başkalarına verildi. Kış günü işinden gücünden olup dışarı attınız. Çoluğu çocuğu ile sokak ortasında akşam evine bir kilo ekmek götürmek imkânından mahrum bıraktınız. (Soldan, sen götür sesleri) Tahsisatı mestureyi alıp seyahatlere giden sizsiniz, dört buçuk milyon lirayı ne yaptınız söyleyin bakayım, hesabını verin. Ben tahsisatı mestureden para almadım. Siz seyahatlere gittiniz...

Şimdi arkadaşlarım; iş hanları yapıldı Ulus da.

Millî Korunma Kanunu icabı bunların iş sahiplerine, eski iş sahiplerine verilmesi lâzımgelir idi. Halbuki bu mağazalar şimdi Vatan Cephesi kumandanlarına verildi. Bütçe Encümeninde beyan eden D. P. li mebus arkadaşım Süleyman Kuranel bu memlekete hak getirdik, adalet getirdik der.

Arkadaşlarım, Orta - Doğu Üniversitesi için işgal edilen arazinin bugün metresi kırk lira olan arsaları dört kuruştan almak mıdır adalet ve hak?. Nemenedir binalarını yıkıp, açıkta bıraktığı kimseleri bir tarafa itip, Vatan Cephesi başkanlarına veriyorsun yeni iş hanı dükkanlarını, bu mudur hak ve adalet?. (Soldan yeter artık Hasan sesleri) Neye yetecekmiş arkadaşlar?.. Niye konuşmıyacakmışım; yarın Allahın huzuruna çıkacaksınız, sizi buraya Men-

deresi alkışlayın diye mi gönderdiler. Günahdır, yazıktır bu millete.

Arkadaşlarım; 1957 de Ankara'da bir sel felâketi oldu. Seçimlerin arifesinde, Eylülde oldu bu felâket. Sayın Menderes resmen ifade etti; ve dedi ki; 1957 Eylül ayında felâkete mâruz kalan mesken sahibi vatandaşlar...

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyonkarahisar) — Bravo Hasan.

HASAN TEZ (Devamla) — Seninde eski erkekliğin kalmadı beyefendi. Sen eskiden çok iyiydin. Sana hürmetim vardı, fakat ispat hakkından sonra gözümden düştün artık.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Yanlış anlamışsın.

HASAN TEZ (Devamla) — Yanlış anladım-sa bir teklif getirirsin gözüme girersin.

Sayın Adnan Menderes, ticaretinden, atelyesinden, evinden olan vatandaşlara en geç 1958 senesinin Eylül ayında meskenlerine, atelyelerine, ticarethanelerine kavuşacaklarını resmen ifade etmişti. sene 1960, Altındağ'da, Balgat'ta, Mamak'ta, saimekadın'da oturan vatandaşlarımız bu soğukta çadır altında çoluğu ile çocuğu ile tiril tiril titremektedir, inim inim inlemektedir. Halbuki Adnan Menderes'in va'di vardı bu vatandaşlara. Bu da Adnan Menderes'in birbirini tutmayan beyanlarından biri imiş. Ne duruyorsunuz Mebus arkadaşlarım; va'dini tutmayan bir Başbakanı niçin sormuyorsunuz? Neye alaşağı edip başkasını getirmezsiniz? (Gürültüler) Arkadaşlar, bu felâketzede vatandaşlara yardım toplamak üzere Ankara Vâlisinin başkanlığında bir komite kuruldu ve hamiyet sahibi vatandaşlardan 3,5 milyon lira toplandı. Belediyeye ait Yenimahalle'de bir arsanın bunlara verilmesi tasavvur halinde idi. Belediye Meclisince bu arsa daha henüz bu felâketzedelere verilmeden Vatan Cephesi bir müteahhide bu meskenler ihale edildi. Bir buçuk kilo çimento ile ve iki yüz bin lira rakı masrafı yaparak temelini attığınız fabrikalar gibi bu da ortada kalacak. Baraj yaptınız, elektrik verdiniz, ama Nallıhan'da hâlâ elektrik yok. Sarıyar Barajından elektrik alıyorsunuz, haniya Nallıhan'ın elektriği? Orada vatandaşlar karanlıkta oturuyorlar.

Arkadaşlar; bu toplanan 3,5 milyon liranın iki milyon lirasıyla demir, çimento, tuğla alın-

miş ve getirilip araziye yığılmış. Aradan sene-ler geçtikçe bâzi ileri gelenler tarafından buradan malzeme kaldırılarak evlerindeki noksanlarda kullanmışlar, söyleniyor. (Soldan; gü- rültüler) Tahkik edin efendim, suiistimal olmuş deniyor, tahkik edin.

Arkadaşlar; 3,5 milyon liranın iki milyonu suiistimal edilmiş, niye tahkik ettirmiyorsunuz? (Su iç Hasan Bey, sesin kısıldı, sesleri) Suyu siz için. Hararetiniz Fazla. Bir ay sonra bana mektup yazacaksınız işimi yap diye.

Muhterem arkadaşlarım; 1960 Malî yılı bütçe gerekçesini açacağım. Bakınız, şanlı Türk Ordusunun geçit resmi buraya alınmış. Arkadaşlar, şanlı Türk Ordusu hepimizin ittifakla medarı iftiharımızdır. Fakat, Maliye Vekilinin lüks kâğıtlara bastırıp dağıttığı bütçe gerekçesine milletçe iftihar ettiğimiz şanlı ordumuzun, kahraman Türk Ordusunun geçit resmini gerekçeye bastırıyorsunuz, koyuyorsunuz, bütün dünyanın da takdir ettili ordumuzu propaganda vasıtası, vesilesi yapıyor sunuz, niçin? Buna ne hakkınız var? Bu ordu hepimizin ordusudur. Hepimiz bununla iftihar ediyoruz. Niçin siz bunu inhîsarâ alıyor sunuz? (Soldan; gü- rültüler, gülüşmeler)

REİS — Hasan Beyefendi B. M. M. kürsüsünde bulunuyorsunuz. Gayriciddî beyanlarınız devam ediyor. B. M. M. kürsüsündesiniz. Beyefendi birinci ihtarı veriyorum.

HASAN TEZ (Devamla) — Reis Beyefendi bana müdahale edenlere ihtar veriniz.

REİS — Size müdahale edenlere karşı da vazifemi yapıyorum. Konuşma tarzınızla T. B. M. M. ni ne hale getirdiğinizin farkında mısınız?

Bütçe mevzuu üzerindeki konuşmanıza devam ediniz.

HASAN TEZ (Devamla) — Müdahale edenlere siz de tarafsız reis olarak ceza veriniz.

Demokrat Parti ileri gelenleri bilmelidir ki, ordu, hiçbir şahsın propaganda aleti olmamıştır ve olmayacaktır. Hükümetten soruyorum. gerekçede şanlı ordumuzu kendilerine bir propaganda vesilesi yapıyorlar, buna hakları var mı, arkadaşlar? Elbette yok. Buna asla müsaade etmiyeceğiz. Şanlı Türk Ordusunu kendilerine bir propaganda vesilesi yapan Hükümetin bu hareketini teessürle karşılıyorum.

Resimli bütçe gerekçesinde şeker fabrikalarının ve İşçi Sigortalarının kurduğu hastahanelerin de resimleri var. İşçi Sigortalarının işçinin parasıyla kurduğu hastahaneleri, hanları ve apartmanları propaganda mevzuu yapmaya Hükümetin hakkı yoktur. Çünkü İşçi Sigortaları işçinin ve iş verenin verdiği primlerle bunları sağlamaktadır. Üstelik işçinin verdiği sigorta paralarını Hükümet muhtelif yerlerde kullanmak suretiyle işçinin haklarını gasbetmektedir.

Maliye Vekilinden soruyorum, burada gerekçede şeker fabrikalarının, işçi hastanelerinin Muvazenei Umumiye Kanunu ile ne alâkası var arkadaşlar? İşçi primini veriyor, iş veren primini ödüyor, sigorta sağlık merkezlerini, hastaneleri kuruyor. Ayrıca sendikalar birliğini kapadınız. Verilen işçi primlerini şu bankaya bu bankaya yatırıp da Vatan Cephesine girenlere kredi açmaya hakkınız var mı? Bunun hesabını vereceksiniz?

SELİM YATAĞAN (Ağrı) — Hesap sormak sana mı düştü?

HASAN TEZ (Devamla) — Öyle soracağım ki, sana bunun hesabını, bal gibi soracağım. Sana bu hesabı millet soracak. C. H. Partisi soracak?

REİS — Hatibe müdahale etmeyin. Buyurun devam edin Hasan Bey.

HASAN TEZ (Devamla) — Gerekçenin sayfalarını çeviriniz. Makina ziraat aletleri ve saireyi göreceksiniz. Bunların bütçe ile alâkası nedir arkadaşlar? Sayfaları çevirin daha «Türk köylüsü makina başında» İzmir Dokuma fabrikası, iplik dokuma fabrikası ve saire resimleri.. Muhterem arkadaşlar; bütçe gibi son derece ciddi bir mevzuda gerekçeyi böyle resimlerle doldurmak gayriciddî bir harekettir. Maliye Vekili bu kitaba bunun yerine sinema sanayiine ait resimler koysaydı daha çok alâka çekerdi.

Şimdi arkadaşlarım; mühim bir mevzua geliyorum : Partizanlık ve iltimas. Memleketin her tarafını kaphyan partizanlık ve iltimas memleketi de aşarak Paris'e, Almanya'ya ve hattâ tâ Amerika'ya kadar gitti. Bunun misallerini arz edeyim. 1957 de seçimi kaybeden Fransızca veya diğer mühim dillerden hiç birisini bilmiyen bir eski D. P. Mebusu Paris Kültür Ataşeliğine tâyin edilmiş ve yine bir başka

mebusun akrabası da yine lisan bilmediği halde Almanya'ya talebe müfettişi olarak gönderilmiştir. Buna ne dersiniz? Doğru mu? (Soldan : Gülmeler, doğru sesleri) Vekâletler babanın çiftliği midir ki, doğru diyorsun. Muhterem arkadaşlarım; Fransa gibi cenebi bir memlekette aylık 600 frank, yani 13 bin Türk lirası karşılığı para almaktadır. Bu kültür ataşemiz bir tek kelime Fransızca bilmediği için Fransa'da Türkiye Cumhuriyeti aleyhine alay mevzuu olmaktadır. Bunun vebal ve mesuliyeti Demokrat Parti iktidarına aittir. Elimde vesika var, bunu her zaman ispata hazırım.

Diğer taraftan Avrupa İktisadi İş Birliği ve NATO nezdindeki Türk delegasyonu kadrolarını ayda beş bin liradan eksik olmamak üzere para alan 50 ye yakın Vatan Cephesi başkanlarının doldurduğunu biliyor musunuz?

Arkadaşlarım; vatan cephesi, Türkiye'de tek bir cephedir ve milletin cephesidir, bunun da hakiki kumandanı 35 sene evvel kumandanlık yapan İsmet İnönü'dür. Başka kumandan tanımıyorum. Arkadaşlar, kumandan deyince Atatürk ve İsmet Paşa hatıra gelir, böyle sahte vatan cephesi kumandanlarıyla bu milleti aldatamazsınız.

Arkadaşlar; memleketin her tarafında partizanların suiistimal ve yolsuzluklarıyla dopdolu, yüzlerce, binlerce, on binlerce misal vermek mümkündür. Gazetelerde okuyorsunuz, trafik kazasından yaralananlar, ölenler hudutsuzdur. Bunların üzerinde durmuyorsunuz. Dün arasından geldiğiniz, fakat şimdi yabancı olduğu vatan daşlar ne diyor arkadaşlarım.

Bolu vilâyeti gibi mühim bir vilâyetten aldığım mektupta, partizanların menfaat mukabilinde, meselâ 400 lira gibi hasıs bir para karşılığında imtihansız şoför ehliyeti veriliyor. Ve yine birçok partizanlar vazife görmeden bu fakir milletin sırtından ve kesesinden bedava dairelerden para alıyorlar. Bolu vilâyetinin Demokrat Parti İl Başkanının traktörünün şoförü bir vatan daşa çarpıyor, vatan daşı öldürüyor, mahkemele hüküm giyiyor. Hâlâ ellerini kollarını sallaya sallaya geziyor. Buna ne buyurursunuz. Nerede kaldı hukuk nizamı, hukuk kaidesi. Adliye Vekili hassasiyetle takib ediyoruz diyordu.

REİS — Hasan, Bey, lâalettayın bir adli vakayı bütçenin heyeti umumiyesi üzerindeki konuşmalar vesilesiyle burada konuşmanız asla

doğru değildir. İki ihtar verdim. Bu şekilde konuşmanız mümkün değildir. İkinci ihtar verdiğim için, bu şekilde konuşmaya devam ederseniz. Konuşmanızı kesme kararı alacağım. Bu şekilde konuşmanızı ne iktidar ve ne de muhafet beğenmiyor.

HASAN TEZ (Devamla) — (Sağ tarafa hitaben) Arkadaşlar beğenmiyor musunuz? (Sağdan, beğeniyoruz sesleri) Görüyorsunuz ya beğendiler.

Muhterem arkadaşlarım, ben Maliye Vekilinin ve Sayın Mandalinci'nin anladığı şekilde anlamıyorum. Her gün ağır şartlar altında çalışanları gördüğüm için tatbikatın Maliye Vekilinin beyanlarına tamamen zıt olduğunu görüyorum. Bugün için hakikaten büyük bir kalkınma vardır. O da Demokrat Parti partizanlarının apartmanları yükselmiştir.

Kadillâk arabalara sahibolmuştur. Devlet dairelerinde bir dakika vazife görmediği halde fakir milletin parasını insafsızca yemekte dirler, esnafın alamadığı ticaretle ve ziraatle ilgisi olmayan kimseler esnafın ve çiftçinin hakkını gasbederek milyonlara kredi alan insanlar vardır. İşte kalkınma bu sahadadır. Bunun haricinde kalkınma yoktur. Ben Mandalinci'ye Baade raporundan bahsetmiyeceğim. (Gülmeler) Baade, raporunu verdikten sonra kendisinden beyanat istenmiş, alınmış, bir de bu beyanatı Altındağ'da, Gülveren'de, Sâimekadin'de yaşayan fakir vatan daşlarımızdan aldım ve Yüksek Huzurlarınıza halen kulaklarında emhyan, acı ısıraplarıyla ihtiyaçlarıyla ve sefaletleriyle Hükümetin, bigâne kaldığı ve sadece meydan nutukları vermektensiniz, bundan şikâyetçidirler. Ben bunları Büyük Meclisne arz ediyorum. (Soldan, âmin sesleri) Elbette elbette. (Soldan, bravo sesleri) Benim, senin bravona ihtiyacım yok. Şizde veto var, tam demokrasi bizde. Sen hoş gitmek mecburiyetindesin, biz ise vazife görmek mecburiyetindeyiz.

Muhterem arkadaşlar, dünyanın her tarafını geziniz işsiz gücsüz kimseleri az bulursunuz. Hele partizan idare hiç yoktur. Demir perde hariç. Diktatörler müstesna Allah onlardan bizim memleketimizi saklasın. Bir de memleketimizi geziniz, vatan daşlar tahammülü güç, ağır şartlar altındadır. Buna bir çare bulun.

Diğer taraftan bütün esnaf çalışamaz hale gelmiştir. Tabii partizanlar müstesna. Memle-

ketin üçte ikisini fakirler teşkil ediyor. Bunların şikâyetlerine kulak asılmıyor. Birçok vatandaşlar geçinemedikleri için göç ediyorlar.

HASAN POLAT (Trabzon) — Yapma Hasan.

HASAN TEZ (Devamla) — Seninle vapurla Trabzon'a giderken konuşuruz.

Maliye Vekili üç buçuk saat devam eden nutkunda İngiltere, Fransa ve Birleşik Amerika ile mukayeseler yaptılar. Bizde bu mukayeselerden ziyade partizanların hâkimiyeti esastır ve onlar patlayıncaya kadar doyurulmakta diğer vatandaşlar sefaletle mâruz bırakılmaktadır. Bu asil millet çok yakın bir zamanda reyleriyle sizleri tasfiye edecektir ve böylece cezaya çarptırılmış olacaksınız.

SOLDAN BİR MEBUS — Sen de Başvekil olacaksın.

HASAN TEZ (Devamla) — Siz asıl kendi Başvekilinizi değiştirin. Biz beş senede beş tane Başvekil değiştirdik. Siz on senede bir tane değiştiremediniz.

Adam bulamıyorsanız ben size adam bulayım; Sem'i Ergin'i Başvekil yapın. Hakiki Devlet adamı. Yapın gitsin.

Milli Korunma Kanununu kaldıracamız dediniz, kaldırmadınız.

Hayatı ucuzlatacağız, dediniz, bilâkis pahallılaştırdınız. Bu yüzden vatandaşları ızdırıp içine soktunuz. Küçük esnafın kredilerini kestiniz. Buna mukabil 30 milyonluk kredileri 40 milyon liraya çıkardınız.

Devlet Radyosunda kendini müdafaa edemeyen adamlar hakkında hakarete buldunuz, daha doğmamış vatandaşların Vatan Cephesine geçtiğini ilân ettiniz.

Hükümet bu Meclise ve millete hangi sözü verdi ise yapmadı, aksini yaptı. Şimdi bütçe dolayısıyla bunların hesapları görülecek yerde, politikaya alet etmek suretiyle mevzuu başka taraflara götürüyor. İşte Meclis kürsüsünden böyle konuşulursa, memlekette vatandaşlar iki gruba ayrılmaktadır. Biz vatanda huzuru getirmek için, memleket çocuklarını birbirine düşürmemek için uğraşyoruz. Demokrat Parti iktidarı vatandaşlar arasında ihtilâf soktu, vatandaşları ikiye ayırdı. İnşallah onlarda sizi reyleriyle iktidarın gövdesinden ayıracaktır.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Haklısın Hasan.

HASAN TEZ (Devamla) — Sen hemşerimsin, senin mektuplarına iltimas edeceğim. Ama sizin yaptığınız gibi gayrimeşru iltimas değil, meşru olarak iltimas edeceğim.

Ben, sizlerden bir an evvel Hükümeti doğru ve hayırlı yolda yürümesini temin etmenizi rica ederim. Aksi halde Türk milleti gittiğiniz bu gayrimeşru, iltimas ve menfaatler yolundan kurtulmak için İnşallah Halk Parsitini iş başına getirecek ve bu da Halk Partisine nasibolacaktır.

REİS — Müsaade edin Hasan Bey konuşmalarınızda Riyasetin tesbit ettiği bir nokta var. Gayrimeşru iltimas ve menfaatlerden ne kastediyorsunuz?

HASAN TEZ (Devamla) — Derhal bir misal vereyim. Reis Bey siz de bunu vekilden sorunuz. Et - Balık Kurumunda çalışanlardan kaç çalışır kaç da ocak, bucak başkanı olduğu için yalnız ayda gidip çalışmadan para alır.

REİS — Bu sözünüzü izah etmez...

HASAN TEZ (Devamla) — Müsaade buyurun, bunlar hep gayrimeşru iltimas ve menfaat teminidir. Ankara Elektrik, Otobüs idaresinde Su İşlerinde çalışmadan ay başında gelip kaçır bin lira para alır?

REİS — Bunların alâkası yok, beyanınızla.

HASAN TEZ (Devamla) — Arz edeyim; bir belediye temizlik işleri müdürlüğünde, bir memur, D. P. ilçe idare kurulu üyesidir ve 1 200 lira para almaktadır. Ayrıca buna ilâveten lütfedip bir de lojman vermişsiniz kendisine. Bu gayrimeşru iltimas değildir de nedir? Bu nedir arkadaşlar?

REİS — Bunları söylenmemiş farz ediyorum. Cümlemenizi lütfen tamamlayınız.

HASAN TEZ (Devamla) — Peki, tamamlayayım Reis Bey.

Muhterem arkadaşlar; Demokrat Parti Bolu İl Başkanını orman kaçakçılığı yapıyor diye elinde vesikalar vardır. Bolu Demokrat Parti Merkez Başkanı.

REİS — Hasan Bey, elinizdeki vesikaları alâkalı vekile teslim edersiniz. Bunların bütçe ile alâkası yoktur.

Bunları söylenmemiş telâkki ediyorum.

HASAN TEZ (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, Reis Beyefendi bu şekildeki Demokrat Partiye mensup vatandaşların suiistimallerini

Yüksek Heyetinize arze etmeme ve Demokrat Parti Grubunun bunlara el koyarak grubun ve Hükümetin itibarını kurtarmaya vesile olma müsaade etmiyorlar. Allah sizi iktidardan düşürsün ve bu millet kurtulsun.

Yüksek Meclisi hürmetle selâmlarım. Mâruzatım budur. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlarım, bütçe heyeti umumiyesi hakkında konuşmak üzere söz almıştım ve konuşmamın plânını yaparken İktidarımızın 1950 den beri takibettiği malî, istisadi, sıhhi mevzulara bir temas ederek bilhassa bütçe üzerinde şimdiye kadar takibettiği politikaya aklımm erdiği, dilimin döndüğü kadar izah edip kürsüden inmeyi düşünmüştüm. Fakat Bütçe Komisyonunda olduğu gibi burada da benim konuşmamdan evvel bir sataşmaya mâruz kaldım. Muhalefet, Demokrat Parti İktidarını düşürmek için, yıpratmak için şimdiye kadar baş vurduğu bütün çarelerden, yürüdüğü bütün yollardan nevidolarak geri dönünce, başka bir çareye baş vurdu. Şahıslarımızı cürütmek ve ikinci taktik de, konuşacağımı haber aldılar, merkezi sikleti kendimi müdafaaya hasretilip söyleyeceğim şeylerin bâzılarına mâni olmak. Fakat ben ikisini de yapacağım. Maalesef sözlerime bir tavzihle başlamak mecburiyetinde kaldım.

Arkadaşlar, burada zaman zaman kürsüye çıkan ve daima başı yukarda ve yüksek sesle konuşan nâçiz bir Burhanettin Onat arkadaşımız vardır. Bunu ezmek lâzım, yıpratmak lâzım. Aramışlar taramışlar nedir, ne yapmış Burhanettin Onat. Kauçuk Şirketinin İdare Meclisi âzası olarak çalışmış. İyiki, bir yüz karalığı izafe etmiyorlar.

Evet arkadaşlar, ben Kauçuk Şirketinin İdare Meclisi âzası olarak girdim. Niçin? İşim yoktu da, ne olursa olsun gidip meşgul olayım, diye mi? Yoksa mebusluktan ve kendi gelir kaynaklarımdan aldığım para yetişmiyordu da. Bu nasıl olsa zarar etmez, diye idare meclisi âzalığından beş on para koparmak için mi? Zannediyorum ki, beni tanıyan arkadaşlarım buna ihtimal vermezler. Teşriî hayatımın ilk gününden itibaren benim ideal olarak ele aldığım mevzuların başında memleketin sınai kalkınması, buna bağlı olarak kauçuk sanayiinin memlekette kurulması ve inkişafı,

turizm dâvası ve sağlık sigortası mevzuları vardır.

Sınai inkişafın cezbesi içindeyiz. Çimento fabrikaları yapıyoruz, şeker sanayii kuruyoruz, dokuma sanayii kuruyoruz, hepsini yapıyoruz, Fakat kauçuk en önde gelen, en mübrem ihtiyaçlarımızdan birisidir. Bir Kore konjonktürü dünyayı altüst etti. İlk ve en büyük sanayi maddesi olan kauçuğun memlekette istihsal ve imalini sağlamak yolunda alınmış bir teşebbüse rehber olmak bir mebus için fena bir şey mi? Bu teşebbüs daha evveleri de olmuş arkadaşlarım. Fakat olduğu yerde durmuş. Kıvrınıyorum ve nihayet Başvekile müracaat zorunda kalıyorum. Bütün memleketin mühim mevzularında olduğu gibi, meseleyi ehemmiyetle ele alıyor ve tetkik edilsin, bir teknik komisyon kuruvsun tetkik edilsin, diyor. Komisyon kuruluyor arkadaşlar. Bir sanayi müfettişi bir maliyeci, mütaaddit ziraat mühendisleri, Makina ve Kimya Entitüsünden mühendisler, bu işte ne kadar kompetan insan varsa 10 - 15 kişilik bir heyet toplanıyor. İş yukardan aşağı tetkik ediyor. Ve nihayet 1951 senesinde şu raporu kaleme alıyor ve neşrediyor. (Eliyle raporu göstererek) Bu raporda memlekette Guvayur denilen nebattan kauçuk istihsal edilebileceği ve 1951 rayiçlerine göre kilosu 321 kuruşa mal edilebileceğine tesbit ediliyor. Durmanın zamanı mı? Derhal gene Başvekilin emirleriyle şirket kuruluyor. İdare Heyeti teşekkül ediyor. Vazifeli değilim ama her idare heyeti toplantısına iştirak ediyorum. Haftalar, aylar geçiyor. Hiçbir fiilî hareket yok, tersine yeni teşekkül eden idare heyeti gûya bir rapor yazılmamış gibi, işi baştan ele alarak yeniden işleri tertiplemeye kalkıyor. Müdahale ediyorum, rica ediyorum. Başlıyorlar bu sefer beni idare heyeti toplantılarından haberdar etmemeye, birtakım mâkûs kararlar almaya. Yeniden ele alınacakmış, tetkik edilecekmiş. Bir bakıyorum, bu tetkikatın bitmesi için en az üç sene lâzım. O zaman idare meclisi Reisinin adamlarından bir ikisine rashıyorum. Diyorlar ki, sen, sonu gelmez, verimsiz bir iş peşinde imişsin. Ne imiş bu iş? Memlekette, Türkiye'de kauçuk istihsalı işi dipsiz kiler boş ambar, Devlet müesseselerini beyhude yere işgal ediyormuşsun. Kimden duydun arkadaş? İdare Meclisi Reisi söyledi, diyorlar. Bunun üzerine dayanamıyorum arkadaşlar, kendim taliboluyorum, Allah rızası için beni İdare Meclisine âza yapın diyorum. Ve oluyorum

arkadaşlar. Ama olmadan evvel bir kere bu işten anlıyan arkadaşlara soruyorum. Hukukçulara soruyorum. Halil Özyörük'e soruyorum. Diyorum ki, bir idare Meclisi âzalığı bir memuriyet sayılır mı? Yalnız Türkiye ölçüsünde değil, dünya ölçüsünde bir otorite olan Halil Özyörük üstadımız, ne demek doktor, memuriyet ne demek, bir banka idare meclisi âzalığı ne demek diyor. mahzur görmüyorum giriyorum. Maaş olarak dile aldıkları, dillerine doladıkları para bugün bir daktilonun, iyi bir şöförün aldığı aylık değeridir. 500 küsur lira. Bunun da bir kısmını odacı, kapıcı bahşişi olarak kabul ederseniz cebine bir şey kalmıyor. Sonra orada ben İdare Meclisi âzası olarak çalışırken haftanın muayyen günlerinde toplam maaşa başında çalışmış değilim. Plântasyon işlerini yürütüyorum. 532 kilometre olan vilâyet hudutlarını boydan boya kat'ediyorum. Baştanbaşa plâtasyon sahalarını geziyorum, bazan güneşin sıcağında, bazan yağmurun altında, masraflarım oluyor, gayretlerim oluyor. Bir mebusun teşriî vazifesi nedir? Tarla tarla gezip iş takibetmek için Hükümetle temaslarım oluyor. Ne sıfat ve salâhiyetle? Bir mebus olarak temas etmek başka, bir idare meclisi âzası olarak salâhiyetle bir şey istemek başka. Şevkle çalışıyorum. Derken günün birinde bakıyorum, İktisadi Devlet Teşekkülleri umumi heyet toplantısında bu kauçuk şirketi mevzuubahsolduğu zaman muhalefetten gelen ilk sual, Burhanettin Onat İdare Meclisi âzası mıdır. Para alır mı, almaz mı? Anladım ki, bunu ele alarak işi baltalamak istiyorlar. Hiçbir tesir altında kalmadan mücadele edebilmek için derhal İdare Meclisi âzalığından çekiliyorum ve o güne kadar aldığım aylıkları götürüp şirkete iade ediyorum. (Soldan, bravo sesleri) Ama almak istemiyorlar. Bir, bir buçuk ay kadar kaldıktan sonra şirket diyor ki, normal şekilde kanuna ve usule mutabık olarak verilmiştir. Şirket mevzuatında teberru kabul etmek mümkün olsa, bu parayı ne yaparsanız yapınız diyeceğim. Bekliyor, duruyor para.

Dün bir arkadaşımız diyor ki, bunun iade edilmiş olması kâfi değil. Ya ne olacak? Mebusluk maaşını iade edeceksin...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Mahkeme kararı ne yapalım.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ay sen burada mı idin? Memnun oldum, teşekkür ederim,

Arkadaşlar ben mahkeme kararına; Başbakan marifetiyle tâyin edilen banka müdürü değilim. Vekillerin tâyin ettiği Meclisi İdare âzaları içindir o. Bu Meclisi İdare âzası için değil.

Burada, aldığım üç beş kuruşun iadesi değil, Doktor Burhanettin Onat'ı çürütmek mevzuubahistir.

-10 şırup uatırış rıstı 'ı'arad nı ued ipmıŞ
duğum parayı, ister mebusluk maaşını eğer idare meclisi âzalığı bir memuriyetse ve ben bihmiyerek bu fiili irtikâbettimse ve iade etmek lâzımsa, şeriatın kestığı parmak acmaz arkadaşlar. Kanunun hükmü karşısında boynum kıldan incedir arkadaşlar, tediye âmadeyim. Fakat yalnız değil arkadaşlar. 1946 dan 1950 ye kadar gayrimişru olarak bu sıraları işgal edenler ve hattâ mebus seçilmediği halde dört sene Devlet Reisliği yapanlar, aldıkları ödenekleri iade etmek şartıyla. (Sağdan; gümrük gümrük sesleri, biraz da gümrükten bahset, sesleri)

Savaş başladı. Ama iltifat etmiyeceğim. Bin tane Suphi Baykam olsa beni aşındıramaz, beni karalayamaz. Ben, hayatımın her dakikasını, her safhasını açıkça gösterecek, mideme inen her lokmanın, üstüme giydiğim tek gömleğin, cebimdeki tek kuruşun hesabını verebilecek bir adamım.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Aksini söylemedim.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — İsteddiğin kadar söyle. İspat hakkında teminat vermek şartıyla istediğini söyle.

Niçin şahıslarla uğraşıyorsunuz? Kalmadı mı başka mesele?

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Var, misaller var, başka misalleri de getireceğiz. Üzülme.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Şimdi arkadaşlarım; beni konuşmaktan alıkoymak için karşıma Suphi Baykam'ı çıkarıyorlar. Sevgili kardeşlerim; ben, mücadeleyi seven bir adamım. Yirmi sene mütemadiyen güreşmiş, mücadele etmiş, ama daima başa güreşmiş bir adamım.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Ayağa güreşme.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Başa güreştim de ne oldu? Çok defa yenildim. Elim yüzüm kan içinde kaldı. Ama kendimde kuvvet ve kudret hissedince, ayağa kalkınca,

kispetimi dövüp yine başa güreştim. Sevgili minimini arkadaşım, senin nerenden tutup da nerene vurabilirim? (Soldan; bravo, sesleri, alkışlar)

Şimdi asıl mevzua geliyorum arkadaşlar.

Hasan Polatkan'ın gerek Bütçe Komisyonunda, gerek Yüksek Heyetiniz huzurundaki 1960 senesi bütçe takdimini dinledim. Hakikaten çok mümtaz bir Devlet adamı olarak yetiştiğini görmekle mensubolduğum iktidar adına ve daha sonra ve hattâ onun da üzerinde olarak memleketim adına iftihar duydum, arkadaşlar. Diyebilirim ki, 1950 den beri, Hasan Polatkan, şimdiye kadar yaptığımın en mütakâmilini, en güzeliyi yapmış bulunmaktadır. Bundan evvel doğrudan doğruya mevzua girer, doğrudan doğruya rakamlara girer, doğrudan doğruya maddelere girer. Bu sefer umumi dünya konjonktürünün zemini üzerine sererek nazarı mütalâamıza sundu. Yani ben bir ev yaptım, Dört odası bir holü ve banyosu var dememiş. Evin yerini, şu zeminde bir yere yapıldığını, durumunu, malzemesini komşularını, yol münasebetlerini iklim durumunu izah edip öyle takdim etmektedir.

Bu sefer takdim edilen bütçe dünya malî ve iktisadi konjonktürü içinde bize çok şeyler öğretmiştir. 7 milyar 621 milyon 362 bin 714 lira. Geçen seneye nazaran 1 milyar 389 milyon 546 bin 900 lira fazla yani % 22,3. Bu seneki bütçenin diğer senelerden farkı, bilhassa köy mevzuunda; köy suları, köy yolları, köy okulları mevzularında ve şimdiye kadar gözlerimizin görmeye alışmadığı, kulaklarımızın işitmeye alışmadığı, adeta astronomik diyebileceğim büyük rakamları ihtiva etmesidir.

Bütçelerimiz, 1950 den beri yapıcı mahiyette olmuştur. Fakat bu seneki kadar cesurane, bu kadar cüretkâr ve bu kadar şeref dolu bir bütçe getirmiş olduklarından dolayı Hükümete ve iktidarımıza karşı büyük bir muhabbet ve iftihar duyduğumu belirtmekle büyük ve şerefli bir vazife yaptığımı inanıyorum, arkadaşlar.

Her sene bütçelerimiz gelir, üzerinde tartışılır; az denir, çok denir. Muhalifler çatarlar. Ve biz mukabele ederiz. Ne yapıldı bunlarla? Bunların tatbikatı nedir? Müsaade buyurursanız kısaca bir seyahat yapalım arkadaşlar.

Ankara'dan çıkın. İlk andan itibaren ya he-

nüz başlamış yahut bitmek üzere yahut bitmiş fakat daimî tamir ve bakım halinde yollar görürsünüz. Bu yollar evvelece 14 465 kilometre imiş teslim aldığımız zaman. Bugün 40 815 kilometreye iblâğ etmişiz. Teslim aldığımız yollar içinde iyileri vardı. Fakat ben kendi seçim mutatamda, Antalya'dan Burdur'a sekiz saatte gittiğim zaman iyi geldik; talihimiz varmış demişimdir. Bir deniz dalgası donmuş bir halde dalgalı yollardan geçerken şoförün küfrettiğini, kendisini peydahlıyan anasına babasına ta'nettiğini işitmişimdir, arkadaşlar. Son defa bir saat 50 dakikada indik. Alelâde bir yol değil iviceç ve virajlarla indiğiniz yolu ararken hiç rastlamadığımız bir şey karanlık bir dehlize giriyorsunuz, karayollarında tünel diye bir şey bilmiyorduk, çok şükür iktidarımız devrinde bunu da gördük.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; 6 numaralı Devlet yolu diye bir yol vardır. Bu bir sahil korneşidir. İskenderun'dan Antalya'ya kadar gelir, dururduk. Fenike'ye kadar gider dururduk, Kerme, Koza, Muğla'ya kadar ulaşan bu yolun 22 Km. lik kısmı el sürülmemiş duruyor, 22 Km. sade kaya, böyle insan bakmaya cesaret edemez. Sessiz sadasız yarıdık geçtik.

Arkadaşlar bugün Noel Babanın memleketi olan Demre'ye otomobilinizle gidebilirsiniz. Yeni imkânlarımızla, bu 22 Km. lik yolu aştığımız zaman bu, dünyaya millete bir hediyemiz olacaktır.

Sonra burada köprüler görüyoruz, bunlar içinde Birecik Köprüsü gibi Şark'ı Garb'a bağlayan, Şark ve Garp mefhumunu ortadan kaldıran muazzam eserlerin birçoğları üzerinden geçiyorsunuz. Vaktiyle bunların her biri için bir tören yaparlardı. Bunları artık biz söylemiye bile tenezzül etmiyoruz.

Sonra arkadaşlarım, bunlar Nafia Vekâletinin yaptığı Devlet yolları. Bir de vilâyet yolları var. Bunlar da, geçerken bakıyorsunuz bir levha üzerinde «Filân köye gider» diye yazıyor. Bir köy yolu, nasıl Devlet standardında bir yol 12 - 13 metre genişliğinde. Vaktiyle köy yolu diye bir şey var mıydı? Eskiden muhterem arkadaşlar, köy yolu diye bir şey yoktu. Vatandaş jandarma dibeği altında yol mükellefiyeti diye sevk edilir, kaçır, yine getirilir. hapisanelere atılırdı. Bugün o yollarda

köylü vatandaşın sevkle, gayretle çalıştığına şahidoluyoruz. Nasıl? Sen güzergâhını göster ben çalışacağım diyor. Güzergâhı gösterirsiniz 4 metre şurasını açın dersiniz. Yetişemediği yerde makina verirsiniz. Bir de bakarsunuz ki, 12 metrelik yol açmışlar. Niye böyle yaptınız deyince, efendi varım geniş olsun; bu bir defa yapılır diyor. Bugün yol mükellefiyeti kalktı. Fakat ondan evvel bu mükellefiyette dolayı hapisaneye girmiş bir tek vatandaş gösteremezsiniz. Vaktiyle hapisaneler Yol Mükellefiyeti Vergisi borcunu ödeyemiyen vatandaşlarla doluydu. Bugün vergi borcunu ödeyemediğinden hapiste yatan bir vatandaş gösterilir misiniz?

Oralardan geçiyorsunuz arkadaşlarım, tarlaların hemen hepsi işlenmiş. Üzerlerindeki traktörlerin sayısı 6 281 iken bugün 54 548 e yükselmiş. Trenle giderken bir eenebi adamın her gördüğü traktörü yanındakine göstermekten kolu yoruldu. Ama sevkle, heyecanla bunu yapıyordu. Nisan ayı içindeyiz. Uzak ilcelerimizin birinden dönüyorum : Vakit gece, bir tarlanın içinden gelen ışıklar yıldız böcekleri gibi. Çünkü pamuğun ekim zamanı muayyenidir. Mahdut bir zaman içinde ekilir, o zamana yetiştirmek için gece çalışmışlar, traktörlerin farlarını yakmışlar, bütün tarlalar yıldız böcekleri yahut bir peri şehri âyini gibi. Uzaktan gelen mesut motor sesleri. Yedi milyon tondan 14 milyon tona çıkartmışız hububatımızı. Bir şey değil arkadaşlar. Bunu büyük bir muvafakiyet diye göstermeye dilimiz varmıyor. Ama suç bizim değil. Tabiat da sanki muhalefetle iş birliği, ağız birliği yapmış gibi yedi sene zalim bir kuraklıkta mücadele ettik arkadaşlar. Çeşitli mahsul görüyorsunuz, hububat, susam, haşhaş, pamuk, keten, kenevir ve pancar. Meyva bahçeleri. Arkadaşlar, Türkiye'nin zirai coğrafyası değişti. Dün fundalık, çalılık olan yerlerde saatlerce portakal veyahutta elma bahçeleri arasından gidiyorsunuz. Bunların hepsi yeni. Yapılan yatırımlardan bir randıman alamıyorsunuz diyorlar. Bu mütenasip değildir. Arz edeyim, Baade demiş ki, nüfus artışına muvazi görülüyor milli gelir. Efendim biz iktidara geldiğimiz zaman doğan çocukların en yaşlısı 10 yaşında. 10 yaşındaki çocuktan ne randıman bekliyorsunuz? Böyle bir şey olmaz.

Beynelmül Akdeniz Narenciye Konferansın-

da bu mevzu bahseldi. İsrail yedi delege ile iştirak etmişlerdi. İstatistikleri biz ortaya koyuyoruz. Büyük yatırımlar, büyük plântasyonları ortaya atıyoruz. İsraililer soruyor. İhracatımız plântasyona muvazi görünmüyor. Aziz Doktor diyor. Arkadaşlar, dedim ki; siz kaç kişisünüz. Topunuz 1,5 milyon insansınız. İşittiğine göre portakal yemiyor musunuz. Şimdi yeni yollarımız sayesinde portakal yemiyen, tanımayan var mı? Memleketin en ücrâ köşesine kadar narenciye sevk ediliyor. Ve vitamin nazariyesi çıktığından beri portakal lüks bir meyva olmaktan çıkmıştır. Fakir bir aile babası akşam evine ekmek götürürken birkaç tane de portakal götürüyor.

Ondan sonra istatistiklere bakın dedim. En eskisi, en yaşlısı 5 seneliktir. Bugün 350 bin ton ihraç ediyorsunuz, yarım dedim, sizi geçeceğiz. Verecek cevap bulamadı.

Şimdi, milli gelire nüfusumuz uyuyor mu uyumuyor mu, yatırımlar randıman veriyor mu vermiyor mu? Dün garibime gitti. Bilmem hangi santrali muhalefetten bir arkadaş zarar ediyor dedi. Arkadaşlar; bir elma ağacı dikiyorsunuz, ertesine sene sen bunu dikip bu hale getirinceye kadar şu kadar para sarf ettin, hani bunun kârı denebilir mi? Bir senelik ağaç ne mahsul verir de ne kâr getirebilir.

Bir elektrik santrali, bir barajın nema verbilmesi için en az on sene geçmesi lâzımdır. İtalyanların Po ovası elektrifikasyonunu yaptıktan sonra keza tekstil sanayiinin üç misline çıkması için beş sene beklediler. Bazan erken nema verenler de olur.

Kepez santrali, bizim yakınımızda on kilometre mesafede, su şebekesini santral için çevirip getirmişlerdir, otuz kilometre mesafeden. Nafta Vekâleti Antalya'nın garbında 35 bin dönüm Varsak ovasını sulamak için bu suyu getirmistir. Santral, kanal için beş para sarf etmiş değildir.

Bakıyoruz 120 metrelik süt yapacak Antalya'nın elektriğine yardım edecek, şehrin elektriği yetişmiyor. Bir kalkın ehli vatan diyoruz; yüzde elli yerli sermaye ile bir şirket kuruyor. Faaliyete geçiyoruz. Bunu yaparken vatandaşlardan bir mektup alıyorum: Burhaneddin diyor, senin bu santral mevzuunda didindiğini işittim. Ama sen bu memlekete fenalık yapacaksın. Neden diyorum; çünkü diyor; Antalya çek-

se çekse 5 000 kilovat elektrik sarf eder. Halbuki bu 27 bindir. Geriye kalan 22 kilovattın masrafını beş binin üstüne binecek ve biz korkarım eski günleri arıyacak ve elektriği 50 kuruştan yakacağız. Zaman buna cevap verdi. Önümüzdeki ay hep gelin görün, hem santrali hem tekstil fabrikasını görün. Ferro Krom ve karpit fabrikası temel atma merasimine buyurun. Bunlar çok elektrik sarf eden bir endüstri. Senede 180 milyon kilovat saat elektrik üretecek olan bu santralin 100 milyon kilovat saatini ferro krom ve karpit fabrikasına yirmi sene müddetle sattık. Elde edeceğimiz para ile bütün tesis masraflarının sermayesini üç sene sekiz ayda amortize edeceğiz. Bu kadar kısa zamanda da randıman verdiği oluyor.

Evet arkadaşlar; orman yolları görüyoruz. Sonra oralardan geçerken gözlerimizin alışmadığı şu bin bir gece efsanelerinde olduğu gibi, steplerin ortasında koskoca gümüş saraylar çıkıyor karşınıza; bunlar yeni silolardır arkadaşlar. Çelikten, saçdan, yahut betondan silolar.. İki milyon tona yakın hububat alabilecek yepyeni silolar.. Yakın vakte kadar trenle giderken; o sundurmaların altına, üstüne arsız serçelerin üşüşür, tren düdüğünden ürkererek uçuşup tekrar üzerlerine konarlardı. Ve nihayet bazı yerlerde kurunu ulâda olduğu gibi uzun mezarlar halinde toprağın altında kalmaya mahkûm olan buğdaylarımız bugün iktidarımızın temin ettiği bu silolarda muhafaza ediliyor. Bunlar içinde Mersin silosu gibi Avrupa'nın en büyük silolarından biri telâkki edilen büyük tesisler de vardır. Pamuk depolarına rasgeliyoruz, arkadaşlar. Zaman zaman trafiği tıkıyacak kesafette pamuk taşıyorlar.

Bir misal vereyim. Arkadaşlar, istatistiklerin mazbut rakamları ortadadır. 1950 de Antalya'nın senelik zirai geliri 5 milyon liradır. 1958 de ise Antalya'nın zirai geliri 142 milyon liradır, arkadaşlar.. İşittik ki, Sakarya'nın ki 200 milyonun üzerinde imiş. Entansif ziraate gidilirse bir milyardan ileri diyorlar.

Arkadaşlarım, bir virajı döndüğünüz zaman küçük bir meydanda kelebekler gibi konmuş küçük bir tayyare grubu görüyorsunuz, şaşırıyorsunuz, burada hava meydanı yok, ne arıyor bunlar burada diye.

1951 senesinde idi. Bizim büyük hububat ambarlarımız olan bir yayla mntıkamız var.

Elmalı ve Korkuteli. Buğday kehlesi diye bir Allah'ın belâsı musallat oldu. Bir gecede bütün bir tarlayı sapsarı etmekte ve bir iki gün içinde de mahsulü yok etmektedir. Bu buğday ambarımız olan yerlere bu hastalığın geldiğini görünce hemen haber verdik, derhal adamlar geldi, tesbit edildi, ilâci tesbit edildi, bir iki gün sonra gelen tayyarelerle de mücadele başladı. O mntıkayı dolayıyorum; o sırada bir ihtiyar, ak sakallı bir pîri fânî; doktor bey diyor, nedir bu halimiz? Allah'ın gazabına uğradık, nedir? Buğday piresi, bir tarladan bir tarlaya geçerek; bütün tarlaları perişan ediyor bu hastalık. Merak etme, babacığım diyorum. İki güne kadar, bir tayyare gelecek, bir uçacak burada; bir şey kalmıyacak bu hastalıktan. İhtiyar, bir bakıyor bana; doktor bey, diyor, içim yanıyor benim; ben dert yanıyorum, size. Siz ise benimle eğleniyorsunuz diyor. Ve arkasını dönüp gidiyor. Bunun üzerine o kadar şoke oluyorum ki, arkasından bir şey söylüyemiyorum. İki gün sonra; bir uçak geliyor ve 80 santim alçaktan uçarak bu mntıkayı bir dezenfekte ediyor ve bu mntıka kâmilen bu hastalıktan kurtuluyor. Bu da eskiden alışık olmadığımız manzaralardandır galiba. (Soldan, bravo sesleri)

Sonra pamuklarımıza Allah'ın ne kadar kurdu varsa hepsi musallat oluyordu. Yeşil kurt, pembe kurt, dikenli kurt.. Yine müracaat ediyoruz. Bir hanım mütehassısımız, Mesude hanım, her zaman ismini hürmetle anırım; tırnakları cilalı, dudakları boyalı değil. Bir erkekten daha vakur, daha ciddi; insan önünde eteğini kavuşturarak hürmetle eğilir. Yorgunsunuz, diyorsunuz buyurun da bir yorgunluğunuzu alın, bir yemek yeyin.. Hayır diyor, çantasından bir sandöviç çıkartıyor yiyor ve doğru tarlaya gidiyor. Hastalığı, kurdunu tesbit ediyor. Adana'ya dönüyor, ilâcını tavsiye ediyor ve mücadele başlıyor.

Müsaade edin de bu mücadele mevzuunda bizim zirai mücadele müdürümüz Caviteğimi de azıcık methedeyim.

Ziraat Vekâleti bir bakıma çok talihli bir vekâlettir. Bir kere iyi insan seçmesini biliyor. Sonra o genç ziraat mühendisinin bilgisine, feragatına işaret etmek isterim. Bu arkadaş 23 saat bilâfâsıla geceli gündüzlü tarlalarda ko-

şarak bir itfaiye neferi gibi felâketlere koşmaya çalışmıştır, haberini alıyor ve nasıl mücadele yapıyor? Daha evvel kendisini yol üzerinde buluyorum, beni pikabına bindiriyor, mücadele muntikasına gidiyoruz. Bir yere geliyoruz, bakınız şimdi benden mazot istiycekler, çünkü mazotları kalmadı, diyor ve onların mazotlarını veriyor. Başka bir tarlaya geliyoruz, bakınız benden ilaç istiycekler diyor ve kimin ne istiyeceğini biliyor. Tarlayı avucunun içi gibi biliyor. O gün akşama kadar bütün muntıkayı geziyoruz. Ertesi gün muhalif gazetelerde bir haber, Burhanettin Onat resmî arabayla parti propagandasına gitmiştir... Bizim talihimiz bu arkadaşlar.

Biz asırlardan beri hasretini çektiğimiz bir kalkınmanın millete temini için meşru, makbul, içimizi heyecanla kabartan yolda yürürken rahat değiliz. Yolumuza dikenler serpilmiştir. Ben güneşin altında, zirai mücadele nasıl yapılır, diye tarla tarla gezerken gazete beni itham ediyor, Burhanettin Onat Devlet arabasına binip propaganda yapıyor, diyor. Beni teşvik etsene, beni tebrik etsene? O mücadelenin başarılması için bunun ızdırabını duymuşum, görmüşüm, tatbikatını görmeye gidiyorum, bana aferin desene. (Soldan: Mücadele-ye devam sesleri)

Arkadaşlar, ovalarda gidiyorsunuz bir ufuktan bir ufuğa muazzam bir tırtıl gibi kıvrıla kıvrıla giden slüet görüyorsunuz ve yer yer üzerinizde inip kalkan bir ekskavatörün demir pençesi tonlarla toprağı alıyor atıyor. Bunlar bizim geniş ölçüde tatbik ettiğimiz sulama tesislerinin bir parçası, bir kenarından görünüşüdür. 973 350 hektar sulama yapmışız arkadaşlar. Geçende kabul buyurduğunuz Toprak - Su Kanunu ile bu 4 - 5 misli artacaktır. Biz yürüdüğümüz yolu biliyoruz, biz nereye gittiğimizi, ne yaptığımızı ve hangi noktaya varmak istediğimizi biliyor ve varacağımızdan emin bulunuyoruz. Yeraltı suları; 120 bin mete uzunlukta 1 117 tane kuyu açmışız arkadaşlar. Bunlar görülmüş şeyler değildir. Övünmeyi bilmediğimizden değil, sevmediğimizden bunlardan bahsetmiyoruz. Ama zaman geliyor hiçbir şey yapmıyorsunuz dedikleri zaman söylemek mecburiyetinde kalıyoruz. Artezien tesisleri aynı şekilde. Bir köyümüz vardı ki, arkadaşlar, her zaman söylerim o hikâyeyi, yine de söyleyeceğim, iki çocuk biri 14, biri 15 yaşla-

rında idiler. Karnları şiş. Elimi dalaklarına attım. Sıtma değil doktor bey dediler. Nedir dedim. Bunlar, su yerine çamur içer de ondan dediler. Korkuteli'nin Garipçe köyü. Bugün arteziden çıkan buz gibi su içerler. Bu köy artık gariplikten kurtulmuştur.

Arkadaşlar, şehirlerden, kasabalardan geçiyorsunuz. Sanki şantiye halinde. Yeni bir memleket kuruluyormuş gibi daimi şekilde bir inşaa faaliyeti. Çimentonun zor bulunduğu bir devirde nereden bulup, bulup yapıyor. İşte bu fakirliğin neticesi. Vatandaşın parası yok. Vatandaş aç denilen bir devir.

Sonra, bilhassa Karadeniz kıyılarından geçen yeşilliğin içindeki beyaz silüetler beni meclûbetti, yer yer yükselen minareler. Çok değil arkadaşlar, iktidara geçtiğimiz günden bugüne kadar 24 000 küsur cami yapılmıştır. Eskiden cami yaptırmak yasak mıydı? Hayır. Ama karnı açtı zavallının. Bugün karnını doyurduktan sonra ruhunu doyurmak için, mânevi susuzluğunu gidermek için gidiyor, alnını secede şükrana koyacak ibadethanesini, camisini yapıyor arkadaşlar.

Okullar... Bir eenebi ile seyahat ederken, bu da okul değil mi, bu da okul değil mi diye soruyor. Nereden bildin dedim. Görüyorum ki, Tünekler köylerde en güzel bina olarak en büyük enerjilerini okullara tahsis ediyorlar dedi. Okul mevzuu deyince arkadaşlar, kasabalarımızda, şehirlerimizde açılan mektepler, ortaokullar ve liseleri de göz önünden uzak tutmamak lâzımdır. Üniversiteyi kaç talebe ile teslim aldık, bugün kaç talebeye getirdik. 1950 de üniversiteye ne kadar tahsisat vermişiz, 1960 da üniversitelerimize ne kadar tahsisat koymuşuz? Gençliğe yardım bu arkadaşlar, üniversite muhtariyeti bu. Orada çalışan bir profesöre; «Sen ne yapıyorsun, ondan sonra niye talebeye bu metodu okutuyorsun da şu metodu okutuyorsun.» diye sataşdığımız yok. Mikroskobunun üstüne eğilen öğrenci, kürsüsüne çıkan Profesör ferih. fahur dersini veriyor. Orada siyasi münakaşalar da yapıyor. Bir maksada mâtuf olmadıkça başımızı çevirip bakmıyoruz bile. Ama işleminde öyleleri var ki üniversiteyi bir politika pazarına çevirmek istiyor. Ondandır deyin ki, onun ne kabahati vardı vekâlet emrine aldın?

Muhterem arkadaşlarım, saymakla bitmiyor. Bakıyorsunuz vatandaş su yollarında çalışıyor,

barajlarla meşgul. Nihayet virajı döndüğünüz zaman sakin ovanın ortasında kaynaşan karınca gibi insan kalabalığı, barajları yapıyorlar, sant-ralları yapıyorlar.

Sarıyar, Seyhan, Demirköprü, Hirfanlı, Almus, İbradı,.. ve saire... Say da say arkadaşlar. Saymakla bitmiyor.

Oyuncağ değil bunlar arkadaşlar. Ve 1950 den sonra 36 milyarlık yatırım yapmışız. Ucuzmuş pahalıymış. Daha ucuz yapmak isteriz. Pahalı, hangisi pahalı? Hangisinde suiistimal gördünse getir. Beraber tetkik edelim. Birbirini çeker gibi muazzam çelik ayaklar. Elektrik nakline mahsus. Ama bunlar pahalı geliyormuş. Daha nereden anladınız?... Daha tevzi edilmedi ki?... Daha nerelere gönderdik ki?. Hele bir açıl-sın ondan sonra pişman olursan o vakit bizi mu-aheze et. Ama değil muahaze dünyayı gezmiş bir insan olarak diyebilirim ki, ensali âtiye, bizim bugünkü çalışmalarımızı, tarihlerine altın harflerle yazacaklardır.

Küçük sanayi alabildiğine inkişaf ediyor. Oteller yapılıyor, turizm endüstrisi inkişaf ediyor. Bu hale gelmek, arkadaşların dediği gibi, kolay olmadı. Çok sıkıntı çektik, darlık çektik ve 1950 seçimleri bizim için ibret verici bir im-tihan oldu. Milletimiz ileri görüşünü, sağduyusu-nu dünya efkârı umumiyesi muvacehesinde mey-dana çıkarmıştır.

Sözlerimi iki misal ile teyidedeceğim arkadaş-lar. On dokuzuncu asrın avahirinde İngiltere'nin başına bir galle açıldı. Cenubi Afrika'da Trans-vaallılar isyan etmişti. İmparatorluğunun üstünden güneş batmayan İngiltere'nin prestiji sarsılmıştı; bastıramıyor isyanı. Nihayet can-nı dişine takıyor, gidiyor, isyanı bastırıyor, mu-vaffak oluyor, muhafazakârlar muvaffak oluyor. Bu hükümetin muvaffakiyeti karşısında öyle söylenir ki, Londra'da yapılan tezahürat Tara-falkar zaferinden beri görülmemiştir. Fakat bu hükümeti ertesi sene, kuraklık olmasından dola-yı ekmeğe zam yaptı diye düşürmüşlerdir.

Bunu bırakın, İkinci Dünya Harbinde Churchill'in yalnız İngiltere'de değil bütün dün-yanın selâmeti namına oynadığı rol malûmdur. Kahvaltıya zam yaptı, kumaşın ve sairenin nar-hını kaldırmadı diye kendisini düşürdüler. Bi-zim milletimizin sağ duyusudur ki, bütün dar-lıklara rağmen, çekilen bâzı sıkıntılara rağmen hakikatı idrak etmiş ve bizi desteklemiştir. Bunu

bir misal ile arz edeyim. 1957 seçimlerine gir-miştik. Kuyuruklar devam ediyor. Elmalı'nın bir köyündeyim. Bu darlıkları izah ediyorum. Karşımda bir kalabalık, bunların arasında bir tanesi, bir kaya parçasının üstüne oturmuş, san-ki yaşlı bir kartal muhabbetiyle tünemiş, bir ih-tiyar. Elinde bir çöp onunla oynuyor. Yüzü gülmüyor, kaşları çatık. Baktım eyvah Salih Ağa bana çatacak dedim. Sözlerim nihayete er-diği zaman tıpkı o yaşlı kartalın kanatlarını açıp da kalkması gibi; kollarını oynatıp doğrul-du. Bu, Çanakkale'de ve Gazze cephesinde de mütaaddit yaralar almış olan bir kahramandır. Doktor Bey, Doktor Bey dedi; biz üç gün bay-ram yapmak için, 30 gün oruç tutarız. Biz, çek-tiğimiz zorlukların neden ileri geldiğini görüyo-ruz, dedi. Bizim nal çivisi bulamadığımız zaman-lar da oldu. Ve hâlâ da arabalara lâstik bulmak-ta sıkıntı çekiyoruz, ama karnımız tok, Elham-dülillâh; sırtımız da çıplak değil. İnşaallah, kı-sa zamanda bu zorlukları da yeneceğiz. Sizinle beraberiz dedi. İşte arkadaşlar, bizi ayakta tu-tan budur. 1957 ne demektir arkadaşlarım. O şartlar içinde, bizi ayakta tutan ve yine iktida-ra getiren, uyanık, fedakâr ve vatanperver oldu-ğu kadar da halkımızın sağ duyusu, kuvvetli ve sağlam görüşüdür. Ve bizimle beraber oluşudur.

1957 yi geçirdik. Bakmayın şimdi bu sıra-lardan sizi atacağız, millet iradesiyle diye ba-ğırıyorlar. Biz ne 1950 de, ne 1954 te ne 1957 de böyle bir lâf etmedik arkadaşlar.

Bütün iktidarımız zamanında böyle kazana-cağız, mazanacağız demeden millete dedik ki; dört senelik çalışmalarımızla huzurunuzdayız; işte geldik; reyinize, kararınıza, hükmünüze bo-yun eğiyoruz. Yine öyle yapıyoruz. arkadaş-lar.

Gece karanlıkta giderken kim yüksek sesle şarkı söyler, kim elleri cebinde sakin sakin yü-rür bu besbellidir.

Şimdi arkadaşlar bütçe karşısında ve gidiş-lerimiz karşısında muhalefetin vaziyetine geç-medem evvel bu seyahatin son merhalesinden..

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Eyvah.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ey-vah deme kardeşim, ben de yalnız bir defa bu bütçeden istifade ile burada konuşuyorum. Bu-rada hoş gitmeyen şeyleri 2 - 3 saat dinledik, lütfen beni de dinleyin.

O yollarda metaları Şarktan Garba, Kuzeyden Cenuba nakleden arabalar, kamyonlar, vasıtalar, kaptıkağtılar ve otobüslerle hareket halinde bir Türkiye. Bu yolcular arasında dik-katinizi geçmiştir, her seyahatimde muhakkak bir iki mebusa raslarım.

AZİZ URAS (Mardin) — Bizden değil mi?

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Demokrat ve Halk Partisi, ama siz daha yeni öğrendiniz. Çünkü üç devre mebus olduğu halde bir kere Antalya'ya uğramayan mebus bilirim arkadaşlar. İştiriz, filân zat mebusmuş, diye. Ama şimdi siz de geziyorsunuz. Bazan tek tek. Bazan birkaç kişi. Bazan da 40 nız, elliniz bir arada.

Şimdiye kadar kuyruklardan, yokluklardan, bilmem nelerden bahsediyorlardı. Bütçemizi ele alırlar. 1951 den beri mütamadiyen bütçenin gayrisamimî olduğundan, mütevazın olmadığından, iflâsa mahkûm olduğundan bahsederler burada ve dışarıda. Hani arkadaşlar Moliyer'in Le molad imaginer adlı eserinde tasvir ettiği bir mutatabbip ile çömezi bir saf adamı buluyorlar. Birisi nabzını eline alıyor, diğeri kalbini dinliyor ve adama; aman sen hastasın diyorlar. Adam yapmayın ben hasta değilim diyor. Onlar hastasın ve tedavi edilmezsen öleceksin diyorlar. Adameağıza hubbüselâtin hoknesi ile sinameki şerbetlerine kadar tatbik edip adameağızı hayali fener ediyorlar. Hükümet bu zoraki mutatabbiplerin tavsiyelerine ve tedhişine kulak asmadı, ama gelgelelim içinizde benim gibi evhamlılar var. 1951 de Ferid Melen, bütçenizde 900 milyon açık var, siz dört aya varmadan iflâs edeceksiniz, ayakta duracak halde kalmıyacaksınız dediği zaman ben o seneyi nasıl sona erdirdiğimi bir ben bir de Allah bilir. Bir malî otorite olarak tanınıyor, büyük lâflar ediyor, bunun onda biri doğru olsa ne yaparız diye çok üzüldüm. Bir de baktık ki, 1951 bütçesi fazlai varidatla kapandı. Bir misline yakın bir artışla geldi. O zaman kendisinden sıtkım sıyrıldı.

Bugün bir arkadaşım çıktı, hayalidir, dedi. Maliye Vekilimiz umumi bütçe takdimini yaparken Bütçe Encümeninde tekrar ettiği bir şeyi ya söylemedi, yahut söyledi de ben kavrayamadım.

1950 den 1960 a kadar bütçe varidat tahminleriyle masrafları arasındaki fark % 2,3 ü geç-

memiştir. Arkadaşlar, % 2,5 olduğu için aradaki fark İngiltere Hükümeti gibi dünyanın bütçe tahmininde en isabetli Hükümet olarak tanınıyormuş. Bizde on senelik tatbikat sonunda tahmin ile tahakkuk % 2,3 ü aşmadığını söylediler. Yalansa gelsin söylesinler, rakamlar ortada. Biz geçen senelerin bütçelerinde olduğu gibi bu senenin bütçesinden de eminiz. Yalnız arkadaşlar, şimdi bütçe gayrisamimîdir, mütevazın değildiri bıraktılar, sözümün başında yaptığım tavzihte olduğu gibi şahıslarımızı çürütme yoluna gittiler.

Bu yaz Halk Partili birkaç arkadaş Antalya'ya geldi. İsterdim ki, gelir gelmez beni bulsunlar. Bir taraftan siyasi faaliyetlerini yapsınlar efendice, usulü dairesinde, bir taraftan da ben istediğim gibi memleketimi onlara gezdireyim. Zaten siyasi faaliyetlere de pek lüzum yok, nasıl olsa 1960 da iktidar onların, Antalya da çantada keklik olduğuna göre bu zahmetlere lüzum yoktu. Benim gibi bir rehber bulamazlardı. Antalya içinde, ben gezdireyim istedim onları. Olmadı.

Şimdi; Side Müzesinde hafriyat yapan arkeoloğlar yeni çıkmış bir eser için beni çağırıyorlar. Hakikaten dünyanın hiçbir yerinde eşine tesadüf edilmeyen bir eser bulunmuş. Tam resimlerini çekerken arkadaşlardan bir kısmı geliyor. Yanlarında bulunan bir mebus «Burhanettin ağabeyimiz bu mevzularda hizmet etmiştir» diye bana iltifat ediyor, ne bileyim bir samimiyet uyanıyor aramızda. Bir de haber geliyor, Manavgat'a gitmişler, veriştirip duruyorlar. Diyorlar ki, nerede buranın ihtiyar Burhanettin Onat'ı. Başka mebus bulamadılar mı? Gelir Mecliste şarkı söyler. Ondan sonra nerede geziyor? Bak biz köyleri dolaşıyoruz. O debdebe, ihtisam içinde müzeleri dolaşıyor. Yani seçmenlerimiz bizi tanımasa idiler tutar yerimiz kalmamak lâzım. Bir çatı altında meslekdaşız.

Bu hangi ahlâk kaideleri ile kabiletiftir, yaptıkları? Arkadaşlarım lâyıkmı bunlar? Şahsiyetlerimizi çürüteceklerdir.

Bu kadar da değil arkadaşlar, dediğim gibi kafiye kafiye fevç fevç gösteri ve gövde yürüyüşleri.

Şimdi bir de Uşak hâdisesi ve Zile hâdiselerini tutturdular.

Bunun muhasebesini yaptık arkadaşlar. Gelip bütçe müzakerelerinde, bütçe müzakereleri

sırasında yine bunu tekrar etmelerinin âlemi var mı?

Suat arkadaşımız ister kızsın ister kımasın.

Arkadaşlar Uşak hâdiselerini işitince bayağı sarsıldım. Çünkü bu hususta çok ıstırap çekmiş bir arkadaşımızım.

Memleketimin en çok kazanan bir hekimi olduğum halde bir Şubat ayının gelir bilânçosunu 42 lira ile kapattığım zaman, ve nihayet 120 lira aylıkla Maden Şirketinin hekimliğini kabul etmek mecburiyetinde kaldığım zaman ahdettim, bir gün iktidara gelirsek ve bana bir söz hakkı düşerse vatandaşa derin yara açacak hâdiselere meydan vermemek, diye ahdü peyman etmiştim. Burada bir istitrat yapacağım;

Sene 1930. Serbest Fırka hâdiseleri esnasında belediye seçimi yapılıyor. 9 mıntakaya ayrılan sandıklar vatandaşla başa çıkamayınca belediye de toplamaya karar verdiler, reyler orda verilecekti. Vali beni çağırıyor; seni severim, sen bu memlekete lâzım adamsın, bu işten vazgeç, Antalya Serbest Fırka Reisliğinden çekil, diyor. Niçin?.. Sana evvelâ hepsini izah edemem. Ama çok mühim sebepler var, çekil dedi. Dedim; beyefendi, bütün millet peşime takılmış, buraya kadar sürüklemiş getirmişim, ondan sonra Allaha ismarladık, siz şehit ben gazi olur mu? dedim. Bunun üzerine hiddetle çekmeceyi açtı, bir tane sifre, altına iğnelenmiş, çözülmüş surette.. Dahiliye Vekilinin emri valiye; neye mal olursa olsun, belediye seçimlerini Halk Partisi lehine kazandıracaksınız.

SAĞDAN BİR SES — Tıpkı bugünkü gibi.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Bugünkü gibi diyen kim? Sizler o zaman daha çocuktunuz. Dinleyin bakalım bizim zamanımıza benziyor mu?

Arkadaşlar, dedi, neye mal olursa olsun, Halk Partisi seçimi kazanacak. Cevaben, ne demek, ne yapabilirsiniz, dedim. Bunun içinde insanları kurşuna dizmek, kebab gibi şişe dizmek, süngülemek var, dedi. Aman vali bey dedim, bunu yapmak için bu zavallı insanların kanuna karşı gelmeleri lâzımdır. Halbuki belediye üyelerini seçmek için sizler gazetelerle ilân ettiniz, tellal çağırttınız, halk reyini istiyene verirse ne yaparsınız, dedim. Çocuk musun sen dedi, deli misin sen dedi. İzah ettim, vali bey; hürriyet uğrunda çok insan ölmüştür, varsın bu fakir Bur-

hanettinde ölüversin, ben bu tehditleriniz karşısında vazifeden ayrılmam, yolumdan şaşmam, dedim. Sen bilirsin, dedi, çıktım gittim. O gece partililer toplandık. Yarın belediye seçimlerinin son günüdür, vaka çıkartmak istiyeceklerdir, yüzünüzün bir tarafına vururlarsa öbür tarafımı çevireceksiniz, katiyen müdahale etmiyeceksiniz, hakkımızı kanun yollarından arıyacağız, kimse Hükümet kuvvetlerine, zabıta kuvvetlerine karşı gelmiye kalkmıyacak, buna meydan vermiyeceksiniz, dedim. Kapımda iki polis var ve bu polislerden bir tanesinin üç seneden beri tüberkloz olan karısını tedavi ediyorum ve çok defa ilâç parasını da cebimden temin ediyorum. Ertesi günü beşer, onar kişi halinde gelmeye başladılar. belediye kapalı, açmıyorlar. Toplandık ama çıt yok. Vali geldi, dağılın dedi. Efendim siz çağırdınız, ne istiyorsunuz? Asker geliyor dediler... Nerede Suphi Baykam?... (Gitti, gitti sesleri) Hükümetin zabıta kuvvetleri, askerî kuvvetleri kullanıyor demişti, bulunsaydı da görseydi.

AZİZ URAS (Mardin) — Ama sene 1928.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Sene 1930... Şimdi bir istidrat daha, yapacağım. Niçin bunu daima aramızda ihtilâf mevzuu ederiz. Bir adam tariki şakavete sapsmış. İnsan öldürür, yol keser, posta soyar; cezasını görür. Ya cezasını tamamlar veya affa uğrar, çıkar. Günahı artık onun yüzüne vurulmaz. Ama o hapisten çıkar çıkmaz karşınıza geçip sen eşkiyasın, sen yol kesiyordun, diye etrafındakileri ithama kalkarsa insan çileden çıkar. Bunu söylemeye de kendisi sebeb olmamalıdır. Şimdi siz bizi itham ettiğiniz için söylüyorum. Yoksa o günkü şeylerden bahsetmiyeceğim. Ama, Suphi Baykam, gelip de; zabıta kuvvetleri, ordu kuvvetleri derse biz de bunları yüzlerine vurmaktan kendimizi menedemeyiz. Şimdi hikâyenin mabadına devam ediyorum. 1 nci tabur, 2 nci tabur arkasından 3 ncu tabur ve bu da yetmiyor, bir takım jandarma geliyor; emir veriliyor, yukardan ateş edeceksin, deniyor ve üç el ateş ediliyor. Namlular dikildiği zaman, ben karşılara geçiyorum.

İBRAHİM SAFFET OMAV (Ankara) — 1950 den sonrasını tenkidediyoruz, şimdi.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ben gidiyorum, rica ediyorum; vatandaşlara ve halk dağılıyor. Derâkap bin kişi tevkif edildi. Bendeniz, üç gece bodrumlarda, taş üstünde yattım;

evimden yatak dahi getirtmediler. Ama kimseye lânet etmedim. Kimseye karşı nefret duydım. Yalnız, dedim ki, bir gün elime bir imkân geçerse memlekete bu hâdiselere meydan vermiyeyim.

Şimdi arkadaşlar; dahası var: Biz, bütün gece istievabedildik. Mahşeri bir şey. Bin küsur bir kalabalık; Hükümet bodrumunda;... Suphi Baykam o taarruzunu yapmasaydı belki bunlardan bahsetmiyecektim.

Şimdi arkadaşlar, istievap, istievap... 198 kişi ile oradayız.

Hâkim teminatından bahsediyorlar. İdarei Örfiye ilân etmek istiyorlar; bizleri sıra sıra asmak istiyorlar. İsmet Paşa ve Asım Gündüz makina başında. Müddeiumumi ve Ceza Reisini çağırıyorlar. Ceza Reisi, diyor ki efendim, biçare halkın hiçbir kabahati yok; kabahat liyakatsiz idare adamlarımızda.

Sen misin bunu söyleyen? Haydi Ceza Reisi Kütahya'ya; Allah rahmet etsin, İbrada'lı Sadık Bey. Her zaman olduğu gibi feragatli hâkimlerimiz; o zaman da öyle idiler. Sonra sorgu hâkimine sen gayrimevkuf olarak sorgu yaparsın ha; haydi Sivas'a edediler. Sıcağı sıcağına. Hâkim teminatı... Üç defa 198 vatandaş; üç defa biz Denizli'ye sürüldük. Tabiatın da bir hırçınlığı var. Ovaları sular basmış. Volga mahkûmları gibi sürüle sürüle canımız çıktı. Hepsı bu kadar değil. Arslanköy hâdisesi, Antalya'da Yavuzköy hâdisesi, Senirkent hâdisesi. Denizli'de beraet ettik, Serbest Fırka lâğvedildi. Sonra mebus seçimlerine geldi, ben bir köşeye çekilmişim, kendi memleketimde bir menfa hayatı yaşamaktayım. Dostlarım, komşularım bahçe duvarından atlıyor ve beni ziyarete geliyorlar. Sokağın bir başında bir sivil polis, öbür başında bir sivil polis. Şubat ayının gelir blâncosunu 42 lira ile kapadık. Sonra arkadaşlar mebus seçimleri geldi, kimse hatırmı dahi sormadığı ve yüzüme bile bakmadığı bir zamanda. Polis geldi, seni vai istiyor dedi. Hayırdır inşallah. Malûmuâliniz o zaman valiler aynı zamanda Halk Partisi reisi idiler. Parti binasında kabul etti beni, Vali Bey, o zamanın valisi. Gittim. Polis müdürü, jandarma kumandanı ve polis komiseri içeride. Bana bak dedi, jandarma kumandanına, jandarmaların tüfekleri tamam mı, dedi, şarjörleri de tamam mı, dedi. Onlara beşer şar-

jör daha ver dedi. Jandarma kumandanı peki efendim, dedi. Sonra polis müdürüne döndü: Polislerin tabancaları tamam mı, dedi, onlara beşer şarjör daha ver, dedi. Sonra ilâve etti: Kim dedi yarınki seçimde sesini çıkarırsa vuracaksınız, mesuliyet benimdir, dedi.

Beni çağırılmış, otur demiyor arkadaşlar, ben ayakta bekliyorum. Efendim, bendenizi emretmişsiniz, dedim. Evet, dedi. Emriniz nedir, dedim. Hiç, dedi. Niye çağırıldım beni, dedim. Çağırıldım işte, dedi. Anladım Beyefendi dedim. Siz dedim bana gözdağı vermeye çağırılmışsınız, dedim. Ama bunlara lüzum yok beyefendi. Ben ömrümde bir defa politika yaptım, meşru politika, kanuni politika. Partim dağıldı, ben de bir köşeye çekildim. Bu gösterişe ne lüzuma var? Bunu müsaade edin biraz da gülünç buluyorum. Şarjörleri verdiniz mi, diye sorduğunuz silâhların en kabadayısı 9 mm çapındadır. Ben onların 38 em. liğini Çanakkale'de gördüm. Hem de yüz binlercesini bir arada. Ben sana makamın kudretini gösteririm dedi. (Soldan: gülüşmeler) Teşekkür ederim dedim, çıktım dışarıya. Bundan sonra Demokrat Parti tazyik yapar, idare âmiri şunu yapar, bilmem ne yapar, derler.

Şimdi, geliyoruz Uşak hâdisesine. Peşinen arz edeyim arkadaşlar, iktidarımız ilk günden beri muhalefetin birçok iftira ve taaddisine mâruz kaldı.

Suphi Baykam'ın bir lâfı var: Türk cemiyeti zehre öyle alıştı ki, tesir yapmak için toksik doza intiyacı vardır. Burada Suphi Baykam'la birleşiyorum. Yalnız 1950 den beri kulağımıza akıtılan kobra zehiri einsinden, siyanür zehiri einsinden zehirlere milletçe şerbetlendik.

Uşakta şöyle olmuş, böyle olmuş. Üzülmüyorum. Yalnız bizi bu kadar aptalea bir hareketin faili olarak göstermelerine tahammül edemiyorum. Uşak'ta İnönü'ye suikast tertibedilmiş. (Sağdan; yalan mı, sesleri) Evvelâ İsmet Paşayı niye öldürelim, arkadaşlar? Ne lüzum var, ne menfaatimiz var. İsmet Paşa çok vatanperver, samimî, büyük ruhlu bir insan ise, (Sağdan: Hiç şüphe etme, sesleri) öyle kabul ediyorum, o takdirde ben bunun ölümünü değil, günün birinde elimden yakalayıp, doktor biz size çok ettik, yolunuza çalı diktik, ayağımıza gelme taktık; ama aldanmışız, hareketlerimiz-

de, muvaffak oldunuz, aferin diye bizim alınımızdan öpmesi en büyük emelimizdir, bunu görmekle en büyük bahtiyarlığı duyarız. İnönü ölmüş ne menfaatimiz var. Yahut öyle değil de İnönü her şeye rağmen Demokrat Parti iktidarının faaliyetlerini, muvaffakiyetlerini göremiyecek hale gelmiş, yahut her hangi bir ihtirasla bunlara göz yummak ve bu terakki ve tealinin kendisine ıstırap verecek bir hale gelmiş durumda ise o zaman her gün bir barajın açılması, bir limanın tamamlanması, bir fabrikanın bacasının tütmesi ile, ondan sonra bir yolun açılması ile günde 10 defa ölecektir. Bir hıçkırık ve bir nefes arasında - Allah esirgesin - gözünü yumup ebediyete intikal etmesinde ne menfaatimiz var? Binaenaleyh İnönü'nün öldürülmesi diye, suikast tertibedilmesi diye iktidarımıza tevcih edilen bu ithamın bizim ruhumuzla, büyük yolumuzla asla telifine imkân yoktur. Bizim büyük ruhumuz millet yoluda giriştiğimiz büyük mücadele adam öldürmek, küçük işler yapmak değil, bizler, büyük hizmet istihdaf eden bir iktidarın adamlarıyız. Bu insnadi şiddetle ve nefretle reddediyorum. (Soldan, alkışlar) Bu bir. İkincisi, farzı muhal bir an için bunu kabul ettik, dedik ki bu suikastın tertibedildiği yer niçin Uşak'tır arkadaşlar? Neden Uşak, politikada adam öldürmek için tek yer mi? Chesman'ın gaz odası gibi.

Bugünkü Demokrat Parti iktidarının temin ettiği can emniyeti bütün vatandaşlarda olduğu gibi İnönü'nün canı, iktidarda olduğu zamandan daha ziyade teminat altındadır. Eskiden bir iki düzüne motosiklet refakatinde giderken, bugün Adnan Menderes gibi o da her vatandaş gibi Ankara kaldırımlarında yürüyebilmektedir. (Sağdan, ya Topkapı sesleri)

Eğer suiniyet olsa idi, neden Uşak'a gitsin. Hem nasıl birşey bu arkadaşlar?

Kalabalık arasında değil, ya; Trikopsisin kılıcını teslim ettiği eve giderken bir suikast; ki asıl garabeti burada?.. Vali Halk Partisi mebuslarını çağırıyor, Allah aşkına yapmayın, bir hâdise çıkabilir, vazgeçin diyor. Bir suikat ki, vali haber veriyor. Bu iktidara çamur atmak değil de nedir?..

Tebliğ ettikleri zaman İnönü; hayır ben gideceğim diyor. vaka ihdas etmtk istiyor. Yalnız diyor; sorun ev sahibi ister mi? Diyorlar ki; ev

sahibi memnuniyetle kabul etti. Neler söyler bunlar arkadaşlar? Bir Türk ailesi, değil İnönü, kılıcını teslim eden Trikopsis de gelse ve şurada bir acı kahve içmek istiyorum dese, kabul eder mi dese, hayır mı derdi ev sahibi?.. Bundan bile bir hisse çıkarmak istiyorlar.

Demokrat Partili ev sahibinin annesi, karısı İnönü'ne buyurun demiş. Oğlum kabul etmezse evlâhtıktan reddederim, karısı da, kabul etmezse boşanırım, demiş. Siz de bu lâfları boşayın arkadaşlar.

Şimdi; bir taş hâdisesi var. Birisi bir taş atmış, İnönü'nün başını yarmış. Arkadaşlar, taş yarasını bilmiyorum ama bu işte bir bit yeniği var. Arkadaşlarım, hani keşif yapma diye bir şey vardır; gelin sizinle bir keşif yapalım şurada. İnönü burada, etrafında hayranları, mensupları var. O kalabalık içinde biri kalkıyor, bir taş atıyor. Taş, silâh gibi değildir. İnsan bir taşı kaç metreden hedefine isabet ettirir söyleyin bana. Siz bana deyin 10, ben diyeyim 20 metreden atsin. Bu mesafelerden atan adam görülmez mi? Ne olmuş ½ mm. derinliğinde ve 2 mm. uzunluğunda bir yara.. Ve ondan sonra pansuman, sargı filân.

Arkadaşlar, bu Uşak hâdiselerinden Halk Partisinin güttüğü iki gaye var, benim anladığıma göre. Bunlardan birisi tenkid yoluyla, ikna yoluyla bir şey yapamayınca, iyi veya fena, bir kanunu çiğniyerek iktidarı iktidarsız bir hale getirmek. Çiğnedik Hükümeti işte ne yapabilirsiniz, demek ve bunun memlekette tepki bırakmasını, yani Transvaal ihtilâlinin İngiltere'de uyandırdığı prentij kırıklığına benzer tepkiler bırakmasını istiyorlar. Evvelâ bunu temin etmek ve ismiyle söylüyorlar, mâni olmak isteyen zabıta memurlarına, İnönü'nün bulunduğu yerde Gösteri yürüyüşleri Kanunu sökmek demek istiyorlar.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Eşit muamele, eşit muamele...

BURHANETTİ ONAT (Devamla) — Bunu duyunca arkadaşlar, Başbakanımızın...

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Eşit muamele...

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Başbakanımızın geçen sene bu günlerde geçirdiği uçak kazasının uyandırdığı bir sempati vardır. Bu aziz, bu asıl Türk halkı bir kaza veya bir

gadre uğrıyan karşısında duyduğu güzel his var ya, işte bu yaratılan senaryo ile onu tanzir etmek istediler. (Bravo doktor, sesleri) Ama İsmet Paşa'nın başına taş atılmış yarım milimetre derinliğinde iki milimetre uzunluğunda bir yara almış denecek ve bütün Türk milleti ah paşam, vah paşam diye yas tutacak.

Arkadaşlar, öyle sanıyorum ki, nikü - bediyle, hasenat ve seyyiatiyle tarihe mal olmuş insanların bu çağda oynayacağı rol, yapacağı vazife bambaşka olması lâzımgelir. Yatıştırıcı, beşerî ihtiraslardan uzak, zaman zaman taraftarların teskin; iktidar ile muhalefet arasında çahşmaları ayarlama yolunda olmalıdır. Zaman zaman bu temayül hissedilmedi değil. Bunu defaatle hissettik. Hani şu bahar havaları esti ve mütaaddit defalar esti. Biz bu bahar havası uğruna birkaç arkadaşımızı da feda ettik, kurban ettik. Sait Bilgiç'in yüzüne bakarken hâlâ hicap duyarım. Biz, fedakârlıklar pahasına bahar havası geldi, esiyor diye ümidettiğimiz zamanlarda birden hava karıştı, bahar havası gitti fırtınalar geldi, şimşekler çaktı. Ne oldu? Müfrit arkadaşlarına karşı bir itidal politikası tavsiye etmesi, takibetmesi lâzımgelen İsmet Paşa, bir tanzim vazifesi üzerine alması lâzımgelen bir şahsiyetin bu politikasını maalesef müfrit arkadaşları bu politikasına mukavenet ettiler ve onu tertipleedikleri sahnelerde bir alet gibi kullandılar.

İLHAN SİPAHIOĞLU (İzmir) — Kıbrıs meselesinde de böyle oldu.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Şimdi arkadaşlar; biliyorum, çok konuştum; üzülüyorum. Ama son olarak bir noktaya daha temas etmek istiyorum.

Arkadaşlarımız, rejim buhranından şikâyet ederler. Rejim buhranı. Rejim buhranı değil; bu memlekette bir siyasi ahlâk buhranı vardır. (Soldan, bravo sesleri)

Meclis murakabesi nedir? Yazılı soru, sözlü soru, gensoru, Meclis Tahkikatı Divanı Âli ve saire. Acı acı şikâyet ettikleri Meclis Tahkikatını ne hale getirdiler? Haftada bir güne indirdiğimiz, beş dakikaya indirdiğimiz bugünkü şekliyle sözlü soru müessesesi tam fonksiyonunu ifade eden bir müessese değildir.

ASIM EREN (Niğde) — İyi örnek olan var mı sizde bu sorudan?

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Anlamıyorum.

Kim bu hale getirdi arkadaşlar? 668 sözlü soru verilmiştir. Bunu eski ölçüsüne irca edin. O zaman vekilin verdiği cevapla sözlü soruyu veren mebusla vekilin konuşması aşağı - yukarı bir saat sürüyordu. 668 le çarpım. Görürsünüz ki Meclis bütün gününü, bütün zamanını sözlü sorulara tahsis etse yine altından kalkamıyacaktır. 1 200 küsur da yazılı soru. Bunlar Meclisi murakabe uğruna feda olsun, diyelim. Neler getirirler bize, sözlü soru olarak? Şu 5 dakika içinde dahi sözlü sorunun besmelesi vekilin konuşması bizi tatmin etmedi, fatihası da. Vekil çekilsin. İstifa etsin. (Gülüşmeler) Localara peşlerine takıp getirdikleri muhalif partilere mensup vatandaşların kesafette bulunduğu günlerde konuşmaları başka bir renk alıyor. Hele muhterem hanımlarını şuraya getirip oturttukları günlerde Serçe Sultanın sen tafirasını seyret. Arzum. Bugün sözlü soru müessesesi tam fonksiyonu ile işlemiyor. Günahı vebali onlarıdır arkadaşlar. Dejenere ettiler. Meclis Tahkikatı müessesesi için obstrüksiyon yaptılar. neden getirmiyorsunuz dediler, getirin de konuşalım, dediler. Sanki biz Meclis tahkikatından kaçınan insanlar mışız gibi.

Muhterem arkadaşlarım, biliyorsunuz 3 vekili ve bir sabık vekilimizi ortada fol yok, yumurta yokkan Meclis Tahkikatına götürmüş bir siyasi topluluğuz biz. Eğer o zaman muhalefet, arkamızı sıvazlayıp, aferin Demokrat partililer, demokrasi dediğin böyle olmalı. Ortada hiç bir şey çıkmadı, biz de böyle temenni ediyorduk. Bundan sonra el ele verelim ufak bir şey dahi olsa Meclis Tahkikatı açalım, deselerdi Meclis tahkikatları da gereği gibi işlerdi. Nüvit Yetkin çıktı dedi ki, bu nasıl şey? Ortada mühim bir sebep olmadıkça Meclis tahkikatı mı açılır? Hah dedik; kollarını açtı bizi kucaklıyacak, bırakın bu Meclis tahkikatını reddedin diyecek diye beklediğimiz sırada koltuğumuzun altına bir yahudi muştası. Hemen geri çekiliyor. Bunun bir sebebi var; ya asıl sebebini meydana koyarsınız. yahut Burhanettin Onat bir müfteridir, dediler. Önergeyi benimle Halûk Şaman imzalamıştık. Şimdi gelen Meclis tahkikatı ile ilk geldiği zaman alâkadar oldum. Bütün samimiyetimle söylüyorum, eğer

zihnimde ufacak bir şüphe bulunsaydı, onların haberleri olsun olmasın, altını imzalar ve onlar ile beraber getirirdim Meclise. Ama böyle olmadı. Günlerce tartıştık. Binaenaleyh Meclis tahkikatı müessesesini de dejenere ettiler. Şimdi kala kala bir tane kaldı. Yüreğim oynuyor, yüreğim çarpıyor. Onu da berbat edecekler. Masuniyeti teşriye müessesesi. Demokratik parlâmetonlarda mebusu ferih fahur çalıştırmak ve söylediği bir sözden dolayı meselâ seçim zamanında, Mecliste bir müzakere sırasında oturduğu yerden kapıp mahkemeye, hapisaneye götürmemek için çok güzel, çok yerinde olarak bu müessese ihdas edilmiştir. Teşriî masuniyet müessesesi güzel şey ama ne hale geldi arkadaşlar? Mebusuz ama, hepimiz insanız, hepimiz hata edebiliriz. Günlük hayatımızda bir hata sâdır olabilir; Kongrelerde, meydanlarda nutuklar çekeriz, bazan kantarın topu kayıveriyor arkadaşlar, söz dozunu aşırıyor, Zabt tutuluyor, o da geliyor Meclise. Dozunu kaçırmış, hepimizin başından geçen bir iş, bu da kalsın devre sonuna diyoruz. Bu anane Büyük Meclisin ilk kurulduğu günden beri büyük bir samimiyetle sadık kalmış. Son zamanlardaki hale bakın arkadaşlar, bu kusurları bir arkadaş iki defa, üç defa, beş defa tekrar eder hale geldi. Fakat bir ikisine bakın, kırdıkları koz yüzleri geçti, sabıkai mükerrire eshabından oldu. Meclisin sahabeti, kanunun sıyaneti, adam sende söylediğim söyledik, vurduğum vurduk, kırdığım kırdık. Yalvarırım arkadaşlar, bir gün Büyük Meclise, üç defa aynı şekilde hata irtikâbetmiş mebusun teşriî masuniyeti kaldırılır diye bir hüküm getirmeye mecbur etmeyin. Allah lillâh aşkına bu müesseseyi de nere etmeyiniz.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Teklif edin.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Böyle bir teklif benden gelmez, ama sebebiyet verirseniz beddua ederim.

Şimdi arkadaşlar sözümü bağlıyorum.

Mevzular felsefi usullere göre ele alınır. 20 nci asırda böyle.. Bir dâva gelir hâkime, bir mevzudur. Muhakeme başlar, istievap başlar, şahit dinlenir. Muayeneler yapılır, bu bir tahlildir. Ondan sonra toplar bir hükme bağlar. Bu neticedir, terkiptir. Bir hastayı hekime

getirirler, bir mevzudur. Muayene eder, çeşitli şeyler yapar, bir tahlildir. Ve bir neticeye varır. Teşhis, tabrikat, tedavi.

Şimdi, Meclise gelen mevzular da aynı şekilde ele alınıyor. Tüm halinde tahlil ediyor. Didik didik etmek suretiyle, şahrem şahrem doğramaya kalkmak suretiyle, didiklemek suretiyle hücum ediyorlar; saldırıyorlar, didikliyorlar, hakaret ediyorlar, bazan söz arasına girerek çok da ileri gidiyorlar.

Bugüne kadar, şu saate kadar yapılan bütün tahlillerin bir de neticesi vardır. Hâkimin ilâmi, doktorun teşhisi gibi. Nereye varıyorlar? Arkadaşlar. Başvekil çekilmelidir; insaflarına göre formüle ediyorlar, iktidar çekilmelidir. Hepsinin vardığı netice bu arkadaşlar. Bir bütçe tahlili böyle mi olur? Bir memleket idaresinin istikameti bu zaviyeden mi görülür? Bazan gürültüler çıkıyor, kazan kaldırmak gibi bir şeyler oluyor, arkadaşlar. Ve netice de şu; bütçenin şu masrafı şöyle olmalıdır değil, vezir kellesi ister gibi Başvekil istifa etmelidir, Dahiliye Vekili çekilsin ve nihayet işte demokrasi budur, ondan sonra şu olmuş böyle olmuş. Demokrasinin icabı yerine getirilmelidir. Danton şunu demiş, Puankara şöyle demiş, Klamenson bunun için istifa etmiş. Onun için siz de üçler, yediler, kırklar canı için, evliya, embiya, şehit şüheda ervahı için, demokrasinin aziz hâtırası için şu Başbakanınızın başını bize veriverin. Hayır efendiler; inayet ola. (Soldan, alkışlar)

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Ne zaman bitecek Reis Bey?

REİS — Kâmil Kırkoğlu konuştuğundan sonra icabı düşünülecektir.

Kâmil Kırkoğlu, buyurun.

KÂMİL KIRKOĞLU (Sivas) — Benden evvel grupumuz adına yapılan konuşmalarla 1960 bütçe lâyihasının tenkidi en ilmî ve en mantıkî şekilde yapıldı. Teknik teferruata girişmeden sadece Hükümetin umumi politikası üzerinde konuşmaya çalışacağım.

D. P. üç ay sonra, on senelik iktidar devresini doldurmuş olacaktır. Bu partinin gerek muhalefet, gerek iktidarının ilk senelerindeki tutumu ile bugünkü ruh haleti ve içinde bulunduğu zihniyet bakımından mukayesesi ibretle seyredilecek bir tezatlar levhası halinde gözler önünde canlanmaktadır. C. H. P. iktidarının son

1950 bütçesinin hemen her faslında tasarruf edebiyatının en parlak numunelerini veren, hayat pahalılığını en mânasız şekilde tenkid eden D. P. muhalefeti 1960 bütçesi tetkik edilince görülür ki, hizmet hacmi değişmeyen fasıllara dahi yaptığı büyük zamlarla alabildiğine israfın bâriz nümunelerini vermiştir. Muhalefeti yıllarında iktisadi istikrar fikrinin baş takipçisi Sayın Menderes'i 1954 Bütçe Encümeni müzakerelerinde birden dil değiştirmiş gördük. «Yorganımıza göre ayağımızı uzatmayacağız, evvelâ ayağımızı uzatacağız, sonra yorganımızı» diyordu.

KEMAL EREN (Amasya) — İlim de öyle söylüyor.

KÂMİL KIRIKOĞLU (Devamla) — Ona da geleceğim, ilim de böyle mi söylüyor, yoksa tamamen aksini mi söylüyor, ona da geleceğim.

Yine aynı senenin Bütçe Encümeni müzakerelerinde yine aynı zat sanayii teşvik etmenin kanuni mevzuatla mümkün olmayacağını ifade ettikten sonra «Ortada bir sıkıntı, sıkıntı mevzuu diye bir şey varsa iç istihlâkin, işтира kabiliyetinin yaratılması lâzımdır. Buraya gelen cenabi vaziyeti görüyor, traktör yapacağız, çünkü satarım diyor. Ama burada satılmıyacağı zaman traktör fabrikasından bahsedilemez. Görüyorsanız atmosfer nasıl yaratılıyor» diyor.

Bu birkaç cümle içinde ifade edilen D. P. nin o günkü iktisadi görüşünü biz de bugün aynı noktadan alarak tahlil edelim :

Filhakika bâzı memleketlerde Sayın Menderes'in bu hesabı ve bu gerekçesiyle işтира gücünü artırmanın iktisadi depresyon halinden çıkmakta faydası görülmüştür. Fakat bu ancak büyük sanayi memleketlerinde tatbik sahası bulabilir. Bu memleketlerde fabrikalar o derece geniş istihsal yaparlar ki, müstehlikin ihtiyacı karşılandıktan sonra artan mal; büyük stoklar halinde ambarlarda birikir. Bu biriken mallar pazar bulamaz satılamaz hale gelince fabrikalar faaliyetlerini azaltmaya hattâ durdurmaya mecbur kalır. Psikolojik faktörün de inzamamıyla bu halin çeşitli neticeleri çarp söküğü gibi birbirini kovalar. Fabrika çalışmayınca işçilerine yol verir. Kazancı olmayan işçi mal alamaz. Müşteri bulmayan mal ucuzlar. Çalışmayan fabrikasının krediye ihtiyacı yoktur. Para hacmi daralır. Hulâsa karşılıklı menfi tesirler ve daha birçok sebeplerle piyasa durgunlaşır. İktisadi dep-

resyon tablosu teessüs eder. İşte bu hallerde mevcut istihsal vasıtalarını tahrik ve yeniden faaliyete getirebilmek için işтира gücünün artırılması lâzımdır. Bunun çarelerine başvurur.

Bizim memleketimizde ana hatlarını şöylece çizdiğimiz bu tablonun tamamen aksi mevcut iken yani sıkıntı, birikmiş malın satılmamasından, sermayenin faaliyet sahası bulamamasından değil, bunun tamamen aksine mal darlığından, istihsalin istihlâki karşılıyamamasından, ithal imkânının daralmasından neşet ettiğine göre büyük sanayi memleketlerinde şifa tesiri gösteren bir tedbirin bizde inadına mevcut marazi artıracağı gayet tabiidir. Nitekim hâdiseler bu noktai nazarı teyit etmiştir.

Mevcut, fakat muattal sanayii tahrik etme usulleri başka, olmayan sanayii kurmak için ta-kibolunacak yol başkadır.

Ne var ki, iktisadi dehaları ile memleketi idare ettiklerini sananlar ilmî mütalara kuş bakışı yukardan bakmakta devam ettikçe iktisadi hayatımız bir tecrübe tahtası olmaktan kurtulamıyacaktır. (Sağdan, bravo sesleri) Beş yıl önce sanayii teşvik edeceğimiz memlekette iktisadi hareket yaratacağız diye satınalma gücünü suni şekilde kamçılıyanlar ve bu marifetleriyle iftihar edenler, tuttıkları sâkım yoldan, ancak alev bacayı sardıktan sonra yabancı dostlarımızı da telkin ve ısrarları il edönmüşler, eski politikalarının tamamen zıddı yeni bir tatbikatla istikrar tedbirlerini alma yoluna girmişlerdir. Dolâri 902 kuruşa çıkarmak, iç piyasada zam üstüne zam yapmak, fiyatları yükseltmek, kredileri dondurmakla işтира gücü azaltılmaya çalışılmıştır.

MUSTAFA ZEREN (Erzurum) — Sen anlamazsın doktorsun.

KÂMİL KIRIKOĞLU (Devamla) — İktisadi politikanız o kadar sakat ki, bir doktor Jâhi sarahatle görüyor. Cesaretle tenkid ediyor.

Pek sert ve keskin şekilde alınan bu tedbirler sanki kaynayan kazana bir katre soğuk su dökme tesiri yapmıştır.

Hayat pahalılığı kat kat artmış, yeni akborsa fiyatları, eski karaborsa fiyatlarının üstüne yükselmiştir. Artırılan işтира gücü tediye muvazenemizi alt üst ettiğinden bin bir fedakârlıkla elde edilen dış yardımlar büyük kısmı ile istihlâk maddelerinin ithaline tahsis edilmiştir.

Halbuki bu yardımlar pekâlâ yatırıma hasretilerilebilir. Dış yardım ne zamana kadar istihlâki karşılayabilecektir? Dökme su ile değirmen ne zamana kadar dönebilir? yakın zamanda eski ıstıraplar, tabiatıyla yeniden hortlayacaktır.

Muhterem arkadaşlar; bu 10 sene içinde Demokrat iktidar hâdiselerinin rüzgârında bir kuru yaprak gibi sürüklenmiştir. Çeşitli yollarından artırılan istira gücünün husule getirdiği mal darlığı ve binnetice pahalılığın önüne geçmek için iktisadi çareler aramak lâzımken 1956 da Millî Korunma Kanunu alelâcele şiddetlenmiştir, sanki her derdin yegâne devası imiş, sanki iktidarın bu sıkıntıda hiçbir günâhı yokmuş, sanki açık ve kara borsanın elinde mevcut mahdut stokların piyasaya dökülmesiyle her şey hallolunacakmış gibi Hükümet sözcülerinin propagandalarına rağmen kütle suuru baskın çıkmış, mevcut mahdut stokların polis tedbirleriyle realiteye uymıyacak nispette ucuz fiyatlarla piyasaya dökülmesinin yarattığı «Kelepir» haleti ruhiyesi içinde mallara hücum edilmiş. Mevcut stoklar kısa zamanda tükenince bizzat iktidar grubu dahi Millî Korunmanın tenkidçileri arasına girmiştir. Filhakika büyük çapta karaborsa ve onunla birlikte muvakkat zaman için mal darlığı ortadan kalkmış bu defa tükenen istoklarla birlikte artık, «Mal darlığı», değil, «Mal yokluğu», devrine girilmiştir. Bu vaziyet karşısında vatandaşı bin güçlükle fahiş fiyatlar ödiyerek kendisine mal satan karaborsacıya üstelik teşekkür eder hale gelmiştir.

Muhterem arkadaşların, yine aynı senenin Bütçe Komisyonunda Sayın Menderes, «Hattâ bu iç pazarın genişlemesi hâdisesi günden güne çok daha süratle gelişmektedir, çünkü bu yaptığımız investisyonlar iç pazarı genişletmek gayretine mâtuftur.» demiştir. Yani istim arkadan gelsin, tamamen ters yol evvelâ istihsalı artır istihlâk nasıl olsa kendiliğinden artacaktır. 1954 te bu şekilde konuşan Başbakan'a karşılık, bakın Profesör Baade ne diyor; (Nüfusun yılda 750 bin kişi artması, gıda maddeleri istihsalinin de adam başına 350 - 400 gram artırılmasını gerektirmektedir. Yekûn olarak gıda maddeleri istihsalini her yıl 260 - 300 bin ton hububat ünitesini artırmak lâzımdır. Daha

sonra bugünkü ziraat tekniği muvacehesinde Türkiye buğday ihracatçısı olmak ve kalmak bakımından hiçbir şansa malik değildir.)

Bu rapor verilmeden beş sene evvel Başbakanı göre Türkiyenin ziraat meselesi hallolunmuştu. Demokrat Parti iktidarı sayesinde Adnan Menderes'in dili ile (Satamıyacağımız kadar buğday elde etmiştik.)

Muhterem arkadaşlar; bizim enflasyonun vahim neticelerinden acı acı feryadettiğimiz günlerde politikalarının esasının enflasyonist olduğunu cesaretle savunanlar, Türkiye'yi müteakbbız iktisadi hayatından kurtarmanın ancak enflasyonla mümkün olduğunu iddia edenler yeni terimler keşif ve icad etmekle mukabele etmişlerdir. Enflasyonun adını ekspansiyon koymuşlar, refah edebiyatı ile karşınıza çıkmışlardır.

Evet, 1958 de o kadar çok ferahladık, o kadar çok genişledik ki, patlayacak hale geldik. Nihayet dostlarımız imdada yetişti de imkânlarımızın sınırına yeniden dönebildik.

Şimdi sanki bütün bu sözleri söyleyen onlar değilmiş gibi bu defa da daha evvel bizim söylediklerimizle bizim karşıyızdıkları. Tutanaıklardan ve muhtelif konuşmalarımızdan cümlelerimizi ve hattâ kelimelerimizi hemen aynen alarak bize satıyorlar. Dün refahın, istihlâkin methiyelerini yapanlar bugün darlığın, pahalılığın terbiyetkâr tesirlerinden dem vurur oldular.

Demokrat iktidarın varlık, bolluk, sıkıntı ve ferahlık iddialarında dahi bir ittirat bulmak güçtür. 25. VII. 1955 Adapazarı konuşmasında Sayın Menderes bermütat muhalefetin tahrikçi faaliyetlerinden bahsettikten sonra :

«Şimdi konuşma sırası bizindir. Biz evvelâ projelerimizi konuşmuştuk. 1951 ve 1952 de rakamlar verdik. Şimdi rakamlarla beraber eserler konuşmaya başlamaktadır. Artık yalnız eserlerimiz konuşacaktır. Bir sene sonra rakama da ihtiyaç kalmıyacak eserlerimiz yalnız başlarına kendilerini müdafaa edecektir» diyor.

Evvelâ sıkıntıyı kabul ediyor. Fakat bu yazı, yani 1955 yazını da geçirince her şey hallolunur. Yalnız eserler konuşacakmış, rakama da ihtiyaç yokmuş. Eserler D. P. nin müdafii olacakmış. 1955, 1956, 1957 geçiyor. Hasretle beklediğimiz sıkıntısız günler bir türlü gelmiyor, hep gelecek bahara kalıyor.

Sayın Menderes sanki Adapazarı konuşması unutmuş gibidir. Sene 1960, 22 Ocak, yine Menderes konuşuyor. Bütün yatırımlar milletçe yapılmış, bütün fedakârlıklar, bütün esaslı ve güzel tedbirler, eser ve neticelerini çarşıya pazara dökcekleri zaman henüz gelmemiş. Yani dış görünüşü ile iktisadi şartlar demogoların tezviratına, çarşı pazar ve süpürge edebiyatına pek müsait diyor. 1955 te biten sıkıntılarını 1957 de hortladığını yine Sayın Menderes'in ağzından dinliyoruz. Bu ne bitmez sıkıntı. Türk milletinin ne bitmez kara bahtı kovaladıkça vad edilen nurlu istikbal mütemadiyen kaçmaktadır. Fakat 10 senedir her şey değişmiştir. Değişmeyen tek şey iktidardan düşmek korkusudur. D. P. iktidara geldiği günden beri rahat edememiştir. Tedirgindir, her an harabedeci bir vehmin, amansız ve insafsız bir korkunun içindedir ne kendisi rahatı görmüş, ne muhalefete ve halka huzur vermiştir. 1950 de iktidarda olmanın tam ve tam vekarı ile en dürüst seçimleri yapan C. H. P. 1954 ve 1957 seçimlerinde her türlü tahrik ve haksızlığı da en vatanperver bir şekilde karşılamasını bilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım; istihsalı artırmanın, hemen müstacelen artırmanın çarelerine bakmamız bir emri zaruridir. Parlak cümlelerden bir an evvel tecerrüdedip vâkıayı hakikat ışığına tuttuğumuz zaman göreceğimiz manzara içler acıdır. Profesör Baade'nin raporundan okuyacağım şu satırlara alâkanızı rica ederim. «Sübvansiyonlar Türkiye'nin içinde bulunduğu buhranı yenmeye kâfi gelmiyecektir. Bizzat Türkiye de bu hususta büyük gayret göstermelidir. Evveleminde Türk köylerindeki fazla nüfus seferber edilmelidir» dedikten sonra «Türkiye'nin milletçe fevkalâde hal şartları içinde bulunduğu söylenebilir. Bu şartların ağırlığı yıldıan yıla aşıkâr bir hale gelecektir. Alırması gereken tedbirlerin çoğu hoş gitmiyecektir. Ancak uzun vâdeli iyi plânlanmış dış yardımın yanı sıra Türk milletine hâs olan geniş maddi ve mânevi enerjiler seferber edilebilirse bu iş başarılı olabilir» diyor (Soldan, «güzel güzel, bizim dediğimiz de bu» sesleri) Görüyoruz ki raporda bizim dilimizle konuşuyor. O da plân diyor. Sayın Başbakan gibi plân diye ne istiyorsunuz işte bütçe. Bundan âlâ plân mı olur? Deniyor. Muhalefet plân ister, Barker plân ister, Robenson plân ister, Baade plân

ister. Fakat Demokrat iktidarı aynı noktaya getirmek bir türlü mümkün olmaz. Gizli işsizlik memleketi kanser gibi kemirmektedir. Senede üç ay çalışan dört ziraat işçisinin üçü işsiz demektir. (Soldan gürültüler)

MÜNİP ÜZER (Erzurum) — Şimdiye kadar köyün ismini ağzımıza almıyordunuz, köyü size biz öğrettik.

KÂMİL KIRIKOĞLU (Devamla) — «Bütçe gerekçesi edebiyatı ile bu iş dönmez. Plân ve program ister. Tedbirle, kılı kırka yarmakla düzelir, bu işler. Propagandanın emrine verilmiş yatırımla olmaz. «Talebe heveskârlığı ile bu işler yürümez» deriz. Bize Kristof Kolomp'un yumurtasından bahsedilir. Hüsnüniyet kâfi değildir arkadaşlarım.

Yine 1954 Bütçe Encümeninde ayunen «dört sene sonra mektebi yapılmamış köy kalmıyacaktır. Vereceğiniz para ile bir senede 10 bin köy mektebi yapılacaktır» diyen Sayın Başbakan bir sinihli değnekle her şeyin halledilebileceğini sanmıştı. Bu hesaba göre Türkiye'nin 1960 da artık köy mektebi derdi kalmamış olması lâzımgelirdi. Parlak hayaller ve bu hayallerin tahrik ettiği vaatler bir tarafa bırakılmalı, hakikat Türk milletine açıkça anlatılmalıdır. Hata ettik denebilmelidir. Bu millet cefakârdır. Büyük kalblidir, affeder. (Soldan: Bizim korkacak ve affedilecek bir tarafımız yok, siz affa muhtaçsınız sesleri) Demokrat iktidarın bundan başka çaresi kalmamıştır. Kavli ile fiili o kadar zıt istikametlerde tecelli etmiştir ki, artık demokrat iktidar ve onun başkanı tanınmaz hale gelmiştir, her hali ile her tutumu ile değişmiştir. O kadar ki, 1950 den 1957 ye kadar şu çatı altında sık sık gördüğümüz hattâ çok zaman bakanlar nam ve hesabına konuşan Sayın Menderes'i 1957 den bu yana görmez olduk. İki buçuk senedir bir elin parmak hesabına girecek adedde, o kadar seyrek geldi ki nerede ise yüzünü unuttuk. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar) Öyle anlaşılıyor ki, demokrasiden uzaklaşan liderler Meclisten, onun murakabesinden kaçmak zaruretinde kalıyorlar. Osmanlı padişahlarının diktatörlüğe başladıkları tarih ile kafes arkasından divanı idare etmeye başladıkları tarih aynı zamana rastlar. Başbakan Meclise gelmelidir arkadaşlarım, ya demokrasi vardır onun icaplarını yerine getire-

ceksin, Meclise geleceksin, murakabeye razı olacaksın ya da demokrasiden uzaklaşıp paydos diyeceksin. Paydos demeye gücün yetmediğine göre izzetü ikbal ile bu diyardan göçüp gitmesini bileceksin. Türkiye'de tecrübesi yapılmıştır. Ben gitmedim mi? Bilerek, isteyerek, gönül rızası ile gittim. Millet git dedi, gittim. Şimdi gel diyeceğine inanıyorum. Dinlenmiş daha dinç, daha genç gelmeye, hizmet etmeye hazırlanıyorum. Millet git dediği gün çaresi yoktur gidilecektir. Sabık olmaktan korkunun faydası yoktur. Millet iradesine rağmen payidar olmuş iktidar görülmemiştir. Hem biz tecrübe ettik, iktidardan düşmek sanıldığı gibi korkunç değil, iktidar kadar şerefli ve zevkli yeter ki, balpler hizmet aşkı ile çarpsın. Bizim de hatalarımız oldu. Ama sizinkinin yanında deveye kulak gibi kaldı. Millet istedikten sonra düşmek mukadderdir. Ne var ki, düştükten sonra vatandaş arasında rahatça dolaşabilmek için dürüst, eşit seçim yaparak düşmek başkadır. Demokratik olmanın yollara başvurulduğu halde düşmek başkadır. Seçim sandıkları açılmadan radyodan kazandık dedikten sonra, Vatan Cephesi propagandaları ile radyoyu parti emrinde kullandıktan sonra düşmek başkadır.

Muhterem arkadaşlarım, bekayı düşünen bir iktidar seçimi düşünmüyor demektir. Dünyanın her tarafında bu böyledir. Hükümet için böyledir, iktidarlar için bu böyledir. Arz ettiğimiz akla kara kadar zıt politikasına rağmen hep aynı zatin teşkil ettiği hükümetler icra tahtını doldurmaktadır. Hakiki demokrasilerde hatalı hükümetler veya her hangi bir sebeple programını tatbikte müşkülâta duçar olan hükümetler çekilirler. Bazan millî menfaatler o hükümetlerin programlarının bir müddet sonra tatbikini icabettirdiği zamanlarda dahi hükümetler yerlerini bir başkasına terk ederler. Aksi takdirde bir Hükümetin bugün doğru dediğine yarın yanlış demesi zordur. Krediyi dolu dizgin bıraktım diyen Hükümetle, krediyi dondurdum diyen Hükümet aynı Hükümet olmaz. Bu, partileri zor duruma düşürür, şahısları zor duruma düşürür. İktidarda olan bir partinin içinde tatbikat değişmesi gerekince hükümetler de değişir. Bu biraz da partilerin nef'inedir. Yoksa her halükârda kabine değiştirmiyen iktidarları seçimlerde millet değiştirir.

Aziz arkadaşlarım bugüne kadar malî ve iktisadi sahada birbirini velyeden zikzaklara muvazi olarak demokrat iktidarın umumi politikasında devamlı nevesanlar göstermiştir. Yanlış ve basiretsiz bir iktisadi politika yüzünden vatandaş oyunun kendinden kayarak muhalefet kefesinde tekasüf ettiğini gören iktidar, muhalefet yıllarında müdafaa ettiği prensiplere sırt çevirerek reyler hükmümenin çarelerini arar olmuştur. 1954 Seçim Kanunu tadili bu bakımdan çok kıymetli tarihî bir vesikadır.

C. H. P. sinin 27 senelik iktidarı boyunca adım adım ilerliyerek 1950 de vardığı menzilden D. P. nin geriye yöneldiğini göstermesi bakımından bu kanun tadili ciddi mânâlıdır. Bu kanunun her maddesinde Türk milletinin çeşitli badirelerden basiretli hamlelerle atlıyarak ulaştığı aydınlık hedeften nasıl karanlıklara kaydığını ıztırapla müşahede etmek mümkündür. Bu kanunlar seçim eşitliğini ve demokratik kuruluşu esaslı şekilde zedelemiştir. D. P. 1957 seçimlerinde işte bu kanunun açık aralıklarından rahatça sızmasını becermiş, radyonun tek taraflı kullanımında emsalsiz pervasızlıkla bu davranışın en sivri misalini vermiştir. Bu ters istikamette yuvarlanması gün gün o kadar hızlanmıştır ki, ilk zamanlarda tevil edilerek yapılan bu kanunsuz tasarruflara alışılmış, bugün Devlet Radyosunun Vatan Cephesi emrinde kullanılmasının kendileri için hak olduğu rahatça savunulmaya başlanmıştır. Başbakan; sizi gazeteler tutuyor, gazeteler memlekette nifak yaratmakta muhalefetle birliktirler. Biz de buna karşılık radyoyu kullanıyoruz diyecek hale gelmiştir. Bunun, sen apartmanda oturuyorsun, ben de bakanlık binasını evim olarak kullanacağım demekten ne farkı var? Vatan Cephesinin teshisinde ciddi müşkülâta uğramaktayız. Bir hayır cemiyeti, bir hayvanları himaye cemiyeti olsa dahi cemiyetler kanunun hükümlerine tâbi olması, bir yerde kaydı bulunması lâzımdır. Bir başka deyimle Türkiye kültüründe kaydı bulunmayan nüfus tezkeresiz, neseblî gavrısahih, ne idü'ü belirsiz tesekkülün propagandasını Devlet Radyosu nasıl yapar?

Ne cesaretle saha akşam onun havadislerini verir? Devlet radyosunda tahtını kuran bu uyduruk cephenin reisleri kimdir? Bütçesi, ama-

cı, tüzüğü, programı nedir? Merkezi nerededir?

Vatandaş parasıyla kurulan Devlet radyosuna musallat bu tufeyliyi dâva etmek isteyenlere kim muhatap olacaktır?

Bono alır, bono verir bir ticari şirket midir? Onun namına sövülür sayılır, bir kısım vatandaşlar ehlihalip adıyla adlandırılır. Bu bir ordu mudur? Hangi milletin ordusudur? Kimlerle muharebeye hazırlanmaktadır?

Ölüleri, dirileri, tekirleri, karabaşları kaydeder, âlemi güldürür Tuluat kumpanyası mıdır yoksa?

Hayır arkadaşlar, ne odur ne budur. Bugün içine düştüğümüz siyasi buhranın bacayı saran alevidir.

Demokratik rejiminin sıhhatini tarumar eden bir iltihab ocağıdır.

Bu gidiş selâmete götürmez arkadaşlarım. Tek taraflı işleyen kanunlarla hatta bu kanunların tek taraflı tatbikiyle, hatta vasıtalı vasıtasız viedanlara baskı yapmakla reylerle hükmetmek mümkün değildir. Demokrasilerde reylerle gönül yolundan varılır. Etrafa dehşet salarak, bankalarda vatan cephesi açarak, lütfü atıfet, inam ve ikramla olmaz. Gidici değil demekle rejime en büyük darbenin en kahredici yumruğun indirildiğine kaaniyiz. Bu nasıl söz? Nasıl düşünüş tarzıdır. Millet istediği zaman düşürür. Git dediği günü ben kalacağım dersem meşruluğun hudutlarından kapı dışarı edilmiştir gündür. Muhterem arkadaşlarım, demokrasi fikri bu memlekette bertaraf edilmeyecek şekilde yerleşmiştir. Bu idarenin bir iklimi, bir âdabı, erkânı vardır. Vatandaş ve seçmen kitlesi reyinden dolayı mağdur edildiği, cezalandırıldığı an bu iklim ifsadedilmiş olur. Sosyal yardım teşekküllerine kadar partizanlık sokulduğu an, basın umacı gibi görüldüğü, hapse hane koğuşları gazetecilerle doldurulduğu gün demokrasi bir kuru addan ibaret hale düşer.

İktidarda olduğu müddetçe bütün bunları yaparsın, mağdur ettiklerin bile yüzüne gülebilirler. Ama akümülâtör sessiz sessiz dolmaktadır. Bu gözle görülmiyen örtülü kuvvet vakti gelince, seçim günü sandıklardan aleyhinde pu-

sulalar halinde çıkar. Yıldırım olur; iktidarı çarpar.

Değerli arkadaşlarım, iktidarda kalmak uğruna değer mi? Bir ilim ocağımızı, bir fakülteyi, Siyasal Bilgiler Fakültesini mektep haline sokmağa değer mi? Günahları sadece bu tarafın değil de öbür tarafın dâvasına inanmaktan ibaret olan genç gazetecileri düşünün. Hayat ve enerji dolu bu aydın insanlara ömürlerinin bir daha dönmiyecek en güzel baharlarının zindan duvarları arasında geçirtmeğe değer mi? (Soldan; edebiyat yapıyorsun sesleri) Edebiyat yapmıyorum. Bütün kalbimle konuşuyorum. İnanışları şekilde mesleklerini icra ettikleri, vazifelerini yaptıkları için Basın Kanununun en ağır maddelerine çarpılan bu yetişkin insanların çoluğunu çocuğunu öksüz, boyunlarını büyük bırakmağa ne hakkınız vardır? (Soldan, «Kanuna itaat etsinler» sesleri)

SIRRI TURANLI (Adıyaman) — Kanuna hürmet et.

KÂMİL KIRIKOĞLU (Devamla) — Senin viedanına tesir etmiyor bu hal arkadaşım. Ama benim içim sızlıyor.

Çok tekrar ediyorsunuz deniliyor. Üniversite muhtariyeti üzerinde hassasiyet gösterilmeğe değmez mi? Cumhuriyetin bu en güzel âbidelerinden birisinin kemaliyle muhafazası Büyük Meclisin vazifesi değil midir? Demokratik müesseselerin inşası ne kadar güç ise tahribi o derece kolaydır arkadaşlarım. Bunu hiçbir şey mazur gösteremez.

Kalkınma karşılığı hürriyetten taviz istemek, İstanbul'un imarına mukabil demokratik müesseselerin tahribine gitmek, hele iktidarda kalma pahasına seçim emniyeti ve eşitliğinden fedakârlık; bunlar hepimizi ıstıraba sevk etmesi icabeden büyük meselelerimizdir. İktidar veya muhalefet olarak değil, Büyük Millet Meclisi olarak büyük vebal altında bulunduğumuzu arz etmek isterim. (Sağdan, alkışlar bravo sesleri)

REİS — Efendim, vaktin geç olmasından ve ekseriyetin de tamamıyla kaybolması karşısında yarın saat 10 da toplanılmak üzere Celseyi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,50

